

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Fakultet for miljøvitenskap og teknologi
Institutt for naturforvaltning

2014

ISSN: 1891-2281

INA fagrapport 26

Elveeierens syn på fiskerett, laksefiske og lakseforvaltning i Orkla og Verdalselva

Forfattere:

Stian Stensland, Knut Fossgard, Amund H. Kristiansen,
Ståle Navrud og Øystein Aas

Stensland, Stian¹, Fossgard, Knut¹, Kristiansen, Amund H.¹, Navrud, Ståle², & Øystein Aas^{1,3}.
2014. Elveeierens syn på fiskerett, laksefiske og lakseforvaltning i Orkla og Verdalselva.
INA fagrapport 26. 110 s.

¹ Institutt for naturforvaltning, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet.

² Handelshøgskolen, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet.

³ Norsk institutt for naturforskning (NINA).

Ås, august 2014

ISSN: 1891-2281

RETTIGHETSHAVER

© Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

REDAKSJON

Sjur Baardsen

KVALITETSSIKRET AV

Reidar Borgstrøm

OPPDRAGSGIVER(E)/BIDRAGSYTER(E)

Norges forskningsråd – BIONÆR-programmet, Jordbruksavtalemidler, Miljødirektoratet.

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER/BIDRAGSYTER

Tord Einar Pedersen (Norges forskningsråd), Raoul Bierach (Miljødirektoratet).

FORSIDEBILDE

Fast fisk i Verdalselva.

Foto: Stian Stensland, NMBU.

Kontaktperson: Stian Stensland, stian.stensland@nmbu.no. Institutt for naturforvaltning,
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, PB 5003, 1432 Ås.

NØKKELOD: Atlantisk laks, betalingsvillighet, fiskereguleringer, fisketurisme, sportsfiske, spørreundersøkelser.

KEYWORDS: Atlantic salmon, fishery regulations, fishing tourism, sportfishing, survey, willingness to pay.

Forord

Denne rapporten har som formål å gi en oversikt over datainnsamling og svar på de enkelte spørsmål i en spørreundersøkelse sendt ut vinteren-våren 2013 til alle eiendommer med laksefiskerett i Orkla og Verdalselva. Rapporten viser andelen svar på de ulike svaralternativene, gjennomsnittsverdi og standardavvik for hvert enkelt spørsmål samt. For videre analyser og sammenhenger mellom enkeltspørsmål i undersøkelsen viser vi til kommende forskning.

Rapporten inngår i forskningsprosjektet «Bærekraftig laksefisketurisme i en verden i endring (SALMONCHANGE)» som er finansiert av Norges forskningsråd – BIONÆR-programmet (prosjektnr: 208056/I10), Jordbruksavtalemidler, og Miljødirektoratet (fiskeavgiftmidler). Prosjektet har varighet 2011-2016. Forskningspartnere i prosjektet er Institutt for naturforvaltning og Handelshøgskolen ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), Norsk institutt for naturforskning (NINA), University of Iceland, Directorate of Freshwater fisheries Iceland, og University of Alaska Fairbanks. Stian Stensland ved NMBU har vært prosjektleder. Fra brukersiden har Elvene rundt Trondheimsfjorden, Orkla Fellesforvaltning, Verdalselva Fellesforvaltning, Norges Bondelag, Norske Lakseelver og Miljødirektoratet vært involvert i prosjektet. Anton Bjartnes i Origokart takkes for å ha bidratt med kart over studieområdet. Katrin Daedlow takker for innspill til spørreskjema. Denne spørreundersøkelsen følger opp flere av spørsmålene og problemstillingene som Stensland (2011) arbeidet med i sin doktorgradsavhandling om elveeiere i Trondheimsfjordvassdragene.

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Sammendrag	6
Abstract	8
Introduksjon	10
Målsetting med forskningsprosjektet.....	10
Rapportens formål	11
Metode.....	11
Studieområde	11
Datainnsamling	14
Ikke-svarundersøkelse	15
Dataanalyse.....	16
Begrensinger	16
Resultater.....	16
Interesse og engasjement for fiske og forvaltning.....	16
Eierskap til fiskeretten	19
Fangstmuligheter og utleie/bruk av fiskeretten	22
Mål med fiskeretten	24
Syn på fiskebestanden	27
Syn på fiskeregler	27
Syn på gjenutsetting av fisk.....	29
Tiltak for å styrke fiskebestandene	30
Lakse- og sjørretbestanden 10 år fram i tid	33
Lokal lakseforvaltning	33
Inntekter fra laksefiske	37
Endringer i etterspørsel og laksefiske som inntektsstrategi.....	41
Verdien av tapt fiske ved stengt elv.....	46
Om elveeieren.....	51
Diskusjon og konklusjon.....	55
Ulikheter i elveeiergruppa – en utfordring	55
Syn på fiskebestand, fiskeregler og gjenutsetting	56
Tiltak for å styrke fiskebestandene	57
Lakse- og sjørretbestanden 10 år fram i tid	58

Lokal lakseforvaltning	58
Inntekter fra laksefiske	59
Etterspørselsendringer, og framtidsutsikter for fiskebestanden og fisketurisme.....	59
Inntektsstrategier	59
Verdien av tapt fiske ved stengt elv.....	60
Konklusjon	61
Referanseliste	62
APPENDIX	64
Appendix 1. Åpne svar på spørsmål	64
Appendix 2. Ikke-svarundersøkelsen	76
Appendix 3. Kontakter mot elveeierne, epost og sms	82
Appendix 4. Spørreskjema for hhv Orkla og Verdalselva.....	88

Sammendrag

Stensland, Stian, Fossgard, Knut, Kristiansen, Amund H., Navrud, Ståle, & Øystein Aas. 2014. Elveeierens syn på fiskerett, laksefiske og lakseforvaltning i Orkla og Verdalselva. - INA fagrapport 26. 110 s.

Laksefisket i Norge er i endring med strengere fiskereguleringer i mange elver f.o.m. 2010 av. Dette som følge av svakere laksestammer. Samtidig endrer elveeierens forhold til fiskeretten seg når stadig større del av inntekta deres genereres utenfor (landbruks-)eiendommen.

Formålet med denne rapporten er å dokumentere metoden vi har brukt for innhenting av data i en spørreundersøkelse sendt samtlige elveeiere i Orkla og Verdalselva per post eller epost vinteren-våren 2013. Videre gir vi en oversikt over svarfordeling og hovedresultater fra enkeltspørsmålene i spørreundersøkelsen. I Verdalselva fikk vi inn 77 svar av utsendte 135, en svarprosent på 57,0. I Orkla fikk 226 svar av 368 (61,4 %). Totalt sett fikk vi 303 svar av 503 og en svarprosent på 60,2. En ikke-svarundersøkelse antydte at Orklaelvieierne som ikke svarte på hovedundersøkelsen kan skille seg noe ut fra de svarene vi har fått inn.

Elveeierne utgjør en svært variert gruppe med ulik interesse for og involvering i lakseforvaltning og laksefiske, hvor om lag 2/3 ikke fisket laks selv i 2012 sesongen. Også lengde på fiskerett, utleieform og inntekter fra laksefiske varierer mye mellom elveeierne og mellom de to elvene. I Orkla og Verdalselva var det henholdsvis 21 % og 53 % av elveeierne som ikke hadde noen omsetning fra laksefisket i 2012. At elveeierne i Orkla la større vekt på økonomiske målsettinger med fiskeretten enn hva de i Verdal gjorde skyldes trolig store forskjeller i inntekter mellom elvene.

Elveeierne så stort sett ut til å være enige i de offisielle bestandstallene for vassdragene, eller svarte at de ikke visste (> 50 %). Mange elveeiere har liten interesse for lakseforvaltning og det er dermed naturlig også av den grunn til å stole på forvaltningens vurderinger

Synet på gjenutsetting er delt og sammensatt. På en side er det et flertall som mener at gjenutsetting styrker fiskebestandene, mens samtidig er relativt mange (35 %) som mener at gjenutsetting er dyreplageri.

Å minke problemene med lakselus og rømminger fra oppdrettsnæringa, var det tiltaket som ble gitt høyest prioritet for å styrke fiskebestandene. Dette er i tråd med det som det vitenskapelige rådet for lakseforvaltning har sagt er den største trusselen mot fiskebestandene. Samtidig er det i lag med en del andre høyt prioriterte tiltak, et tiltak som ikke rammer egen utleie. Av den grunn kan det være noe mer populært enn andre tiltak som kan ramme egen fiskeutleie (eks. fang- og slipp, fangstreksjoner og innkorting av fisketid i elv). Resultatene om fang-og-slipp og utsetting av lakseunger viser at det er et behov for mer og bedre kommunikasjon mellom forskere, forvaltning og elveeiere om effekten av ulike tiltak på fiskestammene.

Fellesforvaltninga i Orkla kommer bedre ut en den i Verdal når det gjelder å (i) ivareta grunneiernes interesser i fiskeforvaltninga, (ii) sette fiskeregler som ivaretar laksestammen i vassdraget, og (iii) gi for lite informasjon om forvaltninga i elva. Det er naturlig å tro at det at

Orkla har eget sekretariat med et fullt årsverk, mens Verdalselva drives på frivillig basis, spiller inn her.

I Orkla der lakseturismen er best utviklet var nettoinntektene for 2012 (33.000 kr) om lag halvparten av omsetninga av laksefisket (62.000 kr). Tilsvarende tall for Verdal var 4 540 kr og 3 378 kr. Flere elveiere i Orkla enn i Verdal tilbyr overnattingsmuligheter og fiskeguiding. Kun noen få elveiere tilbyr servering. Resultatene speiler at det er vanligst å la fiskerne klare seg selv mest mulig med sjølhushold (uten mat og guiding), og dette «produktet» kan både gjenspeile at arbeidskraften er dyr eller har en bedre anvendelse andre steder for husholdningen, men også mangel på kompetanse blant elveierne.

Laksefiske var prioritert lavt som inntektsstrategi for husholdningene, men høyere i Orkla der inntektene er større enn i Verdalselva. Arbeid utenfor eiendommen var høyest prioriterte inntekststrategi.

Laksefisket og fiskeretten har for elveierne en verdi langt utover inntektsstrømmen det genererer. Den gjennomsnittlige minste årlige kompensasjonen (63 075 kr.) elveierne i de to vassdragene måtte ha for at elva skulle stå stengt i ti år ligger langt over årlig netto gjennomsnittsinntekt fra fisket i 2012 (25 524 kr). Samlet nåverdi av tapt fiske i en 10-årsperiode for *elveierne* i Verdal og Orkla blir da henholdsvis 45 og 221 millioner kr.

Store forskjeller mellom elveierne er en utfordring for samarbeid og samhandling i lakseforvaltningen, og ikke minst for utvikling av fisketurisme. Elveiernes nøkterne og til dels pessimistiske syn på framtidig fiskebestand og inntekter fra laksefisket, gir en viss grunn til bekymring for utvikling av fisketurismen.

Abstract

Stensland, Stian, Fossgard, Knut, Kristiansen, Amund H., Navrud, Ståle, & Øystein Aas. 2014. Elveieernes syn på fiskerett, laksefiske og lakseforvaltning i Orkla og Verdalselva. – [Landowners' view on fishing rights, sport fishing and Atlantic salmon management in Orkla and Verdal Rivers, Norway]. INA fagrapport 26. 110 pp.

Sport fishing for Atlantic Salmon (*Salmo salar* L.) in Norway is changing due to stricter fishing regulations starting in 2010 in many rivers. This is caused by weaker salmon runs. At the same time landowners' relationship to their fishing rights is changing as a growing share of landowner household income is generated from outside the property.

The aim of this report is to document the method used for collecting data in a combined web and postal survey sent all landowners in the Orkla and Verdal Rivers the winter-spring prior to the 2013 fishing season. Further, we give an overview of response frequencies and main results from the individual questions in the survey. The response rate in the Verdal River was 57,0 % (77 responses of 135 sent out) and for the Orkla 61,4 % (226 of 368). Overall response rate was 60,2 % (303 of 503). Results from the non-response survey indicated that non-participating Orkla landowners differed somewhat from the responses received in the main survey.

Landowners constitute a heterogeneous group with different interest and involvement in salmon management and sport fishing for salmon. About 2 out of 3 landowners did not fish for salmon in 2012. Length of the fishing right (river bank), type of rent/use, and income from salmon fishing tourism varied a lot between landowners and rivers. In Orkla and Verdal Rivers respectively 21 % and 53 % of landowners did not have any income from salmon fishing tourism. Landowners in Orkla gave higher priority to income objectives about the fishing right than landowners in Verdal; this is probably caused by large income differences between the rivers.

Most landowners were either agreeing about official stock status or didn't know anything about this (> 50 %). Many landowners had only limited interest for salmon management issues and therefore find no reason not to trust official management judgments.

The view on catch & release (C&R) is divided and complex. On one hand there is a majority that is of the opinion that C&R strengthens fish population, while on the other relatively many (35 %) sees C&R as animal cruelty.

To reduce problems caused by salmon farming (salmon lice, and escapes) was the action given highest priority to strengthen salmon stocks in their own river. This is in accordance with what the Norwegian Advisory Committee for salmon management has pinpointed as the main threat for stocks. At the same time, this action is together with other high priority actions, is an action not harming one owns salmon angling operations. Hence it could be more popular than other actions impacting own angling operation (e.g. C&R, quotas/bag limits, and reduced river season). The results about C&R and stocking show a need for more and better communication between researchers, management authorities and landowners about the stock effects of different management actions.

The River Owner Organization (ROO) in Orkla seemed to do a better job than Verdal ROO judging the responses on statements about (i) ensuring landowners' interest in salmon management, (ii) make fishing regulations that protects salmon stocks, (iii) providing

information about river and fishery management. A factor affecting this is probably that Orkla ROO has one full time employee, while Verdal ROO has none.

Salmon angling tourism has a longer history in the Orkla River than in Verdal, hence gross income /net income from salmon angling tourism in 2012 were about 62. 000 / 33.000 NOK¹ for Orkla and 4.540 / 3.378 NOK for Verdal. Provision of accommodation and guiding was more common in Orkla than Verdal. Only a few landowners offered meal services. The results mirror the fact that it is most common to offer self-service without food and guiding. This “product” can both reflect that labor is expensive and has better alternative household uses, but also lack of competence among landowners.

Salmon fishing tourism was a low priority household income strategy, but given higher score in Orkla where income is higher, than in Verdal. Off-property work was the top income strategy.

Salmon fishing tourism and the fishing right has for landowners a value far beyond the income stream it generates. The average annual minimum compensation (63 075 NOK) landowners in the two rivers had to be offered to let the entire river fishery (in their own river) to be closed for 10 years is much higher than annual net income from fishing in 2012 (25 524 NOK). Total net present value of closed fisheries (10 years) for landowners in Verdal and Orkla is respectively 45 and 221 million NOK.

A heterogeneous landowner group is a challenge for coordination and cooperation in salmon management, and not least in development of salmon angling tourism. Landowners’ conservative and partly pessimistic view on future stock status and income from salmon angling tourism, is somewhat worrisome for the development of salmon angling tourism.

---

¹ 1 EURO = 8,41 NOK. August 5 2014.

Introduksjon

Sportsfiske etter laks i norske elver ble innført av de britiske «lakselorder» omkring midten av 1800-tallet (Aas, 2001). Siden den gang har laksen gitt inntekter og arbeidsplasser i mange elvedaler. På landsbasis fisker i dag mellom 100 000 og 150 000 personer laks i norske elver. Disse legger igjen 1,2 milliarder kroner i lokalsamfunnene langs elvene i form av inntekter fra salg av fiskekort, valduteie, overnatting, matservering og andre tjenester som guiding (Norges Skogeierforbund, 2010).

Innsiget av villaks til norskekysten har blitt jevnt dårligere siden 1980-tallet (Anon., 2013a). Resultatet er at fra og med 2010 er om lag 120 av 400 norske lakselver stengt for fiske (Adressa, 2010). I tillegg er det sesonginnskrenkninger og restriksjoner i 180 elver. Endringene medfører økt økonomisk risiko ved satsing på laksefisketurisme, og et inntektstap for elveeiere (Stensland, 2013; Stensland & Kristiansen, 2013).

Fra landbrukspolitisk hold er fisketurisme ansett som en av de viktigste satsningsområdene for å utvikle bygde-Norge (Landbruks- og matdepartementet, 2011). Elveeierne er nøkkelaktører i utvikling av fisketurismen ettersom de eier fiskerett og tilbyr fiske og tilleggsprodukter som overnatting og matservering (Stensland, 2010). Omleggingen til lokal, driftsplanbasert forvaltning fra 1996 av, og et større driftsplanprosjekt i regi av grunneierorganisasjonene ble en viktig faktor for utviklingen av gode laksefiskeprodukter på 2000-tallet (Dervo, Andersen, & Aas, 2006).

Elveeierne er nøkkelaktører i laksefisketurismen og villaksforvaltningen fordi de eier fiskerett og er/kan være: (i) tilbydere av laksefiske, (ii) turistverter gjennom å tilby overnatting, servering, guiding eller andre tilleggsprodukter til lakseturistene, (iii) forvaltere av laksestammen gjennom tvunget medlemskap i elveeierlaget, (iv) grunneiere og dermed kan påvirke fiskens leveområder gjennom hva de gjør av tiltak på sin eiendom (Stensland, 2011).

En studie fra 2008-sesongen viser at elveeiere i Trondheimsfjordelvene har ulike målsettinger for og inntekter fra fiskeretten (Stensland, 2010). Elvene her står for om lag en fjerdedel av alt laksefiske i Norge (Fiske, Baardsen, Stensland, Hvidsten, & Aas, 2012). Orkla og Verdalselva har hatt noe ulik utvikling i både fangst og sesonglengde f.o.m.2010. Fisket i Orkla har holdt seg mer stabilt med normal, 3-måneders sesong. I Verdalselva er sesongen redusert til 4-7 uker. På grunn av ulik utvikling i sesonglengde, fiskeregler og fangstutvikling mellom de to elvene, samt at det finnes tilsvarende data fra 2008-sesongen (Stensland, 2010) har vi valgt å gjøre en spørreundersøkelse blant elveeiere i Orkla og Verdalselva.

Målsetting med forskningsprosjektet

Forskningsprosjektet «Bærekraftig laksefisketurisme i en verden i endring (SALMONCHANGE)» som denne rapporten og spørreundersøkelsen er en del av, har følgende *hovedmålsetting*: «Frambringe ny kunnskap for bærekraftig utvikling og innovasjon i det norske laksefisket, i en periode med usikkerhet og forandring».

Delmålsettinger:

1. Frambringe dokumentasjon om hvordan nylige endringer og strengere reguleringer i det norske laksefisket påvirker lokaløkonomien i elvedalene.

2. Oppnå en bedre forståelse av fortreningsprosesser, substitusjon/alternative fiskesteder, og sportsfiskernes tilpasning til nåværende og sannsynlige framtidige endringer i fangstrestriksjoner, og deres konsekvenser for laksefisketurismen.
3. Undersøke i hvilken grad motsetningsfylte diskurser omkring trusler mot villaksen og laksefiske som et opplevelsesprodukt, virker som en barriere for bærekraftig produktutvikling og hvorvidt dette skaper en uklar markedskommunikasjon for laksefiskeproduktet.
4. Framskaffe modeller for hvordan berørte villaksinteresser gjennom tilpasning og resiliensbygging² kan møte nåværende og framtidige endringer i laksefisket.

Rapportens formål

Formålet med denne rapporten er å dokumentere metoden vi har brukt for innhenting av data fra elveiere gjennom en spørreundersøkelse. Videre gir vi en oversikt over svarfordeling og hovedresultater fra enkeltspørsmålene i spørreundersøkelsen. Noen videre analyser fra spørreundersøkelsen er publisert i Stensland & Kristiansen (2013). For øvrige resultater, sammenheng mellom variabler og analyser vises det til kommende forskning. Data rapporteres slik de foreligger fra spørreundersøkelsen, etter nødvendig kvalitetskontroll.

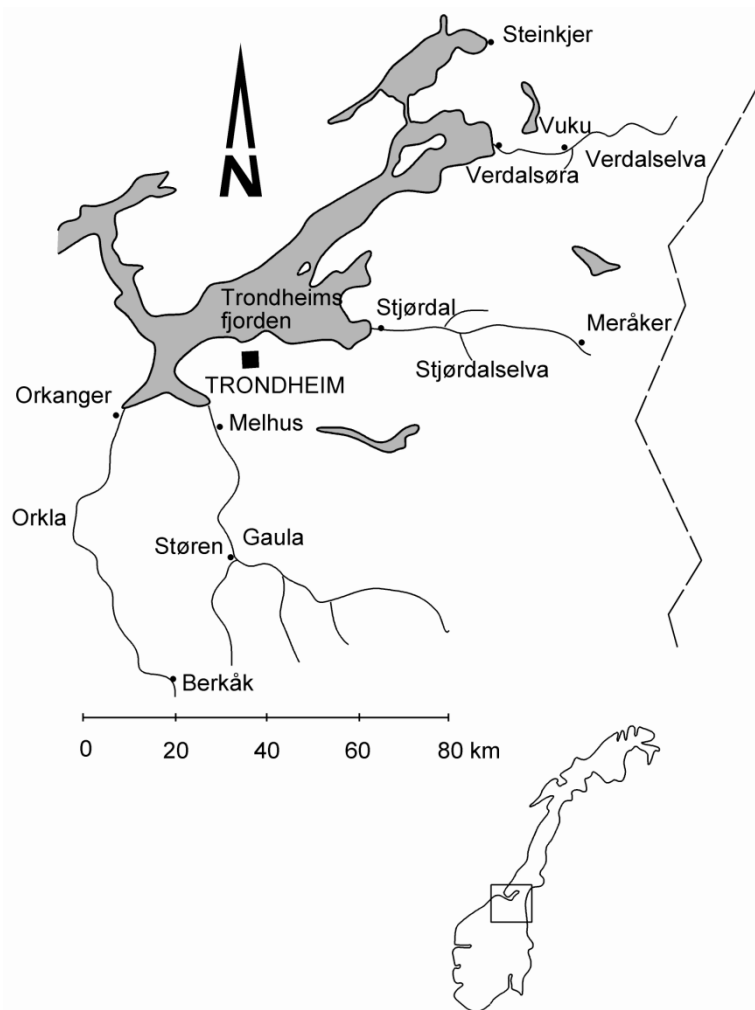
Metode

Studieområde

Om lag en fjerdedel av laksefisketurismen i Norge foregår i elvene rundt Trondheimsfjorden (Fiske et al., 2012), og området er også et viktig område for villaks på verdensbasis. Elvene har et årlig innsig av 20,000-100,000 gyteklare laks (Fiske et al., 2012). Studieelvene Orkla og Verdalsvassdraget (figur 1) er sammen med Gaula og Stjørdalselva de viktigste elvene for laksefisketurisme i Trondheimsfjorden. Verdalsvassdraget har en lakseførende strekning på 45 km og har 135 elveiere. I Orkla er det ca. 368 elveiere på 88 km lakseførende strekning.

---

² Med «resiliens» menes et systems evne til å absorbere endringer/påvirkninger og fortsatt bestå (Holling, 1973).

Figur 1. Kart over Trondheimsfjorden med de viktigste lakseelvene, inkludert Verdalselva og Orkla. (Kart levert fra Origokart).

Tabell A gir et bilde av utviklingen fra 1985 og frem til i dag med offisielle fangsttall og fiskeregler i de to elvene. . Spesielt den siste femårsperioden har fiskereglene blitt mer detaljerte og med flere begrensninger for uttak av fisk. Verdalselva har fra og med 2010 innskrenket fiskesesongen til 4-7 uker på grunn av lav gytebestand. Dette er trolig hovedgrunnen til at fangstene har vært lavere de siste 4 årene. I Orkla holdt fangsttallene seg relativt stabile til og med 2012, men så fulgte en halvering av fangstene i 2013. Ettersom oppgangen av laks og fangst i Orkla var dårlig i 2013, ble det etter midtsesongevalueringen i 2013 innført ekstraordinære tiltak med fredning av all hunnlaks resten av sesongen. Fiskereglene fastsatt før sesongstart for 2014 var for Verdalselva lik som for 2013, med små endringer fra 2013 for Orkla. For Orkla i 2014 innførte Miljødirektoratet og Fellesforvaltninga underveis i fiskesesongen flere begrensninger i fiske på grunn av svak oppgang av fisk (Se tabell A under for detaljer).

Tabell A. Utvikling i fangst og fiskeregler i Verdalselva og Orkla i perioden 1985-2014

År	Verdal	Orkla	Verdal/ Orkla	Verdal	Orkla
	Fangst i kg av laks og sjøørret		Sesonglengde	Fangstkvote/ fiskeregler per fisker	
1985	5 119	14 419	1.6-31.8	Ingen døgnkvote (DK), ingen sesongkvote (SK)	
1990	7 621	24 310	1.6-31.8		
1995	4 662	11 428	1.6-31.8	DK: 5 laks (L)	DK: 5 laks (L)
2000	11 915	23 473	1.6-31.8	DK: 5 L (2 over 3 kg)	DK: 3 laks
2001	5 470	24 252	1.6-31.8	= 2000	= 2000
2002	2 004	36 563	1.6-31.8	= 2000	= 2000
2003	6 956	33 284	1.6-31.8	= 2000	= 2000
2004	4 751	17 703	1.6-31.8	= 2000	DK: 3 L i juni/juli, 2 L i aug.
2005	5 773	26 447	1.6-31.8	= 2000	DK: 2 L, 2 SØ ^a
2006	4 252	23 529	1.6-31.8	= 2000	= 2005
2007	1 789	17 704	1.6-31.8	= 2000	= 2005
2008	2 340	21 527	1.6 -15.8/ 1.6-31.8	SK: 6 L	Sesongkvote (SK): 10 L, 5 SØ. DK: 1 L/SØ. Hunnlaks (HL) fredet i aug.
2009	2 800 19* (3 %)	17 734 *(19%)	1.6 -15.8/ 1.6-31.8	SK: 10 L.	SK: 10 L. DK:1 L. SØ fredet. HL fredet i august
2010	1 527 123* (24%)	22 664 1947* (25%)	20.6 -20.7 / 1.6-31.8	SK 2 L. (1 over 3kg). DK: 2 L. HL fredet deler av sesongen. SØ fredet.	SK: 8 laks (kan ta 4 over 80cm). DK: 1 L. SØ fredet. HL fredet i august .
2011	843 103* (38%)	18 407 1204* (24%)	20.6 -20.7/ 1.6-31.8	=2010	= 2010
2012	1 771	21 915	20.6 -20.7/ 1.6-31.8	SK: 3 L. (2 over 3kg), DK: 1 L. HL fredet	= 2010

	87*	826*		deler av sesongen. SØ fredet.	
	(25%)	(20%)			
2013	1314	11 549	20.6 -31.7/ 1.6-31.8	SK: 2 L. DK: 1 L. HL fredet f.o.m. 1.7. SØ fredet	SK: 8 laks (2 over 80cm), DK: 1 L. HL fredet i august. SØ fredet.
	164*	1222*			
	(50%)	(41%)		Elvekvote på 300 avlivet laks****.	
2014	981		10.6- 31.7/1.6- 31.8 (16.8)	= 2013 *** HL fredet fra 26.6.	SK: 5 laks (2 over 80cm), DK: 1 L. SØ fredet. **, *** HL fredet fra 18.6. Hannlaks over 65 cm fredet fra 1.8.
	95*				
	(40%)				

* Antall laks (% på vektbasis av totalfangst) som er sluppet tilbake i elva (Fang-og-slipp). ^aSØ=sjøørret. Kilder: Statistisk sentralbyrå, Fylkesmennene i Nord og Sør-Trøndelag, Verdalselva Fellesforvaltning, Orka Fellesforvaltning. ** Fellesforvaltninga fredet all hunnlaks fra 18.6. ***Miljødirektoratet innførte ekstraordinære restriksjoner i laksefisket den 24.6., med virkning fra 26.juni ble det utsetningspåbud for all hunnlaks i Trondheimsfjorden. Samtidig ble sesongen kortet med 2 uker i Orkla. I tillegg ble start for sjølaksefisket i Trondheimsfjorden utsatt med 2 uker til 15.juli, samtidig som antall fiskedager ble kortet fra 5 til 3. Imidlertid fikk den lokale forvaltningen i Orkla (og Gaula) den 9.7.2014 gjennomslag for fortsatt sesonglengde til 31.8 mot at kun hannlaks under 65 cm kan beholdes. **** 117 laks ble avlivet i 2013. 85 laks avlivet i 2014.

Datainnsamling

Grunnlaget for rapporten er en kvantitativ spørreundersøkelse blant elveeierne i elvene Orkla og Verdalselva. Spørreskjemaet er basert på Dillman, Smyth, & Christians (2009: 65-150) utforming og konstruksjon, og bygger på en tidligere utført undersøkelse av Stensland (2010, 2011) blant elveeierne i Trondheimsfjorden sommeren 2008. Vår spørreundersøkelse ble sendt per e-post (til de som hadde epost = 80 % av populasjonen) og papirpost (resterende =20 %) til alle³ 503 elveeiere i Orkla (368) og Verdalselva (135). Spørreskjema finnes i Appendix 4, eposter /brev med kontakt til elveeierlagene finnes i Appendix 3. Liste over elveeierne i vassdragene fikk vi fra forvaltningsorganene Orkla Fellesforvaltning og Verdalselva Fellesforvaltning. Spørreskjemaene ble sendt ut i slutten av mars 2013. For å forsikre at flest mulig besvarte spørreskjema ble det etter anbefalinger fra Dillmann et al. (2009) og Vaske (2008) gjennomført 3 purringer per e-post med 5-7 dagers mellomrom i ukene etter utsending. For papirutsendingen gjennomførte vi fire kontakter per post: forhåndsbrev, hovedutsending, purrepostkort, og nytt skjema. Alle vi hadde mobilnummeret til fikk også 3 purringer per sms. Til slutt gjennomførte vi en telefonpurring. I tillegg fikk vi

³ Fiskeretten følger eiendommen, og en fiskerett kan ha flere typer eierskap. Det vanligste er eneeie der fiskeretten eies av én eiendom. En eiendom kan imidlertid ha flere eiere (kalt «personlig sameie» (Korsvolla, Steinholt, & Sevattal, 2004))– eks. søsken eller ektefeller. I vår definisjon av elveeiere har vi lagt til grunn én stykk elveeier per eiendom for å unngå dobbelttelling av samme eiendom. Realsameier er der flere eiendommer eier en fiskerett i lag er også en vanlig eieform (Korsvolla et al., 2014), og vi har inkludert alle eiendommene i realsameiene i vår undersøkelse. Vi har videre i denne rapporten kun inkludert småskala, private elveeiere slik Stensland (2010) gjorde. Større eiendomsselskap, og offentlige eiere er ekskludert fra statistikken fordi de skiller seg såpass mye fra resten av elveeierne. Svar fra disse store/atypiske elveeierne utgjør mindre enn 3 % av alle svar.

tre omganger med redaksjonell omtale om prosjektet og behovet for svar i hver av lokalavisene Verdalingen, Opdalingen og Avisen Sør-Trøndelag.

Ved utsending av spørreskjema fulgte et informasjonsskriv om undersøkelsens formål. Informasjonsskrivet var også undertegnet av formennene i elveeierlagene. Programvaren «Questback» ble benyttet til epostutsendingen. Spørreskjema fulgte samme oppbygning som Stensland (2010), med opptil flere ordrett like spørsmål for å kunne gjøre sammenligninger mellom årene 2008 og 2013. I Verdalselva fikk vi inn 77 svar av utsendte 135, en svarprosent på 57,0. I Orkla fikk 226 svar av 368 (61,4 %). Totalt sett fikk vi 303 svar av 503 og en svarprosent på 60,2. Svar fra e-post og papirpost i 2008 fra Stensland (2011) ga 333 svar og svarprosent 63. Gyldig utvalg for undersøkelsene i 2008 og 2013 varierte på grunn av manglende adresser i kontaktregistre, kjøp og salg av eiendommer, og jordskiftesak i Orkla.

Ikke-svarundersøkelse

Dersom det er store forskjeller mellom de som har svart på en spørreundersøkelse og de som har latt være, vil dette gjøre det vanskelig å si at resultatene er gyldige for de henholdsvis 226 elveeiere i Orkla og 76 elveeiere i Verdsalselva (Needham & Vaske, 2008). Derfor ble det foretatt en ikke-svarundersøkelse med utvalgte spørsmål fra hovedundersøkelsen (se Appendix 2).

Alle elveeiere som ikke svarte på hovedundersøkelsen fra 2013, og som ikke hadde blitt erklært utenfor målgruppen, var med i ikke-svarundersøkelsen. Disse elveeierne, 195 stk, ble gitt et tilfeldig sekvensnr. fra 1 til 195. Bedriftene ble ringt opp i sekvens fra nr 1. Ved manglende svar på oppringing ble neste elveeier kontaktet. Unntaket var om ny kontaktperson/telefonnummer ble oppgitt, da ble denne kontaktet før neste ble oppringt.

Ikke-svarundersøkelsen ble gjennomført i perioden 31.10-27.11.2013. Elveeierne ble oppringt på hverdager mellom kl. 10:00 og 15:30, unntatt lunsjtid (11:00-12:30).

Under ikke-svarundersøkelsen ble tilsammen 140 elveeiere oppringt. Av disse var det 43 som ikke besvarte oppringing, mens 97 besvarte oppringingen. Av de 97 som besvarte oppringingen, valgte 47 (30 fra Orkla, 17 fra Verdalsvassdraget) å delta på ikke-svarundersøkelsen.

De 50 som besvarte oppringingen, men som ikke ønsket å delta på ikke-svarundersøkelsen, fordelte seg med 21 som ikke ville delta på ikke-svarundersøkelse uten å oppgi grunn, 3 som anså seg for gamle/ute av stand til å delta, 13 var ikke interessert, 2 hadde for lite fiske på sin eiendom, 2 overlot til felles-/sameiet å svare, 4 hadde ikke tid/mulighet til å svare, mens 5 hadde solgt eiendommen eller overlatt driften til neste generasjon (uten å oppgi kontaktdata til den som hadde overtatt eiendommen).

Respondentene i ikke-svarundersøkelsen («ikke-svarerne») skilte seg fra hovedundersøkelsen på noen punkter (Appendix 2)⁴. Ikke-svarerne fra Orkla fisket færre dager per år, og eide

---

⁴ Antallet som svarte på ikke-svarundersøkelsen var 30 i Orkla og 17 Verdals. Såpass få i Verdals gjør det vanskeligere å få utslag på statistiske tester. Antallet ikke-svarere i de to elvene er også skjevt fordelt, slik at det

kortere fiskerett. Ikke-svarerne fra Orkla anså også at de hadde en dårligere fiskerett enn Orklavassdragerne i hovedundersøkelsen. Ikke-svarerne fra Orkla var også mindre enige i at Fellesforvaltninga ivaretar grunneiernes interesser i fiskeforvaltninga, hadde lavere nettoinntekter fra laksefiske i 2012, samt perioden 2007-2009. Det var også en lavere andel kvinner blant ikke-svarerne i Orkla.

Dataanalyse

Kun enkle deskriptive resultater som svarfordeling på ulike kategorier og gjennomsnitt rapporteres for hver enkelt elv og for begge totalt. For å sammenligne variabler elvene imellom brukte vi uavhengige t-tester (antatt ulik varians), og kjikvadrattester.

Begrensinger

Undersøkelser som dette vil ikke nødvendigvis gi det helt sanne bildet av virkeligheten, fordi en del elveeiere ikke deltar. Heller ikke en ikke-svarundersøkelse er nødvendigvis fri for skjevheter i og med at det er frivillig å delta også her. Ikke-svarundersøkelsen antyder at det kan være slik at de Orklaelveeierne som ikke svarte på hovedundersøkelsen skiller seg noe ut ved at de har mindre interesse for eget fiske, dårligere og kortere fiskerett, samt lavere inntekt fra laksefiske, og er mer skeptiske til fellesforvaltningas arbeid. Tolking av resultatene må derfor sees i lys av dette.

Resultater

Resultatene er basert på svar fra 303 respondenter, henholdsvis 77 i Verdalselva og 226 i Orkla (tabell 1). For hvert spørsmål vises svar for hver elv og totalt. Der det er statistisk forskjell mellom elvene framkommer dette i tabellene. Ettersom 75 % av svarene kommer fra elveeiere i Orkla, vil totalen for undersøkelsen være sterkt dominert av Orklavassdragerne.

Tabell 1 Svarfordeling mellom vassdragene

	Antall	%
Orklavassdraget	226	75
Verdalsvassdraget	77	25
Sum	303	100

Interesse og engasjement for fiske og forvaltning

Drøye 2/3 av elveeierne oppga å være interesserte (= ganske eller svært interessert) i lakseforvaltningen i sitt vassdrag (tabell 2). Elveeierne i Orkla var mer interesserte enn de i Verdal. Det var en betydelig andel elveeiere (24-39 %) som var lite eller ikke interessert. Omlag 25 % av elveeierne var interesserte i å involvere seg i fellesforvaltninga med styre eller

---

ikke representerer andelen elvene imellom. Svarene «totalt» sett for de to undersøkelsene er derfor ikke helt sammenlignbare fordi Orkla er overrepresentert i ikke-svarundersøkelsen. Bare forskjeller for de to elvene kommenteres derfor her.

tillitsverv (tabell 3). Like stor andel var det som hadde hatt slike verv (tabell 4). Omtrent hver fjerde elveeier var interessert i å delta aktivt i fiskekultiveringsarbeid så som oppsyn, klekkeridrift, yngel-/smoltutsettinger, stamfiske, fysiske tiltak i sidebekker/hovedvassdrag, yngel-/gytefiskregistrering etc. (tabell 5). Samlet sett var det kun 5 % av elveeierne som hadde deltatt i slikt arbeid (tabell 6), men tallet var en del høyere i Verdal (12 %) enn i Orkla (3 %). I løpet av siste 3-årsperiode var det om lag 30 % av elveeierne om hadde deltatt på medlems- og informasjonsmøter om lakseforvaltningen i vassdraget (tabell 7). En av tre elveeiere hadde prøvd laksefiske i 2012-sesongen (tabell 8), og elveeierne i Orkla fisket i gjennomsnitt flere dager enn de i Verdal (4.2 vs, 2.2)⁵.

Tabell 2: Spm 1. Hvor interessert er du i lakseforvaltningen i ditt vassdrag? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Orkla	Verdal	Totalt
Ikke interessert (1)	3	4	3
Lite interessert (2)	21	35	25
Ganske interessert (3)	48	43	47
Svært interessert (4)	27	18	25
Sum	100	100	100
Gj.snitt	3,00	2,75	2,94
St.av.	0,78	0,80	0,79
N	226	77	303

Merknad: * Kji-kvadrat-test viste signifikant forskjell for svarfordelingen mellom elvene. $p < 0,05$.

Tabell 3: Spm 2. Hvor interessert er du i å delta i fellesforvaltninga/elveeierlaget med styre- eller tillitsverv? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Orkla	Verdal	Totalt
Ikke interessert (1)	30	31	30
Lite interessert (2)	42	47	43
Ganske interessert (3)	21	18	20
Svært interessert (4)	7	4	6
Sum	100	100	100
Gj.snitt	2,1	1,9	2,0
St.av.	0,89	0,81	0,87
N	226	77	303

⁵ Merk at fiskesesongen i Verdal var ca halvparten så lang som i Orkla i 2012.

Tabell 4: Spm 3. Har du hatt styre- eller tillitsverv i fellesforvaltninga/elveeierlaget? Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

	Orkla	Verdal	Totalt
Nei (0)	76,3	76,6	76,4
Ja (1)	23,7	23,4	23,6
Sum	100	100	100
N	224	77	301

Tabell 5: Spm 4. Hvor interessert er du i å delta aktivt i fiskekultiveringsarbeidet i ditt vassdrag? Eksempel: Fysiske tiltak i sidebekker/hovedvassdrag, oppsyn, gytefiskregistrering osv. Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Orkla	Verdal	Totalt
Ikke interessert (1)	13	18	15
Lite interessert (2)	41	48	43
Ganske interessert (3)	34	25	31
Svært interessert (4)	12	9	11
Sum	100	100	100
Gj.snitt	2,4	2,2	2,4
St.av.	0,87	0,86	0,87
N	226	77	303

Tabell 6: Spm 5. Har du deltatt på noen av følgende eller lignende aktiviteter i ditt vassdrag de siste 3 år: Oppsyn, klekkeridrift, yngel/smoltutsettinger, stamfiske, fysiske tiltak i sidebekker/hovedvassdrag, yngel-/gytefiskregistrering? Svarfordeling i %, og antall svar (n).

	Orkla	Verdal	Totalt
Nei (0)	97	88	95
Ja (1)	3	12	5
Sum	100	100	100
N	226	76	302

Merknad: Kji-kvadrat-test viste signifikant forskjell mellom elvene ($p < 0,01$).

Tabell 7: Spm 6. Har du deltatt i medlemsmøter, årsmøter eller andre informasjonsmøter om lakseforvaltningen i vassdraget de siste 3 årene? Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

	Orkla	Verdal	Totalt
Nei (0)	72	65	70
Ja (1)	28	35	30
Sum	100	100	100
N	226	76	302

Tabell 8: Spm 7. Omtrent hvor mange ganger fisket du i elv etter laks eller sjørørret i 2012-sesongen? (1 dag =1 gang). Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Antall ganger (dager)	Orkla	Verdal	Totalt
0	69	65	68
1	5	8	6
2	3	6	4
3	2	3	2
4	0	4	1
5	4	5	5
6	0	0	0
8	1	0	1
10	3	4	3
12	0	0	0
15	1	1	1
20	3	3	3
25	2	0	1
30	2	1	2
40	1	0	1
50	0	0	0
60	1	0	1
Sum	100	100	100
Gj.snitt*	4,2	2,2	3,7
St.av.	10,54	5,19	9,49
N	224	77	301

Merknad: Åpent spørsmål hvor respondent skulle fylle inn antall.

* $p < 0,05$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.

Eierskap til fiskeretten

Tabell 9 viser hvor i elva respondentene eide fiskerett. Eneie var hovedregelen for eieform i både Orkla (65 %) og Verdalselva (90 %), men sameieformen⁶ var også vanlig i Orkla og inkluderte hver 3.elveier (tabell 10). Antallet eiendommer (medlemmer) i Orklasameiene varierte fra 2 til 18 med gjennomsnitt på 6 (tabell 11). Lengden på fiskeretten på den ene side i respondentenes eiendom/sameier varierte mye, og var i gjennomsnitt lengre i Orkla (734 m) enn i Verdalselva (588 m). Om lag en firedel eide en fiskerett som var kortere enn 200 m, mens 20-25 % eide mer enn 1000 m på en side (tabell 12). Drøye 20 % av respondentene eide fiskerett på begge sider av elva (tabell 14).

⁶ Andelen sameiere i Verdalselva er nok for høyt og skyldes at ikke alle respondentene har skjønnet den juridiske forskjellen mellom sameie og eks. frivillig felles utleie av fiskerett gjennom elveeierlag. Ifølge fellesforvaltninga i elva forekommer knapt sameie. Også Stensland (2010) fant en slik feilrapportering i sin undersøkelse.

Tabell 9: Spm 8. Hvor i elva eier du fiskerett? Eier du fiskerett i flere deler av vassdraget så setter du flere kryss. Svarfordeling i %. Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

	Orkla	Verdal	Kommentarer
Orkla i Orkdal kommune (OA)	28		*
Orkla i Meldal kommune, MEN nedenfor Bjørsethdammen (OB)	13		*
Orkla i Meldal kommune, MEN ovenfor Bjørsethdammen (OC)	22		**
Orkla i Rennebu kommune (OD)	37		
Utløpet av Verdalselva til og med Landfald (VA)		26	
Fra Landfald til og med Østnesfossen (VB)		21	***
Ovenfor Østnesfossen til og med Grunnfossen, inkludert Inna. (VC)		16	
Helgåa ovenfor Grunnfossen til og med Granfossen (VD)		14	
Helgåa ovenfor Granfossen (VE)		23	
Sum	100	100	
N	226	77	

* En av disse eier også fiskerett på strekningen OC

** En av disse eier også fiskerett på strekningen OD

*** En av disse eier også fiskerett på strekningen VC

Tabell 10: Spm 9. Hvordan eies fiskeretten som følger din/husholdningens eiendom? Et sameie eller felleseie er der flere eiendommer eier en fiskerett i lag. Sett kryss og fyll inn. Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

	Orkla	Verdal	Totalt	Komm.
A. Jeg/min eiendom eier fiskeretten alene	65	90	71	
B. Fiskeretten eies av tilsammen (fyll inn antall) grunneiere/gårder i et sameie/felleseie, der jeg har en andel	34	10	28	*
C. Annet (f.eks. eies av kommune, firma) Skriv hva:	0,5	0	0,3	
Sum	100	100	100	
N	221	73	294	

* Tabell 11 viser fordelingen av dette svaralternativet per antall medlemmer i sameiet/felleseiet.

Kji-kvadrat-test viste signifikant forskjell mellom elvene ($p < 0,01$).

Se Appendix 1 for kommentarer på svaralternativ «Annet».

Tabell 11: Spm 9B. Antall medlemmer i sameiet/felleseiet (ref. spm 9, svaralternativ B). Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Antall medlemmer	Orkla	Verdal	Totalt
2	20	29	21
3	12	0	10
4	7	29	10
5	22	14	21
6	2	0	2
7	7	14	8
8	2	0	2
9	5	0	4
10	5	14	6
12	2	0	2
13	2	0	2
14	5	0	4
15	5	0	4
18	2	0	2
Sum	100	100	100
Gj.snitt (antall medlemmer)	6,4	4,9	6,2
St.av.	4,37	2,85	4,19
N	41	7	48

Merknad: Åpent spørsmål hvor respondent skulle fylle inn antall.

Tabell 12: Spm 10A. Hva er lengden på den fiskeretten din eiendom /sameiet eier? Lengde ene siden. Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Lengde ene siden (meter)	Orkla	Verdal	Totalt
1-99	6	7	6
100-199	18	14	17
200-499	25	35	28
500-999	27	25	26
1000-1999	15	14	15
2000+	10	6	9
Sum	100	100	100
Gj.snitt (meter) (*)	734	588	697
St.av.	754	540	708
N	215	72	287

Merknad: (*) $p < 0,1$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.

Merknad: Åpent spørsmål der respondenten ble bedt om å fylle inn antall meter. Svarene er gruppert for oversiktens skyld.

Gjennomsnitt og standardavvik er beregnet fra verdiene respondentene oppga, ikke midtverdi i intervall.

Tabell 13: Spm 10B. Hva er lengden på den fiskeretten din eiendom /sameiet eier? Lengde andre siden. Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Lengde andre siden (m)	Orkla	Verdal	Totalt
1-99	20	0	15
100-199	16	13	15
200-499	27	44	31
500-999	16	25	18
1000-1999	14	19	15
2000+	6	0	5
Sum	100	100	100
Gj.snitt (meter)	532	500	524
St.av.	584	338	532
N	49	16	65

Merknad: Åpent spørsmål der respondenten ble bedt om å fylle inn antall meter. Svarene er gruppert for oversiktens skyld.

Gjennomsnitt og standardavvik er beregnet fra verdiene respondentene oppga, ikke midtverdi i intervall.

Tabell 14: Spm 10. Andel respondenter med fiskerett på en eller to sider av elva. Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

Andel i % med fiskerett på hhv 1 og 2 sider av elva	Orkla	Verdal	Totalt
1 side	77,9	77,8	78,2
2 sider	22,1	22,2	21,8
Sum	100	100	100
N	217	72	289

Merknad: Åpent spørsmål der respondenten ble bedt om å fylle inn antall meter. Svarene er gruppert for oversiktens skyld.

* To av respondentene har oppgitt uleselige lengder på sin fiskerett, derfor stemmer ikke antall svar for lengde på fiskerett og antall (elve)sider med fiskerett overens.

Fangstmuligheter og utleie/bruk av fiskeretten

Hvordan elveeieren vurderte fangstmulighetene på sin egen fiskerett sammenlignet med andre eiendommer i vassdraget varierte, men for begge vassdrag var det 40 % som anså dem som middels (tabell 15). I alt 26 % vurderte sin fiskerett til å være dårligere enn middels, mens 34 % anså den som bedre enn middels. I Verdalselva var den vanligste bruksformen av fiskeretten at det ikke forekom utleie/salg av fiske og dette gjaldt for 41 % (tabell 16). I Orkla var det 15 % som ikke solgte fiske. I begge vassdrag var den vanligste formen for utleie å leie ut fiskeretten samlet for minst en sesong, og dette gjaldt 35 % av alle elveeiere. Kortsalg forekom hos knappe 30 %, mens såkalt eksklusivt /tilrettelagt fiske med tilleggsprodukter forekom hos 23 % av Orklaelveeierne og 8 % hos de i Verdal. Kombinasjoner av flere typer

utleie var også vanlig (tabell 17). Å leie vald fra andre elveeiere forekom hos ca 10 % av elveeierne i Orkla, mens det ikke var like vanlig i Verdalselva (knappe 3 %) (tabell 18,19).

Tabell 15: Spm 11. Hvordan vil du generelt vurdere fangstmulighetene på din egen /sameiets eiendom i forhold til andre eiendommer i vassdraget? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Svært dårlige		Middels				Svært gode		Sum	Gj. snitt	St. av.	N
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)					
Orkla	7	6	12	40	21	9	7	100	4,2	1,45	224	
Verdal	13	8	13	40	6	13	6	100	3,8	1,67	77	
Totalt	8	6	12	40	17	10	7	100	4,1	1,51	301	

Tabell 16: Spm 12. Hva slags type utleie/salg av laksefiske foregår hovedsakelig på din eiendom/sameie? Kryss av nedenfor for alternativet(-ene) som best beskriver hvordan fisket på din eiendom/sameie benyttes. (Opptil to kryss mulig). Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

Kryss 1 + Kryss 2 (%)	Orkla	Verdal	Totalt
Ikke utleie /ikke salg av fiske (A)	15	41	21
Selges fiskekort (B)	30	22	28
Leies ut samlet for lengre tid (minst én sesong) (C)	37	30	35
Selges eksklusivt eller tilrettelagt fiske der det inngår tilleggsprodukter som overnatting (og/eller eventuelt servering, guiding etc.) (D)	23	8	19
Annen ordning (E)	12	8	11
Sum	116	109	115
N	223	76	298

Merknad: Summerer til mer enn 100 % siden respondentene kunne sette to kryss. Se Appendix 1 for kommentarer på svaralternativ Annet.

Tabell 17: Til Spm 12. Kombinasjoner av hva slags type utleie/salg av laksefiske som foregår hovedsakelig på eiendommen/sameiet? Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

Kombinasjoner (2 kryss)	Orkla	Verdal	Totalt
AC	0	14	2
AE	5	0	5
BC	24	0	20
BD	43	43	43
BE	3	0	2
CD	19	29	20
CE	5	14	7
Sum	100	100	100
N	37	7	44

Tabell 18: Spm 13. Leide du vald fra andre elveeiere noen av årene nevnt under? Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

	2007-2009			2012		
	Orkla	Verdal	Totalt	Orkla	Verdal	Totalt
Nei	88,4	97,4	90,7	88,3	97,4	90,7
Ja	11,6	2,6	9,3	11,7	2,6	9,3
Sum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N	224	76	300	223	77	300

Merkad: Kji-kvadrat-test viste signifikant forskjell mellom elvene for begge periodene ($p < 0,05$).

Tabell 19: Til Spm 13. Fordeling per periode. Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

Fordeling per periode	Orkla	Verdal	Totalt
Ingen av periodene	87	97	90
En av periodene	3	0	2
Totalt periodene	10	3	8
Sum	100	100	100
N	223	76	299

Merkad: Kji-kvadrat-test viste signifikant forskjell mellom elvene ($p < 0,05$).

Mål med fiskeretten

I begge vassdrag var det å ta vare på fiskeressursen den viktigste målsetting med det å eie en fiskerett, men elveeierne i Verdal scoret denne lavere enn i Orkla (tabell 20). Elveeierne i Orkla prioriterte dernest de beslektede målsettingene å ha godt fiske på eiendommen og påvirke forvaltningen av elva, fulgt av de to inntektsmålsettingene sikker og stabil inntekt, og størst mulig inntekt med en middels/under middels skår. Målsettingene som gikk på den sosiale dimensjonen av fiskeretten - sosial kontakt med fiskere, tilby lokale fiskere laksefiske, og rekreasjon og fiskemuligheter for seg selv egen familie og venner fikk lavest skår. I Verdalselva var rekkefølgen av målsettingene etter «ta vare på fiskeressursen» noe annerledes, med rekreasjon og fiskemuligheter for seg selv, egen familie og venner på 2. plass og ha godt fiske på eiendommen deretter. Lavest skår fikk de to inntektsmålsettingene, og disse ble skåret lavere i Verdal enn i Orkla. Gjennomgående skåret elveeierne i Verdal målsettingene lavere eller like høyt som i Orkla. Unntaket var Rekreasjon og fiskemuligheter for meg selv egen familie og venner som var viktigere i Verdalselva enn i Orkla. Videre ser man i svarfordelingene at det er til dels stor variasjon innad i elvene for de ulike målsettingene, spesielt gjelder dette inntekt i Orkla.

Vi sammenlignet også svarene fra undersøkelsen vår i 2013 med Stensland (2010) sine identiske spørsmål fra 2008 ved å kjøre en t-test med antatt ulik varians for å se om det hadde vært noen endringer over perioden. For både Orkla og Verdalselva var det å påvirke forvaltningen av elva lavere prioritert i 2013 enn i 2008. Den eneste andre endringen var at Orklaelveeierne nå ga lavere prioritet til det å tilby lokale fiskere laksefiske enn i 2008.

Tabell 20: Spm 14. Det å eie en laksefiskerett/vald i elva kan medføre ulike mål og utfordringer, og ofte kan det være flere hensyn å ta. Hvor høyt eller lavt prioriterer du følgende målsettinger angående forvaltning og utnytting av din egen fiskerett? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Målsettinger	Svært lavt						Svært høyt		Sum	Gj. snitt	St. av.	N
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)					
Orkla												
Ta vare på fiskeressursen	4	3	6	16	14	22	35	100	5,4	1,68	220	
Ha godt fiske på eiendommen	5	5	8	17	24	18	24	100	5,0	1,67	219	
Påvirke forvaltningen av elva	7	8	16	25	16	13	15	100	4,3	1,75	218	
Sikker og stabil inntekt	18	9	9	11	17	15	21	100	4,3	2,15	220	
Størst mulig inntekt	16	12	10	16	26	12	7	100	3,9	1,86	220	
Sosial kontakt med fiskere	18	17	14	20	12	8	11	100	3,6	1,93	220	
Tilby lokale fiskere laksefiske	13	20	15	25	13	7	9	100	3,6	1,77	215	
Rekreasjon og fiskemuligheter for meg selv egen familie og venner	23	19	11	15	9	6	17	100	3,5	2,14	218	
Annet	33	0	0	67	0	0	0	100	3,0	1,73	3	
Verdal												
Ta vare på fiskeressursen	7	10	8	25	16	8	26	100	4,6	1,89	73	
Rekreasjon og fiskemuligheter for meg selv egen familie og venner	15	9	19	13	13	11	20	100	4,1	2,07	75	
Ha godt fiske på eiendommen	12	16	12	21	14	8	16	100	4,0	1,97	73	
Tilby lokale fiskere laksefiske	18	18	14	11	15	15	10	100	3,7	2,01	73	
Påvirke forvaltningen av elva	16	14	21	18	10	8	14	100	3,7	1,96	73	
Sosial kontakt med fiskere	25	25	8	16	11	4	11	100	3,2	1,99	73	
Størst mulig inntekt	29	23	14	14	5	7	8	100	3,0	1,93	73	
Sikker og stabil inntekt	33	27	8	14	4	1	12	100	2,8	2,00	73	
Annet	0	50	0	0	0	0	50	100	4,5	3,54	2	

Målsettinger	Svært lavt					Svært høyt		Sum	Gj. snitt	St. av.	N
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)				
Totalt											
Ta vare på fiskeressursen**	5	5	6	18	15	18	33	100	5,2	1,76	293
Ha godt fiske på eiendommen**	7	8	9	18	21	15	22	100	4,8	1,80	292
Påvirke forvaltningen av elva**	9	10	17	23	14	12	15	100	4,2	1,82	291
Sikker og stabil inntekt**	22	14	9	12	14	12	19	100	3,9	2,21	293
Rekreasjon og fiskemuligheter for meg selv egen familie og venner*	21	17	13	14	10	7	18	100	3,7	2,14	293
Størst mulig inntekt**	19	15	11	15	21	11	8	100	3,7	1,92	293
Tilby lokale fiskere laksefiske	14	19	15	21	13	9	9	100	3,6	1,83	288
Sosial kontakt med fiskere	19	19	12	19	12	7	11	100	3,5	1,95	293
Annet	20	20	0	40	0	0	20	100	3,6	2,30	5

Kun 5 respondenter (til sammen for begge vassdragene) krysset av for Annet, hvorav kun en beskrev hva respondenten la i Annet: "Riktig laksestatistikk".

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.

Se Appendix 1 for kommentarer på svaralternativ Annet.

Syn på fiskebestanden

I gjennomsnitt mente elveeierne i begge vassdragene at det faktiske antallet fisk i elva på høsten («gytefisk») var omtrent som tellingene hadde vist, både for perioden 2009-2011, og for 2012-sesongen (tabell 21). Noen få i hvert vassdrag mente imidlertid at bestandene var lavere eller høyere enn de offisielle fisketellingene viste. Godt over halvparten av elveeierne i hvert vassdrag indikerte imidlertid at de ikke hadde noen mening om dette ved å krysse av for «vet ikke».

Tabell 21: Spm 15. For henholdsvis 2009-2011, og for 2012, mener du det faktiske antallet fisk i elva på høsten («gytefisk») er mindre, lik, eller større enn det tellingene viser? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.). N= hhv 225, 75 og 300. .

Faktisk antall gytefisk for	Mye mindre enn tellingene		Som tellingene			Mye større enn tellingene		Gj. snitt	St. av.	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)			
Orkla										
2009-2011	0	1	6	28	5	4	0	56	4,1	0,93
2012	1	2	5	28	4	3	0	57	3,9	0,97
Verdal										
2009-2011	1	3	3	29	3	7	0	55	4,1	1,11
2012	1	3	3	27	5	5	0	56	4,1	1,10
Totalt										
2009-2011	1	2	5	28	4	4	0	56	4,1	0,98
2012	1	2	4	27	4	3	0	57	4,0	1,01

Syn på fiskeregler

Spørsmålene gjenspeiler stort sett de faktiske fiskereglene (A-D, tabell 22) i vassdragene for 2012-sesongen, og derfor er det ulik ordlyd mellom elvene for de fleste spørsmål.

Blant elveeierne i Orkla var det regelen om «Bot og 2-års utestengelse for den som bryter/jukser med kvotene», som flest var enige om og denne fikk en høy skår med 5.4. Også «sesongkvote på 8 lakser», og fredning av sjøørreten fikk høy skår. Sesongkvote på 2 storlaks fulgte deretter, og en overvekt var enige i denne regelen. Disse 4 reglene (A-D) var i tråd med fiskereglene for sesongen, deretter fulgte forslag på regler som ikke var i bruk: Innkorting av elvesesongen, gjenutsettingspåbud for all storlaks, og innføring for en total elvekvote for elva var det flere som var uenige i enn enige, og disse reglene fikk da en skår på under 4.

Også i Verdalelva var det stor enighet om de gjeldende fiskereglene (A-D, tabell 22): bot og 2-års utestengelse for den som bryter/jukser med kvotene og gjeldende sesongkvote (2 laks). Også total elvekvote og fredning av sjøørreten var det enighet om. Gjenutsettingspåbud for all storlaks som ikke er gjeldende regel var det stor variasjon om hva elveeierne mente og gjennomsnittverdien ble nøytral. Innkorting av fiskesesongen og stenging av vassdraget i 3 år var det i snitt uenighet om, men omlag en av 4 elveeiere var (svært eller delvis) enige i dette.

Elveeiere i Orkla var mer enige om fredning av sjøørreten enn de i Verdal, mens Verdalselveeierne skåret gjenutsettingspåbud for all sjøørret høyere enn i Orkla.

Tabell 22: Spm 16. For at fisket etter laks og sjøørret skal kunne gjennomføres på en bærekraftig måte, tilpasset både bestandssituasjonen og andre hensyn, brukes det forskjellige typer fiskeregler. Hvor enig eller uenig er du i bruk av følgende fiskeregler. Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.) N= hhv. 214-220, 75, 289-296.

Fiskeregler	Svært uenig						Svært enig			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	Gj. snitt	St. av.	
Orkla										
A Bot og 2-års utestengelse for den som bryter/jukser med kvotene.	5	4	4	20	10	13	45	5,4	1,81	
B Sesongkvote på 8 laks per fisker.	6	5	4	20	17	17	31	5,1	1,78	
C Fredning av sjøørreten i elva.	4	5	8	27	10	12	33	5,0	1,77	
D Sesongkvote på 2 storlaks per fisker.	10	11	7	24	16	10	22	4,5	1,94	
E Innkorte fiskesesongen i elva.	26	12	11	20	11	8	12	3,5	2,05	
F Gjenutsettingspåbud for all storlaks over 80 cm (= ca 5 kg).	28	12	13	17	13	7	9	3,3	1,99	
G Innføre total elvekvote (maksuttak for elva per sesong, deretter fiskestopp).	40	13	10	20	6	4	7	2,8	1,90	
Verdal										
A Bot og 2-års utestengelse for den som bryter/jukser med kvotene.	3	3	13	11	16	13	41	5,4	1,72	
B Sesongkvote på 2 laks per fisker.	4	9	11	20	16	11	29	4,8	1,85	
C Total elvekvote på 300 laks (maksuttak for sesongen, deretter fiskestopp).	11	5	8	21	15	9	31	4,7	2,01	
D Fredning av sjøørreten i elva.	4	13	12	28	9	9	24	4,5	1,86	
E Gjenutsettingspåbud for all storlaks over 80 cm (= ca 5 kg).	15	11	11	21	16	12	15	4,1	1,96	
F Kortere sesong i elva enn 10.6 - 31.7.	21	19	15	21	5	5	13	3,4	1,99	
G Stoppe alt fiske i elva i 3 år.	28	19	9	15	8	9	12	3,3	2,12	

Fiskeregler	Svært uenig					Svært enig				
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	Gj. snitt	St. av.	
Totalt										
A Bot og 2-års utestengelse for den som bryter/jukser med kvotene.	4	4	6	17	12	13	44	5,4	1,78	
C Fredning av sjøørreten i elva.*	4	7	9	27	10	11	31	4,9	1,80	
F Gjenutsettingspåbud for all storlaks over 80 cm (= ca 5 kg).**	25	12	12	18	14	8	11	3,5	2,01	

Regel A-D var faktiske fiskeregler i Verdalselva og Orkla i 2013. Spørsmålsteksten var ikke lik for de to vassdragene og kun 3 fiskeregler kan sammenlignes. Se Appendix 4.

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.

Syn på gjenutsetting av fisk

Det var ingen forskjell mellom elvene på hvordan man så på gjenutsetting, imidlertid var det stor variasjon innad i vassdragene på hvordan man så på dette spørsmålet (tabell 23). Det var størst enighet om at gjenutsetting bidro til å sikre fiskestammene i vassdraget, og 56 % var (svært eller delvis) enige i dette. At gjenutsetting av fisk er dyreplageri var det 36 % som var enige i, og 42 % uenige. I gjennomsnitt fikk denne påstanden omtrent nøytral oppslutning. At gjenutsetting var sløsing med mat var det flere som var uenige i (56 %), enn enige i (24 %).

Tabell 23: Spm 17. Hvor enig eller uenig er du i påstandene om gjenutsetting («fang-og-slipp») av fisk i Orkla (Verdal)? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Påstander	Svært uenig					Svært enig					Gj. snitt	St. av.	N
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	Sum					
Orkla													
Å sette ut igjen fisk bidrar til å sikre fiskestammene i vassdraget	9	8	8	16	18	16	25	100	4,8	1,94	221		
Gjenutsetting av fisk er dyreplageri	19	11	11	22	10	7	18	100	3,9	2,08	220		
Gjenutsetting av fisk man kunne beholdt er sløsing med mat	30	13	12	19	9	5	11	100	3,3	2,03	219		
Verdal													
Å sette ut igjen fisk bidrar til å sikre fiskestammene i vassdraget	13	9	8	22	12	16	20	100	4,4	2,02	76		
Gjenutsetting av fisk er dyreplageri	21	9	11	24	5	9	21	100	3,9	2,18	76		
Gjenutsetting av fisk man kunne beholdt er sløsing med mat	29	14	13	21	7	5	11	100	3,2	1,99	76		

Påstander	Svært uenig					Svært enig		Sum	Gj. snitt	St. av.	N
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)				
	Totalt										
Å sette ut igjen fisk bidrar til å sikre fiskestammene i vassdraget	10	8	8	18	16	16	24	100	4,7	1,96	297
Gjenutsetting av fisk er dyreplageri	20	11	11	23	9	8	19	100	3,9	2,10	296
Gjenutsetting av fisk man kunne beholdt er sløsing med mat	30	13	13	20	8	5	11	100	3,2	2,02	295

Tiltak for å styrke fiskebestandene

I begge vassdrag var det å minke problemene med lakselus og rømminger fra oppdrettsnæringa, det tiltaket som ble gitt høyest prioritet i for å styrke fiskebestandene (tabell 24). Elveeierne i Verdal ga imidlertid dette tiltaket en lavere skår enn hva de gjorde i Orkla. For Orkla var også det å minke avrenning fra de gamle gruvene svært høyt prioritert. For begge vassdrag fikk også fysiske tiltak i hovedvassdrag og sidevassdrag for å bedre leveområdene for fisk, utsetting av lakseunger⁷, og oppsyn og kontroll av fiskere høy prioritet. I Orkla var innkorting av fisketida for kilenotfisket i sjøen også relativt høyt prioritert, mens elveeierne i Verdal ga dette en noe lavere skår. Tiltak som direkte rammet laksefisket eller elveeierne, så som å redusere uttaket av fisk i elva, starte ny femåring oppleieordning (elveeierne må betale), og gjenutsetting av fisk var de minst populære tiltakene. Ny oppleieordning og gjenutsetting var de to tiltakene det var størst uenighet omkring, noe som vises i den store spredningen i svarfordeling for disse to tiltakene.

Vi sammenlignet også svarene fra undersøkelsen vår i 2013 med Stensland (2012) sine identiske spørsmål fra 2008-sesongen ved å kjøre en t-test med antatt ulik varians. Dette for å se om det hadde vært noen endringer over perioden. De endringene vi fant fra 2008 til 2013 var at i Orkla økte prioriteringen (scoren) for fysiske tiltak i sidebakkene for å forbedre leveområdene for sjørreten, samt bruk av fang og slipp. For Verdalselva var det en nedgang i prioriteringen av utsetting av lakseunger, og det å få en ny oppleieordning for kilenøter i Trondheimsfjorden.

⁷ Orkla er kraftregulert og har et utsettingspåbud for smolt/lakseunger. I Verdalselva var det for inntil 5-10 år siden klekkeridrift. Spesielt på 80- og 90-tallet var det relativt store utsettinger av yngel både i og ovenfor lakseførende strekning.

Tabell 24: Spm 19. Hvor høyt eller lavt synes du følgende tiltak bør prioriteres for å styrke fiskebestandene i Orkla? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Tiltak	Svært lav priori.						Svært høy priori.			Vet ikke	Gj. Sum	St. av.	N
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)						
Orkla													
Minke problemene med lakselus og rømminger fra oppdrettsnæringa.	0	0	2	6	2	9	62	19	100	6,5	1,07	224	
Minke avrenninga fra gruvene.***	0	0	4	6	11	13	52	13	100	6,1	1,27	223	
Fysiske tiltak i sidebekkene for å forbedre leveområdene for sjøørreten.	1	1	2	11	18	22	29	15	100	5,7	1,29	223	
Økt utsetting av laksunger i elva.	2	2	3	10	15	25	25	18	100	5,5	1,49	224	
Fysiske tiltak i hovedvassdraget(/-ene) for å forbedre leveområdene for fisk.	2	1	4	13	18	24	22	16	100	5,4	1,45	222	
Oppsyn og kontroll av elvefiskere	2	3	6	14	16	20	27	12	100	5,4	1,57	223	
Korte ned fisketida for sjølaksefisket.	4	6	5	13	7	16	33	17	100	5,3	1,85	223	
Minke påvirkninga fra kraftutbygginga.***	4	5	7	13	14	13	27	17	100	5,1	1,81	223	
Redusere uttaket av fisk i elva.	4	8	11	23	18	10	11	15	100	4,4	1,64	223	
Starte en ny femårig oppleieordning av sjølaksefisket i Tr.heimsfjorden.	9	9	9	12	9	14	15	23	100	4,3	2,04	222	
Gjenutsetting av fisk (fang-og-slipp).	14	7	7	22	14	12	11	13	100	4,1	1,94	223	

Tiltak	Svært lav priori.						Svært høy priori.					
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	Vet ikke	Sum	Gj. snitt	St. av.	N
Verdal												
Minke problemene med lakselus og rømminger fra oppdrettsnæringa.	0	0	3	14	5	17	45	16	100	6,0	1,26	76
Oppsyn og kontroll av elvefiskere.	0	4	7	16	17	13	37	7	100	5,5	1,53	76
Fysiske tiltak i sidebekkene for å forbedre leveområdene for sjøørreten.	3	1	7	16	9	22	32	11	100	5,5	1,60	76
Fysiske tiltak i hovedvassdraget(/-ene) for å forbedre leveområdene for fisk.	3	3	1	25	12	12	34	11	100	5,4	1,62	76
Økt utsetting av laksunger i elva.	7	3	1	17	16	18	28	11	100	5,2	1,77	76
Korte ned fisketida for sjølaksefisket.	8	7	8	21	11	18	16	12	100	4,6	1,87	76
Redusere uttaket av fisk i elva.	4	7	12	33	11	8	16	11	100	4,4	1,66	76
Starte en ny femårig oppleieordning av sjølaksefisket i Trondheimsfjorden.	12	3	5	23	11	16	7	24	100	4,2	1,85	75
Gjenutsetting av fisk (fang-og-slipp).	14	12	12	22	11	12	8	9	100	3,8	1,87	76
Totalt												
Minke problemene med lakselus og rømminger fra oppdrettsnæringa.**	0	0	2	8	3	11	58	18	100	6,4	1,14	300
Fysiske tiltak i sidebekkene for å forbedre leveområdene for sjøørreten.	1	1	3	12	16	22	30	14	100	5,6	1,38	299
Økt utsetting av laksunger i elva.	3	2	3	12	15	23	26	16	100	5,4	1,57	300
Fysiske tiltak i hovedvassdraget(/-ene) for å forbedre leveområdene for fisk.	2	2	3	16	16	21	25	14	100	5,4	1,49	298
Oppsyn og kontroll av elvefiskere.	2	3	6	14	16	18	30	11	100	5,4	1,56	299
Korte ned fisketida for sjølaksefisket.**	5	6	6	15	8	16	28	16	100	5,1	1,88	299
Redusere uttaket av fisk i elva.	4	7	11	25	16	9	12	14	100	4,4	1,65	299
Starte en ny femårig oppleieordning av sjølaksefisket i Tr.heimsfjorden.	10	8	8	15	10	14	13	23	100	4,3	1,99	297
Gjenutsetting av fisk (fang-og-slipp).	14	8	8	22	13	12	10	12	100	4,0	1,92	299

*** Disse to svaralternativene ble kun gitt til elveeiere i Orklavassdraget. ** $p < 0,01$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene. Se Appendix 1 for kommentarer på svaralternativ Annet.

Lakse- og sjøørretbestanden 10 år fram i tid

I Verdalselva har fiskebestanden vært lav i flere år, og elveeierne her trodde mer på en bedring i bestandssituasjonen både for laks og sjøørret enn hva elveeiere i Orkla gjorde (tabell 25). I et 10-årsperspektiv trodde 37 % av elveeierne i Verdal at laksebestanden ville bli bedre, 29 % at det ble som i dag, 16 dårligere, mens 18 % ikke hadde noen formening om dette. Også for sjøørreten var det flere som trodde på bedring enn at det ble dårligere. For Orkla var det rundt halvparten som enten ikke visste (25-29 %) eller trodde det ble som i dag (22-33 %). Alt i alt var det flere i Orkla som trodde på en dårligere (25-28 %) bestandssituasjon enn en bedring (17-21 %).

Tabell 25: Spm 20. Hvordan tror du situasjonen er for lakse- og sjøørretbestanden i vassdraget ditt 10 år fram i tid? Svarfordeling i %, gj.snitt) og standardavvik (st.av.).

	Mye dårligere		Som i dag				Mye bedre	Vet ikke	Sum	Gj. snitt	St. av.	N
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)					
Orkla												
For laksen	5	7	13	33	13	3	1	25	100	3,7	1,24	224
For sjøørreten	6	9	13	22	14	5	2	29	100	3,7	1,46	223
Verdal												
For laksen	3	5	8	29	16	13	8	18	100	4,5	1,47	76
For sjøørreten	3	8	12	24	12	17	7	18	100	4,4	1,56	76
Totalt												
For laksen**	4	6	12	32	13	5	3	24	100	3,9	1,34	300
For sjøørreten**	5	9	12	22	13	8	3	26	100	3,9	1,52	299

** p<0,01. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.

Lokal lakseforvaltning

I de tre spørsmålene om at fellesforvaltninga (i) ivaretar grunneiernes interesser i fiskeforvaltninga, (ii) setter fiskeregler som ivaretar laksestammen i vassdraget, og (iii) gir for lite informasjon om forvaltninga i elva, kommer fellesforvaltninga i Orkla bedre ut enn den i Verdal (tabell 26). På de to første spørsmålene er det 14-15 % i Orkla som er uenige i. For Verdal er tallene 21-23 %. Likeledes mente 28 % av elveeierne i Orkla at informasjonen om lakseforvaltninga kunne bli bedre, mens tilsvarende tall for Verdal var 39 %. I spørsmålet om tett samarbeid med jeger- og fiskerforeningene i fiskekultiveringsarbeidet var det ingen forskjell mellom elvene, og i snitt så var det noen flere som var enige i et tett samarbeid enn uenige.

Vi sammenlignet også svarene fra undersøkelsen vår i 2013 med Stensland (2012) sine tre identiske spørsmål fra 2008-sesongen om grunneierinteresser, fiskeregler og informasjon (se Fiske et al., 2012, s. 45 for oversikt per elv). Dette ble gjort ved å kjøre en t-test for å se om det hadde vært noen endringer over perioden. I Orkla var det ingen endringer, mens i Verdalselva var elveeierne i 2013 sammenlignet med 2008, mer enige (skalaverdi 4.41 i 2013 vs. 3.84 i 2008 i påstanden om at fellesforvaltninga ga for dårlig informasjon, og mindre enige

(skalaverdi 4.57 2013 vs. 5.11 i 2008) i at fiskereglene som fellesforvaltninga setter ivaretar laksestammen i vassdraget.

Tabell 26: Spm 21. Hvor enig eller uenig er du til følgende påstander om hvordan fellesforvaltninga i vassdraget arbeider? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Påstand	Svært uenig					Svært enig		Sum	Gj. snitt	St. av.	N
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)				
Orkla											
Fellesforvaltninga ivaretar grunn-eiernes interesser i fiskeforvaltninga.	2	4	8	22	20	20	23	100	5,1	1,54	220
Fellesforvaltninga setter fiskeregler som ivaretar laksestammen i vassdraget.	3	3	9	25	19	19	22	100	5,0	1,56	220
Fellesforvaltninga bør samarbeide tett med jeger- og fiskerforeninga(-ene) om fiskekultiveringsarbeidet i elva.	6	5	9	33	16	15	15	100	4,5	1,65	220
Fellesforvaltninga gir for lite informasjon om fiskeforvaltninga i elva.	11	20	14	26	17	5	6	100	3,6	1,66	220
Verdal											
Fellesforvaltninga bør samarbeide tett med jeger- og fiskerforeninga(-ene) om fiskekultiveringsarbeidet i elva.	4	9	8	27	21	11	20	100	4,6	1,70	75
Fellesforvaltninga ivaretar grunn-eiernes interesser i fiskeforvaltninga.	0	7	16	33	17	11	16	100	4,6	1,47	75
Fellesforvaltninga setter fiskeregler som ivaretar laksestammen i vassdraget.	3	9	9	34	16	11	18	100	4,6	1,63	76
Fellesforvaltninga gir for lite informasjon om fiskeforvaltninga i elva.	3	9	12	37	15	7	17	100	4,4	1,60	75
Totalt											
Fellesforvaltninga ivaretar grunn-eiernes interesser i fiskeforvaltninga.*	2	4	10	25	20	18	21	100	4,9	1,53	295
Fellesforvaltninga setter fiskeregler som ivaretar laksestammen i vassdraget.(*)	3	4	9	28	18	17	21	100	4,9	1,59	296
Fellesforvaltninga bør samarbeide tett med jeger- og fiskerforeninga(-ene) om fiskekultiveringsarbeidet i elva.	6	6	8	32	18	14	16	100	4,6	1,66	295
Fellesforvaltninga gir for lite informasjon om fiskeforvaltninga i elva.**	9	17	14	29	17	6	9	100	3,8	1,68	295

(*) $p < 0,1$, * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.

For de fleste påstandene om fiskeressursen, og fiskeres / elveeieres forhold til fisken og elva var det ingen forskjell mellom elvene, og resultatene rapporteres her derfor totalt for begge elvene (tabell 27). I alt 51 % var enige i at «Det er lite jeg kan bidra med for å styrke fiskebestandene i vassdraget», mens 23 % var uenige i dette. For påstanden om at «Alle elveeiere bør bidra med noe av sin tid for arbeid med elva og fisken» var det forskjell mellom elvene. 51 % av Orklaelveeierne var enige i denne påstanden, mens 38 % av Verdalselveeierne var det. Videre var 43 % enige i at «Alle lokale fiskere bør bidra med noe av sin tid for arbeid med elva og fisken». I Verdal var det færre (39 %) som mente at «Fiskerne overholder kvotene i elva» enn i Orkla (51 %). For begge elvene var det stor variasjon i svarfordelingen på denne påstanden. 39 % var uenige, og 28 % enige i at «Tiltak i elva (fiskeregler, forbedre levekårene for fisk) har liten virkning, fordi de ikke fanger opp hvor komplekst samspillet mellom naturmiljø og fisk er». Elveeierne 62 % av elveeierne var imot å øke forvaltningsavgifta som de betaler inn, mens 17 % var enige i dette.

Tabell 27: Spm 22. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om fiskeressursen, og fiskeres / elveeieres forhold til fisken og elva? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Påstand	Svært uenig						Svært enig		Gj. snitt	St. av.	N
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	Sum			
Orkla											
Alle elveeiere bør bidra med noe av sin tid for arbeid med elva og fisken.	4	4	10	31	22	15	14	100	4,6	1,52	221
Det er lite jeg kan bidra med for å styrke fiskebestandene i vassdraget.	4	6	13	26	19	13	18	100	4,6	1,66	223
Fiskerne overholder kvotene i elva.	6	6	8	27	19	17	16	100	4,6	1,68	219
Alle lokale fiskere bør bidra med noe av sin tid for arbeid med elva og fisken.	5	6	12	36	22	12	8	100	4,3	1,45	221
Tiltak i elva (fiskeregler, forbedre levekårene for fisk) har liten virkning, fordi de ikke fanger opp hvor komplekst samspillet mellom naturmiljø og fisk er.	11	13	16	33	12	7	8	100	3,8	1,65	220
Forvaltningsavgifta hver enkelt elveeier betaler bør økes slik at mer ressurser kan brukes til fiskeforvaltning.	26	17	18	22	9	5	3	100	3,0	1,65	222

Påstand	Svært uenig						Svært enig		Sum	Gj. snitt	St. av.	N
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)					
Verdal												
Alle lokale fiskere bør bidra med noe av sin tid for arbeid med elva og fisken.	1	12	8	29	20	9	20	100	4,6	1,64	75	
Det er lite jeg kan bidra med for å styrke fiskebestandene i vassdraget.	7	7	11	24	23	16	13	100	4,5	1,68	75	
Alle elveeiere bør bidra med noe av sin tid for arbeid med elva og fisken.	8	13	9	32	12	11	15	100	4,2	1,80	75	
Fiskerne overholder kvotene i elva.	8	11	16	27	17	7	15	100	4,1	1,76	75	
Tiltak i elva (fiskeregler, forbedre levekårene for fisk) har liten virkning, fordi de ikke fanger opp hvor komplekst samspillet mellom naturmiljø og fisk er.	5	9	19	32	16	8	9	100	4,1	1,56	74	
Forvaltningsavgifta hver enkelt elveeier betaler bør økes slik at mer ressurser kan brukes til fiskeforvaltning.	27	19	21	19	12	0	3	100	2,8	1,53	75	
Totalt												
Det er lite jeg kan bidra med for å styrke fiskebestandene i vassdraget.	5	6	12	25	20	14	17	100	4,6	1,67	298	
Alle elveeiere bør bidra med noe av sin tid for arbeid med elva og fisken.*	5	6	10	31	19	14	14	100	4,5	1,60	296	
Fiskerne overholder kvotene i elva.*	7	7	10	27	19	14	16	100	4,5	1,71	294	
Alle lokale fiskere bør bidra med noe av sin tid for arbeid med elva og fisken.	4	7	11	34	21	11	11	100	4,4	1,50	296	
Tiltak i elva (fiskeregler, forbedre levekårene for fisk) har liten virkning, fordi de ikke fanger opp hvor komplekst samspillet mellom naturmiljø og fisk er.	10	12	17	33	13	7	8	100	3,8	1,63	294	
Forvaltningsavgifta hver enkelt elveeier betaler bør økes slik at mer ressurser kan brukes til fiskeforvaltning.	26	17	19	21	10	4	3	100	2,9	1,62	297	

* $p < 0,05$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.

Inntekter fra laksefiske

Elveeierne gjennomsnittlige inntekter fra laksefiske var svært ulike mellom elvene, og betraktelig høyere i Orkla enn i Verdal (Tabell 28, 29, 30, 31). I Orkla var den gjennomsnittlige bruttoinntekten (omsetning) for 2012 på om lag kr 62 000, mens for perioden 2007-2009 kr ca. 60 000. I Verdal var gjennomsnittlig bruttoinntekt for 2012 ca kr 4 500, mens for 2007-2009 omlag kr 10 000.

I Orkla er nettoinntekta for 2012 på om lag kr 33 000, mens for perioden 2007-2009 kr 27 000. I Verdal er gjennomsnittlig nettoinntekt for 2012 kr 8294, mens for 2007-2009 var den kr 3378. Det er imidlertid ingen statistisk inntektsforskjell mellom periodene for hver elv. Det er verdt å merke seg at det er stor variasjon i inntekt blant elveiere, og så mange som 21 % og 53 % i henholdsvis Orkla og Verdalselva hadde ikke noen omsetning fra laksefiske i 2012. Andelen uten nettoinntekt har ikke endret seg mellom periodene.

Tabell 28: Spm 23A. Omtrent hvor stor var din eiendoms bruttoinntekter (=omsetning) knyttet til laksefiske for enkeltsesongen 2012? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Min eiendoms omsetning/bruttoinntekt fra laksefiske i 2012	Orkla	Verdal	Totalt
Negativ inntekt	0	0	0
Ingen inntekt	21	53	29
Kr 1-9999	10	22	13
Kr 10000-24999	14	4	11
Kr 25000-49999	12	1	9
Kr 50000-99999	10	3	8
Kr 100000-199999	6	0	5
Kr 200000-499999	5	0	3
Kr 500000+	1	0	1
Vet ikke	21	18	20
Sum	100	100	100
Gj.snitt (kroner)**	62222	4540	47313
St.av.	209321	13751	182019
N	221	74	295

Åpent spørsmål der respondenten ble bedt om å fylle inn beløp. Svarene er gruppert for oversiktens skyld. Gjennomsnitt og standardavvik er beregnet fra verdiene respondentene oppga, ikke midtverdi i intervall. ** $p < 0,01$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.

Tabell 29: Spm 23B. Omtrent hvor stor var din eiendoms nettoinntekter knyttet til laksefiske for enkeltsesongen 2012? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Min eiendoms nettoinntekt fra laksefiske i 2012	Orkla	Verdal	Totalt
Negativ inntekt	0,9	1,4	1,0
Ingen inntekt	21	51	28
Kr 1-9999	10	19	12
Kr 10000-24999	16	3	13
Kr 25000-49999	12	4	10
Kr 50000-99999	8	0	6
Kr 100000-199999	4	0	3
Kr 200000-499999	3	0	2
Kr 500000+	0	0	0
Vet ikke	25	22	24
Sum	100	100	100
Gj.snitt (kroner)**	33175	3378	25524
St.av.	53863	9111	48417
N	220	73	293

Åpent spørsmål der respondenten ble bedt om å fylle inn beløp. Svarene er gruppert for oversiktens skyld. Gjennomsnitt og standardavvik er beregnet fra verdiene respondentene oppga, ikke midtverdi i intervall.** $p < 0,01$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.

Tabell 30: Spm 23C. Omtrent hvor stor var din eiendoms bruttoinntekter (=omsetning) knyttet til laksefiske i gjennomsnitt per år for perioden 2007-2009? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Min eiendoms gjennomsnittlige omsetning/bruttoinntekt fra laksefiske per år 2007-2009	Orkla	Verdal	Totalt
Negativ inntekt	0	0	0
Ingen inntekt	20	43	26
Kr 1-9999	10	13	10
Kr 10000-24999	15	6	13
Kr 25000-49999	10	3	8
Kr 50000-99999	7	0	5
Kr 100000-199999	5	1	4
Kr 200000-499999	5	1	4
Kr 500000+	1	0	1
Vet ikke	28	32	29
Sum	100	100	100
Gj.snitt (kroner)**	60112	10140	47738
St.av.	202848	35434	177998
N	220	77	297

Åpent spørsmål der respondenten ble bedt om å fylle inn beløp. Svarene er gruppert for oversiktens skyld. Gjennomsnitt og standardavvik er beregnet fra verdiene respondentene oppga, ikke midtverdi i intervall. ** $p < 0,01$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.

Tabell 31: Spm 23D. Omtrent hvor stor var din eiendoms nettoinntekter knyttet til laksefiske i gjennomsnitt per år for perioden 2007-2009? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Min eiendoms gjennomsnittlige nettoinntekt fra laksefiske per år 2007-2009	Orkla	Verdal	Totalt
Negativ inntekt	0,9	0,0	0,7
Ingen inntekt	19	42	25
Kr 1-9999	12	12	12
Kr 10000-24999	14	9	13
Kr 25000-49999	9	0	6
Kr 50000-99999	6	0	5
Kr 100000-199999	5	3	4
Kr 200000-499999	1	0	1
Kr 500000+	0	0	0
Vet ikke	33	34	33
Sum	100	100	100
Gj.snitt (kroner)**	27322	8294	22565
St.av.	42811	28929	40578
N	223	76	299

Åpent spørsmål der respondenten ble bedt om å fylle inn beløp. Svarene er gruppert for oversiktens skyld. Gjennomsnitt og standardavvik er beregnet fra verdiene respondentene oppga, ikke midtverdi i intervall. ** $p < 0,01$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.

Elveeierne i Orkla betalte i gjennomsnitt 2487 kroner i forvaltningsavgift til Fellesforvaltning i 2012, noe som var atskillig mer enn beløpet på 572 kroner for elveeierne i Verdal (tabell 32). I begge elvene var det stor variasjon i hvor mye som ble betalt. Omlag halvparten av elveeierne rapporterte at de ikke visste hvor mye de betalte inn i forvaltningsavgift.

Tabell 32: Spm 24. Omtrent hvor mye betalte du i forvaltningsavgift til fellesforvaltninga i 2012? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Kronebeløp (intervall)	Orkla	Verdal	Totalt
0	0	8	2
1-499	7	35	14
500-999	10	6	9
1000-1999	7	4	6
2000-2999	8	1	6
3000-4999	8	3	7
5000-9999	4	0	3
10000 +	2	0	1
Vet ikke	53	38	49
Sum	100	100	100
Gj.snitt (kroner)**	2487	572	1914
St.av.	2934	777	2639
N	226	77	303

Åpent spørsmål der respondenten ble bedt om å fylle inn beløp. Svarene er gruppert for oversiktens skyld.

Gjennomsnitt og standardavvik er beregnet fra verdiene respondentene oppga, ikke midtverdi i intervall.

** $p < 0,01$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.

Det var 36 % av elveeierne i Orkla som tilbød overnattingsmuligheter til fiskerne, mens det var færre i Verdal, med 17 % (tabell 33). Også for fiskeguiding var det forskjell mellom de to elvene, i Orkla hadde 13 % dette og i Verdal 5 %. Servering til fiskerne var det tilleggsproduktet som var minst vanlig, og bare totalt 3 % av elveeierne tilbød dette.

Tabell 33: Spm 25. For 2012, tilbød du fiskerne noen av følgende tilleggsprodukter på din eiendom/vald? Kryss av ett alternativ for hver linje. Svarfordeling i % og antall svar (n) vist.

	Elv	Nei (0)	Ja (1)	N
Overnatting (eks, oppstilling for campingvogn/bobil, camping, hytter, leilighet, annet husvære)	Orkla	64	36	221
	Verdal	83	17	76
	Totalt	69	31	297
Servering	Orkla	97	3	222
	Verdal	96	4	76
	Totalt	97	3	298
Fiskeguiding	Orkla	87	13	222
	Verdal	95	5	76
	Totalt	89	11	298

Merkad: Kji-kvadrat-test viste signifikant forskjell mellom elvene for overnatting ($p < 0,01$) og for fiskeguiding ($p < 0,1$).

Endringer i etterspørsel og laksefiske som inntektsstrategi

I Verdal var det 33 % av elveeierne som hadde opplevd en nedgang i etterspørselen på laksefiske i perioden 2010-2012, sammenlignet med årene før 2010 (tabell 34). En annen tredel rapporterte samme etterspørsel som tidligere, mens nesten like mange (29 %) ikke visste. I alt 4 % oppga større omsetning. Etterspørselsendringen var ikke like stor for Orkla, og her hadde 28 % opplevd nedgang, mens 47 % mente fisket var som før. I alt 11 % hadde opplevd økning, mens 12 % ikke visste.

Tabell 34: Spm 26. Sammenlignet med perioden før 2010, har dere de 3 siste sesongene (2010-2012) opplevd noen endringer i etterspørsel (pågang eller antall fiskere) på ditt fiske/deres fiskerett? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Etterspørselen etter mitt fiske er nå	Mye mindre			Som før			Mye større		Vet ikke	Gj. snitt	St. av.	N
	(1)	(2)	(3)	før (4)	(5)	(6)	(7)					
Orkla	5	7	16	47	5	4	2	12	3,7	1,21	222	
Verdal	16	8	9	33	3	0	1	29	3,1	1,41	75	
Totalt**	8	7	14	44	5	3	2	16	3,6	1,28	297	

Merknad: ** p<0,01. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.

Andelen elveeiere som hadde gjort endringer for hva de skulle satse på, var relativt lav for hver enkelt inntektsstrategi (tabell 35). For hver enkelt av de fire inntektsstrategiene – inntekt utenfor eiendommen, satsing på laksefiske, tradisjonell landbruksdrift, annen næringsaktivitet på eiendommen- var det 17-30 % som hadde gjort endringer siste 5 år. Inntekt utenfor eiendommen var den inntektstrategien som flest hadde endret, og 24 % av elveeierne rapporterte om større endringer for dette valget, mens 6 % satset mindre på dette. Satsing på laksefiske var den eneste inntektstrategien det var forskjell mellom elvene på, og i Verdalselva var det 19 % som satset mindre på laksefiske siste 5 år, mens 2 % satset mer. Tilsvarende tall for Orkla var hhv. 7 % og 10 %.

Tabell 35: Spm 27. Sammenlignet med tidligere, har dere de siste 5 årene gjort noen endringer i valgene nedenfor, for å sikre husholdningens inntektsnivå? Kryss av «uaktuelt» om dere ikke har hatt noen inntekt fra nevnte valg. Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Mye mindre (1)	(2)	(3)	Som før (4)	(5)	(6)	Mye større (7)	Uaktuelt	Sum	Gj. snitt	St. av.	N
Orkla												
Inntekt utenfor eiendommen	3	1	2	49	8	7	9	21	100	4,4	1,30	223
Satsning på laksefiske	1	2	4	59	5	2	3	24	100	4,1	0,90	223
Tradisjonell landbruksdrift	5	4	4	48	3	5	6	25	100	4,0	1,39	222
Annen næringsaktivitet på eiendommen	3	2	4	49	5	4	1	32	100	4,0	1,04	222
Verdal												
Inntekt utenfor eiendommen	5	4	0	39	4	3	15	31	100	4,4	1,71	75
Tradisjonell landbruksdrift	5	3	4	44	1	4	5	33	100	4,0	1,40	75
Annen næringsaktivitet på eiendommen	4	3	5	35	1	1	5	45	100	4,0	1,41	75
Satsning på laksefiske	7	7	5	23	1	0	1	56	100	3,2	1,37	75
Totalt												
Inntekt utenfor eiendommen	4	2	1	47	7	6	10	23	100	4,4	1,40	298
Tradisjonell landbruksdrift	5	4	4	47	3	5	6	27	100	4,0	1,39	297
Annen næringsaktivitet på eiendommen	3	2	4	45	4	3	2	35	100	4,0	1,12	297
Satsning på laksefiske*	2	3	4	50	4	1	3	32	100	4,0	1,03	298

* $p < 0,05$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.

På spørsmål om hvilken betydning ulike forhold hadde for de valgene elveeierne gjorde siste 5-årsperiode for å sikre husholdningens inntektsnivå, var det «større inntektsmuligheter utenfor eiendommen» som hadde størst betydning (tabell 36). I alt 54 % (dvs. andelen som svarte noe annet enn 1=ingen betydning) oppga at dette hadde noen betydning for deres valg. Dernest fulgte minkende inntekter fra landbruket (51 %), inntektsmuligheter fra annen næring på eiendommen (41 %) og endringer i etterspørsel for laksefiske (37 %). Inntektsmuligheter fra annen næring på eiendommen var av større betydning for elveeierne i Orkla enn i Verdal. Endringen i etterspørsel etter laksefiske var av stor betydning (5-7 på skalaen) for totalt 9 % av elveeierne.

Tabell 36: Spm 28. De siste 5 årene, hva slags betydning har følgende grunner hatt for de valgene dere har gjort for å sikre husholdningens inntektsnivå? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Grunner	Ingen betydning (1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Svært stor betydning (7)	Sum	Gj. snitt	St. av.	N
Orkla											
Større inntektsmuligheter utenfor eiendommen.	43	6	7	12	9	10	12	100	3,2	2,26	219
Minkende inntekter fra landbruket.	47	9	9	18	5	5	7	100	2,7	1,96	220
Inntektsmuligheter fra annen næring på eiendommen.	55	11	6	15	6	3	3	100	2,3	1,73	217
Endringer i etterspørsel for laksefisket.	60	14	5	12	6	2	1	100	2,0	1,52	219
Verdal											
Større inntektsmuligheter utenfor eiendommen.	53	5	4	9	11	5	12	100	2,9	2,27	74
Minkende inntekter fra landbruket.	56	7	9	13	5	4	5	100	2,4	1,88	75
Inntektsmuligheter fra annen næring på eiendommen.	70	8	3	9	4	3	3	100	1,9	1,61	74
Endringer i etterspørsel for laksefisket.	73	3	5	11	3	1	4	100	1,9	1,64	75
Totalt											
Større inntektsmuligheter utenfor eiendommen.	46	6	6	12	10	9	12	100	3,1	2,27	293
Minkende inntekter fra landbruket.	49	8	9	17	5	5	6	100	2,6	1,94	295
Inntektsmuligheter fra annen næring på eiendommen.(*)	59	10	5	13	5	3	3	100	2,2	1,71	291
Endringer i etterspørsel for laksefisket.	63	11	5	12	5	2	2	100	2,0	1,55	294

(*) $p < 0,1$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.

Elveeierne i Orkla tror på en liten nedgang i egne (-5,9 %) og øvriges (-7,4 %) laksefiskeinntekter i elva kommende 10-årsperiode (tabell 37). De i Verdal tror på om lag uendrede inntekter, men bedømmer utviklingen i elva mindre negativ enn på egen eiendom.

Tabell 37: Spm 29. Framtidsutsikter. Hvordan tror du nettoinntekta fra laksefisketurismen (målt i dagens kroneverdi) vil utvikle seg den kommende 10-års perioden; for deg selv/egen eiendom, samt i din elv som helhet? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Prosent nedgang			Som nå +/-5%	Prosent oppgang			Sum	Gj. snitt	St. av.	N
	-51-100%	-26-50%	-6-25%		6-25%	26-50%	>50%				
Orkla											
Meg/egen eiendom	3	10	17	54	12	2	1	100	-5,9	20,8	211
Min elv	3	14	20	49	11	1	1	100	-7,4	20,9	210
Verdal											
Meg/egen eiendom	4	7	3	77	3	1	5	100	-2,4	22,5	73
Min elv	4	5	8	64	7	3	8	100	-0,1	24,6	73
Totalt											
Meg/egen eiendom	4	10	13	60	10	2	2	100	-5,0	21,2	284
Min elv*	3	12	17	53	10	2	3	100	-5,5	22,1	283

*p<0,5. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.

Gj.snitt og st.av. er beregnet fra midtverdi i intervallene i svaralternativene og vist i %.

Inntekter utenfor eiendommen er høyest prioritert blant elveeierne i både Verdal og Orkla for å sikre husholdningens inntekter den kommende 10-årsperioden (tabell 38). Derne st følger tradisjonell landbruksdrift. For Verdalselva følger så annen næring på eiendommen før laksefiske. I Orkla har disse to byttet plass. Laksefiske er en viktigere inntektsstrategi i Orkla enn Verdalselva.

Tabell 38: Spm 30. I den kommende 10 årsperioden, angi hvor lavt eller høyt prioritert hvert av valgene nedenfor er for å sikre husholdningens inntekt? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Svært lav prioritet						Svært høy prioritet		Sum	Gj. snitt	St. av.	N
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)					
Orkla												
Inntekt utenfor eiendommen	21	7	6	15	8	19	24	100	4,3	2,26	217	
Tradisjonell landbruksdrift.	30	16	9	17	7	6	16	100	3,4	2,19	218	
Satsning på laksefiske.	33	15	16	18	5	4	8	100	2,9	1,87	221	
Annen virksomhet på eiendommen.	35	20	10	18	9	6	3	100	2,7	1,74	217	

	Svært lav prioritet (1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Svært høy prioritet (7)	Sum	Gj. snitt	St. av.	N
Verdal											
Inntekt utenfor eiendommen	16	5	7	20	9	19	24	100	4,5	2,12	75
Tradisjonell landbruksdrift.	29	9	12	15	7	13	15	100	3,6	2,22	75
Annen virksomhet på eiendommen.	45	13	9	16	9	4	3	100	2,5	1,76	75
Satsning på laksefiske.	68	8	7	8	4	0	5	100	1,9	1,67	75
Totalt											
Inntekt utenfor eiendommen	20	7	7	16	8	19	24	100	4,4	2,23	292
Tradisjonell landbruksdrift.	30	14	10	16	7	8	16	100	3,4	2,20	293
Annen virksomhet på eiendommen.	37	18	10	17	9	5	3	100	2,7	1,75	292
Satsning på laksefiske.**	42	14	14	16	5	3	7	100	2,7	1,87	296

** p<0,01. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene.
Se Appendix 1 for kommentarer på svaralternativ Annet.

Verdien av tapt fiske ved stengt elv

Gjennomsnittlig årlig minstebeløp blant elveeierne aksepterte som slik kompensasjon for ikke å kunne leie ut fiskeretten og heller ikke kunne benytte den selv i perioden 2013-2022, var kroner 73 343 (tabell 39). Beløpet varierte mye innad i elvene. 15 % oppga at de ikke trengte noen erstatning, 5,8 % aksepterte ikke kompensasjon, mens 8,2 % ikke viste hvor mye de skulle ha.

Tabell 39: Spm 31. Hva er det minste årlige beløpet, om noe, du ville akseptert for IKKE å kunne leie ut fiskeretten og heller ikke kunne benytte den selv i perioden 2013-2022? Når du svarer, tenk hva dette er verdt for deg, og forutsett at fisket på ditt vald i 2013 og årene fremover vil være det samme som i perioden 2000-2009. Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Orkla	Verdal	Totalt
A 0 kr (trenger ingen erstatning)	11,0	26,7	15,0
B Minst 1.000 kr per år	0,9	5,3	2,0
C Minst 3.000 kr per år	5,5	6,7	5,8
D Minst 5.000 kr per år	4,1	13,3	6,5
E Minst 10.000 kr per år	7,3	9,3	7,8
F Minst 20.000 kr per år	12,8	5,3	10,9
G Minst 30.000 kr per år	7,3	0,0	5,5
W Minst 40.000 kr per år	6,9	2,7	5,8
H Minst 50.000 kr per år	8,7	4,0	7,5
I Minst 60.000 kr per år	1,8	0,0	1,4
J Minst 70.000 kr per år	2,3	0,0	1,7
K Minst 80.000 kr per år	1,4	0,0	1,0
L Minst 90.000 kr per år	0,9	0,0	0,7
M Minst 100.000 kr per år	7,3	2,7	6,1
N Minst 200.000 kr per år	2,3	1,3	2,0
O Minst 300.000 kr per år	4,1	1,3	3,4
Q Minst 400.000 kr per år	0,0	1,3	0,3
R Minst 500.000 kr per år	1,8	0,0	1,4
S Minst 600.000 kr per år	0,0	0,0	0,0
T Minst 700.000 kr per år	0,0	0,0	0,0
U Minst 800.000 kr per år	0,0	0,0	0,0
X Minst 900.000 kr per år	0,0	0,0	0,0
Y Minst 1.000.000 kr per år	0,9	1,3	1,0
Z Mer enn 1.000.000 kr per år, oppgi beløp:	0,0	0,0	0,0
Ø Ville ikke akseptert en slik kompensasjon	4,6	9,3	5,8
Vet ikke	7,8	9,3	8,2
Sum	100	100	100
Gj.snitt (kroner)	81254	48574	73343
St.av.	147666	153239	149385
N	218	75	293

Gjennomsnitt og standardavvik er beregnet ut fra midtverdi mellom to påfølgende minimumsbeløp. (Hverken Ø eller «vet ikke» er med i gjennomsnittsverdien)

Hvordan elveeierne kom fram til det minstebeløp de oppga som kompensasjon for stengt fiske, varierte mellom de to elvene (tabell 40). Minstebeløpet som de oppga som kompensasjon var i hovedsak (for 46 %) fundert på «egne anslag basert på mange faktorer» for begge elvene. Elveeierne i Orkla oppga i større grad (A+B= 41 %) inntekt fra fisket som grunn enn elveeiere i Verdal (25 %). En av tre elveeiere i Verdal oppga at deres anslag var basert på ren gjetning.

Tabell 40: Spm 32. Hvordan kom du frem til minstebeløp du oppga i kompensasjonen? Når du svarer, tenk hva dette er verdt for deg, og forutsett at fisket på ditt vald i 2013 og årene fremover vil være det samme som i perioden 2000-2009. Svarfordeling i %, og antall svar (n).

	Orkla	Verdal	Totalt
A I hovedsak basert på oppgitt nettoinntekt fra lakse- og sjøørretfisket	23	15	21
B I hovedsak basert på oppgitt bruttoinntekt fra lakse- og sjøørretfisket	18	10	16
C Egne anslag basert på mange faktorer	46	44	46
D Ren gjetning	12	32	16
E Annen grunn.	1	0	1
Sum	100	100	100
N	167	41	208

Kji-kvadrat-test viste signifikant forskjell mellom elvene ($p < 0,01$). Se Appendix 1 for alternativ Annet.

De to viktigste grunnene totalt sett til at man kunne akseptere en slik kompensasjon, oppgitt av 38-39 %, var at man «har glede av at man også i framtiden skal kunne fiske i elva», og «Så lenge jeg får kompensasjon for tapte inntektsmuligheter er fiskestopp greit» (tabell 41). Sistnevnte grunn var mye viktigere i Orkla (44 %) enn i Verdal (15 %). Elveeierens forvalteransvar for laks og sjøørret (B i tabell 41) ble også trukket fram av 33 %. 28 % av elveeierne oppgir som grunn at fiskebestandene vil bygge seg opp igjen ved stopp i fisket (C). 24 % er spesielt opptatt av at fiskebestanden bevares uavhengig av om de får nytte av dem selv (D). Også internasjonale avtaler (11 %, G) og samspillet i naturen (9 %; F) ble oppgitt som grunner. Tabell 42 viser de ulike svarkombinasjonene som ble gitt på dette spørsmålet.

Tabell 41: Spm 33. Hvis du var villig til å akseptere økonomisk kompensasjon for stopp i lakse- og sjøørretfisket i ditt vassdrag og på ditt vald de kommende 10 sesonger, hva er den viktigste grunnen til at du godtar dette? Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

Grunn	Orkla	Verdal	Totalt
E Jeg har glede av at man også i framtiden skal kunne fiske i elva	39	38	39
A Så lenge jeg får kompensasjon for tapte inntektsmuligheter er fiskestopp greit	44	15	38
B Vi elveiere har et spesielt ansvar for å ta vare på villaksen og sjøørreten i elva	33	33	33
C Stopp i fisket vil gjøre at fiskebestanden bygger seg opp igjen	27	33	28
D Jeg er opptatt av at fiskebestandene bevares uavhengig av om jeg får nytte av dem	24	23	24
G Norge er forpliktet ved internasjonale avtaler i å ta vare på villaksen	10	15	11
F Hvis villaksen og sjøørreten forsvinner kan det forstyrre samspillet i naturen	8	13	9
H Evt. annen grunn.	0	0	0
Sum	184	168	181
N	165	40	205

Respondentene ble bedt om å sette ett, alternativt to kryss. Tabellen viser hvor stor andel (av de som svarte på dette spørsmålet) som krysset av på de ulike svaralternativene. Tabellen summerer derfor til mer enn 100 %. For fordeling av de ulike kombinasjonene av svar se Tabell 42.

Tabell 42: Til Spm 33. Fordeling av ulike kombinasjoner som svar på grunner til å akseptere kompensasjon for stopp i fisket. Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

Grunn	Orkla	Verdal	Totalt
A	16,4	7,5	14,6
C	6,1	17,5	8,3
E	7,9	10,0	8,3
BE	7,3	10,0	7,8
B	5,5	10,0	6,3
D	6,7	5,0	6,3
AB	4,8	2,5	4,4
AC	5,5	0,0	4,4
DE	3,6	7,5	4,4
AE	4,2	0,0	3,4
CE	3,6	2,5	3,4
ABE	2,4	0,0	2,0
BC	1,8	2,5	2,0
ABC	1,8	0,0	1,5
AD	1,8	0,0	1,5
AF	1,8	0,0	1,5

Grunn	Orkla	Verdal	Totalt
BD	1,8	0,0	1,5
G	0,6	5,0	1,5
AEG	1,2	0,0	1,0
BCDE	0,6	2,5	1,0
BCDEFG	1,2	0,0	1,0
BDE	1,2	0,0	1,0
BDEFG	1,2	0,0	1,0
CD	1,2	0,0	1,0
CF	0,6	2,5	1,0
DG	0,6	2,5	1,0
EG	1,2	0,0	1,0
ABCDE	0,6	0,0	0,5
ABCDEF	0,6	0,0	0,5
ABCDG	0,6	0,0	0,5
ABG	0,6	0,0	0,5
ACDG	0,6	0,0	0,5
ACE	0,6	0,0	0,5
ACF	0,0	2,5	0,5
AFG	0,0	2,5	0,5
BCD	0,6	0,0	0,5
BCDEF	0,0	2,5	0,5
BDEG	0,0	2,5	0,5
BDF	0,6	0,0	0,5
CG	0,6	0,0	0,5
DEFG	0,6	0,0	0,5
EF	0,6	0,0	0,5
F	0,6	0,0	0,5
FG	0,0	2,5	0,5
Sum	100	100	100
N	165	40	205

Respondentene ble bedt om å sette ett, alternativt to kryss. Noen har krysset mer enn to ganger.

A Så lenge jeg får kompensasjon for tapte inntektsmuligheter er fiskestopp greit

B Vi elveiere har et spesielt ansvar for å ta vare på villaksen og sjøørreten i elva

C Stopp i fisket vil gjøre at fiskebestanden bygger seg opp igjen

D Jeg er opptatt av at fiskebestandene bevares uavhengig av om jeg får nytte av dem

E Jeg har glede av at man også i framtiden skal kunne fiske i elva

F Hvis villaksen og sjøørreten forsvinner kan det forstyrre samspillet i naturen

G Norge er forpliktet ved internasjonale avtaler i å ta vare på villaksen

H Evt. annen grunn.

Se Appendix 1 for kommentarer på svaralternativ Annet.

Grunnene til ikke å akseptere slik kompensasjon eller svare vet ikke, var flere (tabell 43)⁸. De to viktigste grunnene oppgitt av hhv 35 % og 30 % totalt sett, var at privat eiendomsrett var svært viktig for elveeieren (svar B), og at man manglet på kunnskap om fiskeforvaltning og konsekvenser for fiskestoppen (I). I Orkla mente også 17 % (av 24 stk.) at fiskebestandene i vassdraget tålte dagens beskatning, mens det for Verdalselva ikke var noen som oppga en slik grunn. At dette var et forvalteransvar elveeierne uansett måtte ta var oppgitt av 11 %. Noen mente også at et fortsatt fiske var viktig for å verne fiskebestandene / at stopp i fisket ville drepe engasjementet for elva (8 %), og at en stopp har negative økonomiske konsekvenser for bygda (3 %). I Verdalselva ble også problemer for fisken utenfor elva nevnt som grunn.

Av de 42 elveeierne som ikke trengte kompensasjon, var det 76 % som svarte at de hadde så liten inntekt fra fisket at de ikke trengte erstatning (tabell 44). Det var en høyere andel av elveeiere fra Verdalen som oppga null kroner. Videre syntes 7 % at de ikke hadde rett til erstatning, 5 % at «Vern av laks/sjøørret kommer husholdningen til gode i form av økte inntekter når vernet oppheves etter 10 år», 5 % mente at et slikt vern ikke vill bli innført. 5 % oppga som grunn at de ikke brydde seg om lakseforvaltning og laksefiske.

Tabell 43: Spm 34. Hva er den viktigste grunnen til at du svarer «vil ikke akseptere en slik kompensasjon», eller «vet ikke»? Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

Grunn	Orkla	Verdal	Totalt
B Privat eiendomsrett er svært viktig for meg	33	38	35
I Jeg vet for lite om fiskeforvaltning og hvilke konsekvenser en fiskestopp vil få	33	23	30
A Fiskebestanden i vassdraget tåler dagens beskatning	17	0	11
C Dette er et forvalteransvar vi elveeiere må ta uavhengig av kompensasjon	8	15	11
F Et fortsatt fiske er den beste måten å verne fiskebestandene på og G Med stopp i fisket dør engasjementet for elva og fisken ut (to kryss)	4	8	5
D Det er ikke i elva hovedproblemet for fisken ligger	0	8	3
E Stopp i fisket har negative økonomiske konsekvenser for bygda	4	0	3
G Med stopp i fisket dør engasjementet for elva og fisken ut	0	8	3
H 10 års fiskestopp er for lenge, men jeg kunne gått med på 5 år.	0	0	0
J Evt annen grunn	0	0	0
Sum	100	100	100
N	24	13	37

Respondentene ble bedt om å sette ett, alternativt to kryss.

⁸ På grunn av få elveeiere som ikke vil akseptere kompensasjon, samt kysset vet ikke, jf. tabell 39, er det i utgangspunktet vanskelig å påvise statistiske forskjeller elvene imellom med så mange ulike grunner og få respondenter (n=24 + 13) som oppgis i dette spørsmålet.

Tabell 44: Spm 35. Hva er den viktigste grunnen til at du svarer «null kroner»? Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

Grunn	Orkla	Verdal	Totalt
A Min inntekt fra fisket er så liten at jeg ikke trenger noen erstatning	77	75	76
B Jeg synes ikke jeg har rett til erstatning	9	5	7
C Vern av laks/sjøørret kommer husholdningen til gode i form av økte inntekter når vernet oppheves etter 10 år	5	5	5
D Tror ikke et slikt vern i 10 år kommer til å bli innført	0	10	5
F Bryr meg ikke om lakseforvaltning og laksefiske	5	5	5
G Evt. annen grunn. Spesifiser her:	5	0	2
E Vern av laks/sjøørret er verdt så mye for meg at jeg ikke vil kreve kompensasjon.	0	0	0
Sum	100	100	100
N	22	20	42

Respondentene ble bedt om å sette ett, alternativt to kryss.

Se Appendix 1 for kommentarer på svaralternativ Annet.

Om elveeieren

Den gjennomsnittlige elveeieren er en gift/samboende (79 % av alle; tabell 47) mann (86 %; tabell 46) midt i 50-åra (tabell 45). Elveeiere i Orkla er eldre enn elveeierne i Verdalselva. Videre bor 84 % på eiendommen der fiskeretten er (tabell 48). Netto næringsinntekt fra eiendommen er på 172 tusen kroner (tabell 49), men 18 % har ingen næringsinntekt. Brutto husholdningsinntekt er på 631 tusen kroner i gjennomsnitt (tabell 50). 33 % av elveeierne har høyere utdanning (tabell 51) og 60 prosent arbeider utenfor eiendommen i tillegg til det de eventuelt måtte jobbe på eiendommen (tabell 52).

Tabell 45: Spm 36. Hvilket år er du født? (Omregnet til alder). Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Orkla	Verdal	Totalt
19 og yngre	0,5	0,0	0,3
20-29	0,5	1,3	0,7
30-39	11	10	11
40-49	23	38	27
50-59	28	22	27
60-69	26	18	24
70-79	8	9	8
80-89	3	1	3
90 og eldre	0,5	0,0	0,3
Sum	100	100	100
Gj.snitt*	55	52	54
St.av.	12,7	12,5	12,7
N	222	77	299

* $p < 0,05$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom elvene. Åpent spørsmål (fødselsår), omregnet til alder og plassert i intervaller. Gj.snitt og standardavvik er beregnet fra verdiene respondentene oppga, ikke midtverdi i intervall.

Tabell 46: Spm 37. Er du mann eller kvinne? Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

	Orkla	Verdal	Totalt
Kvinne	14	13	14
Mann	86	87	86
Sum	100	100	100
N	225	77	302

Tabell 47: Spm 38. Sivilstatus. Er du? Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

	Orkla	Verdal	Totalt
Gift/ samboer	81	71	79
Enslig /Enke/Enkemann/Skilt	19	29	21
Sum	100	100	100
N	226	77	303

Kji-kvadrat-test viste signifikant forskjell mellom elvene ($p < 0,1$).

Tabell 48: Spm 39. Bor du på bruket/eiendommen der du har fiskerett? Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

	Orkla	Verdal	Totalt
Ja	80	87	84
Nei	20	13	16
Sum	100	100	100
N	226	77	303

Tabell 49: Spm 40. Omtrent hvor stor var husholdningens (din og evt. samboer/ektefelles) netto næringsinntekt fra eiendommen i 2012. Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Orkla	Verdal	Totalt
0 kr	15	25	18
Mindre enn 50.000 kr	24	26	25
50.000 - 100.000 kr	13	8	12
100.001 - 200.000 kr	8	7	8
200.001 - 300.000 kr	15	8	13
300.001 - 400.000 kr	10	11	10
400.001-500.000 kr	6	8	7
500.001-600.000 kr	2	0	1
Mer enn 600.000 kr	5	7	6
Sum	100	100	100
Gj.snitt	176	163	172
St.av.	186,9	200,4	190,4
N	194	73	267

Gjennomsnitt og standardavvik beregnet ut fra midtverdi i hvert intervall.

Tabell 50: Spm 41. Omtrent hvor stor var husholdningens samlede bruttoinntekt (inkl. lønns – og kapitalinntekter) i 2012? Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Orkla	Verdal	Totalt
Mindre enn 200.000 kr	7	8	7
200.001 - 300.000 kr	7	9	8
300.001 - 400.000 kr	8	9	8
400.001 - 500.000 kr	14	15	14
500.001 - 600.000 kr	15	6	12
600.001 - 700.000 kr	8	12	9
700.001 - 800.000 kr	11	11	11
800.001 - 900.000 kr	13	11	12
900.001-1.000.000 kr	8	12	9
1.000.001-1.100.000 kr	4	3	4
1.100.001-1.200.000 kr	2	3	2
Mer enn 1.200.000 kr	5	2	4
Sum	100	100	100
Gj.snitt	638	613	631
St.av.	296,7	293,8	295,6
N	184	66	250

Gjennomsnitt og standardavvik beregnet ut fra midtverdi i hvert intervall.

Tabell 51. Spm 42. Hva er lengste skolegang for deg? Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

	Orkla	Verdal	Totalt
Grunnskole	12	16	13
Videregående skole (inkl landbruksskole)	55	55	55
1-3 år på høyskole/ universitet	17	16	17
Mer enn 3 år på høyskole/ universitet	17	14	16
Sum	100	100	100
N	224	77	301

Tabell 52: Spm 43A. Har du og evt. samboer/ektefelle arbeid utenfor eiendommen/bruket i dag? Svarfordeling i % og antall svar (n) vist.

Intervall (prosent)	Meg selv			Samboer/ektefelle (*)		
	Orkla	Verdal	Totalt	Orkla	Verdal	Totalt
Nei	42	32	40	33	45	36
Ja	58	68	60	67	55	64
N	222	74	296	205	74	279

(*) Kji-kvadrat-test viste signifikant forskjell mellom elvene for samboer/ektefelle ($p < 0,1$).

Tabell 53: Spm 43B. Har din samboer/ektefelle arbeid utenfor eiendommen/bruket i dag? Fyll inn stillingsandel hvis ja. Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Intervall (prosent)	Meg selv			Samboer/ektefelle		
	Orkla	Verdal	Totalt	Orkla	Verdal	Totalt
0	2	0	1	1	0	1
1-10	3	0	2	0	3	1
11-20	2	4	2	3	3	3
21-30	2	2	2	1	3	1
31-40	1	2	1	3	3	3
41-50	10	0	7	5	8	6
51-60	6	2	5	6	3	5
61-70	2	4	2	6	0	5
71-80	4	7	5	21	27	22
81-90	3	4	4	2	3	2
91-100	64	74	67	51	49	50
Sum	100	100	100	100	100	100
Gj.snitt	82	89	84	82,3	80,3	81,8
St.av.	28,3	22,2	26,8	23,0	25,9	23,6
N	115	46	161	128	37	165

Åpent spørsmål hvor respondenten fritt kunne fylle ut stillingsandel, svarene er plassert i intervaller. Spørsmålet ble ikke fylt ut av alle som svarte Ja i Spm 43A.

Gjennomsnitt og standardavvik er beregnet fra verdiene respondentene oppga, ikke midtverdi i intervall.

Spm. 44. Er det noe annet du vil fortelle oss om laksefiske og lakseforvaltning eller din interesse for dette kan du bruke plassen under eller legge ved et eget ark.

Se Appendix 1 for svar.

Diskusjon

Denne rapporten dokumenterer metoden vi har brukt for innhenting av data fra elveeiere gjennom spørreundersøkelsen, samt gir en oversikt over svarfordeling og hovedresultater fra enkeltspørsmålene i spørreundersøkelsen. Svarprosenten (ca 60 %) er god for begge vassdragene og på linje med tidligere undersøkelser (Stensland 2010). En ikke-svarundersøkelse antyder at elveeiere i Orkla som ikke svarte på undersøkelsen kan være mindre interesserte i laksefiske, har dårligere fiskevald og mindre inntekter, samt er mindre enige i at fellesforvaltninga gjør en god jobb; sammenlignet med elveeierne som svarte. Resultatene her må derfor tolkes med dette i minne.

Rapporten legger et godt grunnlag for videre analyser mht. å finne sammenhenger mellom ulike variabler i datasettet, og hvilke faktorer som eksempelvis påvirker synet på fellesforvaltninga, gjenutsetting, fiskeregler, tiltak i vassdraget, bestandssituasjon, kompensasjon for tapt fiske, satsing på lakseturisme etc. Resultatene i denne rapporten og hva som vil komme fram ved videre analyser som kan brukes av forvaltning og næringsaktører i videreutvikling av laksefisket, lakseforvaltningen generelt og konfliktløsning spesielt.

Snart midtveis i laksesesongen 2014 varsles det om krise i Trondheimsfjordelvene, og restriksjoner i laksefisket. Våre data er fra før sesongen 2013, og man kan anta at etter to dårlige sesonger i Orkla vil svarene ha endret seg noe, jf. tilslutning til fiskeregler og restriksjoner.

Ulikheter i elveeiergruppa – en utfordring

Elveeierne utgjør en svært variert gruppe med ulik interesse for og involvering i lakseforvaltning og laksefiske, hvor om lag 2/3 ikke fisket laks selv i 2012 sesongen. En relativ stor interesse (25 %) i å delta i aktivt fiskekultiveringsarbeid, jf at 5 % faktisk har deltatt i slikt arbeid, viser at det finnes et uutnyttet potensial i elveforvaltningen om man finner en god måte å organisere dette arbeidet på. Også lengde på fiskerett, utleieform og inntekter fra laksefiske varierer mye mellom elveeierne og mellom de to elvene. I Orkla og Verdalselva var det henholdsvis 21 % og 53 % av elveeierne som ikke hadde noen omsetning fra laksefisket i 2012.

At elveeierne i Orkla la større vekt på økonomiske målsettinger med fiskeretten enn hva de i Verdal gjorde skyldes trolig store forskjeller i inntekter mellom elvene (Stensland 2010). Forskjellene i inntekt og målsettinger skyldes nok delvis at Orkla har vært en laksefiskedestinasjon siden 1800-tallet, mens Verdalselva har en mye kortere historie som sportsfiskeelv. Først fra rundt 1980 ble elva etter omfattende elveforbygninger mot leirras såpass klar at laksefiskerne strømmet til.

Store forskjeller mellom brukergrupper/rettighetshavere, som vist for elveeierne i denne studien, er generelt et problem for samarbeid og samhandling (Bardhan & Dayton-Johnson,

2000; Schlager & Blomquist, 1998). Det er større sjanse for at elveeierne lager regler og ordninger som felleskapet/flertallet vinner på, om flest mulig blir påvirket på samme måte av reglene/ordningene. Dette forutsetter en homogen (ensartet) elveeiergruppe med like interesser og meninger (Ostrom, 1990: 211). Utfordringen er nok større for utvikling av fisketurisme enn for forvaltning av laksestammen i elva ettersom det å ta vare på fiskeressursen i elva var høyt prioritert av de fleste elveeiere, mens det var mye mer variasjon i hvordan inntektsmålsettinger prioritert. I tillegg er jo samtlige elveeiere gjennom bestemmelser i Lakse- og innlandsfiskeloven medlemmer i fellesforvaltninga, mens det ikke finnes noen tvungen organisering (minimumsstørrelse) av vald/fiskeretter for utleie slik det gjør i storviltforvaltningen.

Stenslands (2010, 2011, 2012, 2013) og Stensland og Baardsens (2012) studier av elveeiere i Trondheimsfjordelvene viser at når laksefiskeinntekta blir liten sammenlignet med øvrige inntekter i husholdningen så sløser elveeierne med laksefiskeretten i den forstand at de bryr seg mindre om å ta inn de inntekter som er mulige der. En stadig større andel bønder får hoveddelen av sine inntekter fra andre kilder enn landbrukseiendommen. Denne marginalisering av landbruksinntekt gir også et annet syn på målsettingene med det å eie landbrukseiendom og medfølgende fiskerett, der foretaksfunksjonen blir mindre viktig mens rekreasjons og fritidsfunksjonen til eiendommen styrker seg (Stensland & Baardsen, 2012). Dette kan føre til at færre fiskeretter kommer ut i et åpent marked og blir tilgjengelig for fiskerne eller for «entreprenører» som ønsker å leie fiskerett for å utvikle fisketurisme. Hvorvidt mindre interesse for fiskeretten kan åpne opp muligheter for «entreprenører» og en profesjonalisering av laksefisketurismen bør det forskes på nærmere.

Syn på fiskebestand, fiskeregler og gjenutsetting

Elveeierne så stort sett ut til å være enige i de offisielle bestandstallene for vassdragene, eller svarte at de ikke visste (> 50 %). Mange elveeiere har liten interesse for lakseforvaltning og det er dermed naturlig også av den grunn til å stole på forvaltningens vurderinger. I tråd med studier av sportsfiskere ((Tangeland, Andersen, Aas, & Fiske, 2010) var det også blant elveeiere lavest oppslutning om foreslåtte fiskeregler som innskrenket sesonglengde, fangstkvoter eller påbød gjenutsetting. Størst oppslutning var det om eksisterende regler, mens det for nevnte foreslåtte regler var det spesielt stor variasjon i enigheten om. Resultatene indikerer at elveeierne har tiltro til eksisterende regler satt av forvaltningen. Man kan imidlertid spørre seg om den jevne elveeierne har nok kunnskap om lakseforvaltning til å kunne vurdere effekten av fiskereglene på bestandene. Videre kan man også tolke en skepsis til bruk av gjenutsetting blant flere elveeiere.)

Synet på gjenutsetting er delt og sammensatt. På en side er det et flertall som mener at gjenutsetting styrker fiskebestandene, mens samtidig er relativt mange (35 %) som mener at gjenutsetting er dyreplageri. En av elveeierne fra Orkla uttrykket dette slik (Appendix 1, spm 18 Orkla): «Jeg har et litt vanskelig forhold til "fang og slipp" jeg mener det er dyreplageri, men ser at det etterhvert blir nødvendig for å opprettholde laksestammen». I tråd med forskeres konklusjoner (Thorstad, Næsje, Mawle, & Policansky, 2008), ser vi at elveeierne i stor grad tror at gjenutsetting styrker fiskebestanden. Likevel mener hver tredje til fjerde elveeier at gjenutsetting er dyreplageri eller sløsing med mat. Her ligger det trolig kulturelle forhold bak, slik som at gjenutsetting som «regel» er relativt nytt i Norge sammenlignet med andre land. I følge Aas, Thailing, and Ditton (2002) har nordiske fiskere vært mer «mataukorienterte» enn fiskere i andre land, og blant den jevne bonde/elveeier står nok også

høstingstankegangen relativt sterkt. Det er imidlertid en voksende norm eller regel blant fiskere i Norge om å slippe tilbake fisk – hovedsakelig er dette bestandsmessig begrunnet (Stensland & Aas, 2014; Stensland, Aas, & Mehmetoglu, 2013). Videre er aksepten for gjenutsetting voksende i befolkningen som helhet (TNS Gallup, 2012). Trolig vil disse holdningene også bre seg til elveeierne etter hvert, ikke minst som følge av svekket bestandssituasjon i Orkla i 2013 og 2014 i etterkant av denne undersøkelsen. Endringene blant elveeierne vil trolig ikke skje like raskt som blant fiskerne, ettersom den jevne elveeier ikke er like involvert i laksefiske og -forvaltning som gjennomsnittsfiskeren.

Tiltak for å styrke fiskebestandene

Skepsisen til gjenutsetting ser vi også i hvilke tiltak elveeieren mener bør prioriteres for å styrke fiskestammene i eget vassdrag. Her kommer gjenutsetting ut som det lavest prioriterte tiltaket i begge vassdragene. Imidlertid ser vi at gjenutsetting har fått noe høyere prioritet i Orkla siden 2008, mens det for Verdalsleva er uendret. Man kunne tro at i utgangspunktet ville Verdalselverne være mer tilbøyelige til å endre prioritering ettersom gjenutsetting har blitt brukt flittig (dog noe motvillig av mange fiskere jf. intervju av fiskere i Verdalselva, personlig meddelt til Stian Stensland i 2012) ettersom kvotene og fiskereglene har vært så strenge siden 2010. Elveeierne i Orkla har derimot noe høyere inntekter fra laksefisket og har kanskje derfor blitt mer bevisst at gjenutsetting bl.a. kan forlenge sesongen. Samtidig er Orkla ei elv med lengre sportsfisketradisjoner enn i Verdal, og tar kanskje nye praksiser og holdninger raskere.

Å minke problemene med lakselus og rømminger fra oppdrettsnæringa, var ikke uventet det tiltaket som ble gitt høyest prioritet for å styrke fiskebestandene. Dette er i tråd med det som det vitenskapelige rådet for lakseforvaltning har sagt er den største trusselen mot fiskebestandene (Anon., 2013a). Samtidig er det i lag med en del andre høyt prioriterte tiltak, et tiltak som ikke rammer egen utleie. Og av den grunn kan det være noe mer populært enn andre tiltak som kan ramme egen fiskeutleie (eks. fang- og slipp, fangstrestriksjoner og innkorting av fisketid i elv). Å skyve «regninga» over på andre er naturlig atferd, og et eksempel på dette ser man der det å korte ned fisketida for sjølaksefisket ble gitt vesentlig høyere prioritet (5,1 vs. 4,3) enn å starte en ny oppleieordning for sjølaksefisket i Trondheimsfjorden (se Fiske et al. (2012) for en evaluering av oppleieordningen). Her vil den biologiske effekten være lik for de to tiltakene, mens hvem som får regninga høyst forskjellig. At elveeierne i Verdalselva (ulikt Orkla) nå prioriterer en ny oppleieordning lavere enn i 2008, kan skyldes at elvas fiskesesong har blitt så kort at elveeierne Verdalselva ikke tror de vil nyte særlig godt av en slik ordning.

Vi ser også en nedgang i prioriteringen av utsetting av lakseunger i Verdalselva. Muligens skyldes dette at det har blitt satt fokus på naturlig gyting, og at flere elveeiere tror på dette. Det er imidlertid interessant at såpass mange elveeiere scorer dette tiltaket så høyt tiltross for at forskere mener at utsettinger er uheldig (Anon, 2010). Stensland (2012) mener dette kan skyldes den lange tradisjonen med utsettinger som mye brukt fiskeforvaltningstiltak i Norge til først på 1990-tallet. At elveeierne i Orkla nå gir høyere prioritet til tiltak i sidebekker for sjøørret kan skyldes at det har blitt satt mer fokus på sjøørreten siden 2008.

Resultatene våre om fang-og-slipp og utsetting av lakseunger viser at det er et behov for mer og bedre kommunikasjon mellom forskere, forvaltning og elveeiere om effekten av ulike tiltak på fiskestammene. Hvorvidt folk med tidligere eller nåværende verv i elveforvaltninga -

dvs. de som er med og bestemmer og engasjerer seg - har samme syn eller er mer kunnskapsoppdaterte enn mer «passive» elveeiere er noe å se nærmere på.

Uavhengig av om man mener «problemene» for laksestammen ligger i elva eller havet så er det viktig at elveeierne gjør en god jobb på hjemmebane – dvs egen elv. Da er det også lettere å stille krav til andre som eksempelvis myndigheter og oppdrettsnæring. Forskere er enige om at i elvene bør man fokusere på å styrke naturlig gyting gjennom fysiske tiltak i vassdraget og redusert fangst (Bottom, Jones, Simenstad, & Smith, 2009; Todd, Friedland, MacLean, Hazon, & Jensen, 2011).

Lakse- og sjørretbestanden 10 år fram i tid

Ettersom bestandene har vært og er svært lave i Verdalselva, er det naturlig at det er en større andel elveeiere som tror det vil bli mer fisk 10 år fram i tid enn antallet som tror det blir mindre. Man skulle kanskje tro at det ville være flere enn 37 % som trodde på en bedring. For Orkla var det noe flere som tror det blir dårligere enn bedre. Muligens skyldes dette at man har sett utviklingen i en del andre vassdrag, og antar dette også kan ramme Orkla, noe det også har gjort f.o.m. 2013. Mange elveeiere har nok heller ingen formening om dette og flere av disse kan nok tro at fiskebestanden blir som før.

Lokal lakseforvaltning

Fellesforvaltninga i Orkla kommer bedre ut enn den i Verdal når det gjelder å (i) ivareta grunneierens interesser i fiskeforvaltninga, (ii) sette fiskeregler som ivaretar laksestammen i vassdraget, og (iii) gi for lite informasjon om forvaltninga i elva. Det er naturlig å tro at det at Orkla har eget sekretariat med et fullt årsverk, mens Verdalselva drives på frivillig basis, spiller inn her. Tallene viser at det er en del elveeiere som er misfornøyde med fellesforvaltninga i begge vassdragene, og dette kan være en kime til konflikter, men også debatt om rett vei framover. Elveeierne i Verdal er mindre fornøyde med fellesforvaltninga i 2013 enn i 2008 når det gjelder å gi informasjon og det å sette fiskeregler som ivaretar laksestammen i vassdraget. Disse to spørsmålene kan henge sammen i og med at når fiskereglene har blitt såpass mye strengere i perioden, så er god informasjon viktig for å skape forståelse for nye fiskeregler og dermed unngå konflikter og misnøye. Informasjon er noe fellesforvaltninga bør arbeide mer med, men hvorvidt «mishøyet» med fiskeregler skyldes manglende informasjon bør undersøkes nærmere.

Et tett samarbeid med jeger- og fiskerforeningene var også ønskelig blant flertallet elveeiere, men også flere som var uenige i. Dette kan oppleves som et tveegget sverd for elveeierne. På en side så har de mye til felles ved at begge ønsker fiskebestandens beste, mens på den annen side kan elveeierne føle at jeger- og fiskerforeningene får for mye å si i forvaltninga av elva (organisering av fisket, fiskeregler) og går inn på fellesforvaltningas ansvarsområde. Hvilke faktorer som gjør at elveeierne mener som de gjør bør ses på i videre forskning. Slik informasjon kan brukes til å forstå elveeierne bedre og redusere konflikter i lakseforvaltningen.

Inntekter fra laksefiske

Statistisk sett fant vi ingen endring i inntekt innad i elvene for periodene 2007-2009 (før krasjen i Verdalselva) og sesongen 2012. Gjennomsnittstall for Verdalselva indikerer imidlertid at inntekta har gått ned i perioden noe som er naturlig med den nedgang som har vært i fisket. Det at så mange som 51 % er uten inntekt her gjør nok til at man ikke får statistisk utslag, ettersom disse nok heller ikke har hatt inntekt tidligere. Dvs ingen endring for dem. Videre ser man at for Orkla der lakseturismen er best utviklet at nettoinntektene for 2012 (33.000 kr) er om lag halvparten av omsetninga av laksefisket (62.000 kr). Dette ser man også igjen i at det er flere elveeiere i Orkla enn i Verdal som tilbyr overnattingsmuligheter og fiskeguiding. Kun noen få elveeiere tilbyr servering. Resultatene speiler at det er vanligst å la fiskerne klare seg selv mest mulig (uten mat og guiding) med sjølhushold, og dette «produktet» kan både gjenspeile at arbeidskraften er dyr eller har en bedre anvendelse andre steder for husholdningen, men også mangel på kompetanse blant elveeierne (Stensland, 2010).

Etterspørselsendringer, og framtidsutsikter for fiskebestanden og fisketurisme

At elveeierne i Verdalselva tror på en liten bedring i både lakse- og sjørretstammen på sikt er naturlig all den tid fiskebestanden er så lav om i dag. Mange tenker nok at man ikke kan komme lavere enn nå. I tillegg til å begrense uttaket av fisk gjennom fiskereglene (kvoter og innkortet fisketid) har elveeierlaget de senere år iverksatt flere habitatforbedrende tiltak (J.O. Oldren, Verdalselva Fellesforvaltning, personlig kommentar, 10.4.2012) som bør slå positivt ut. Man bør kanskje spørre seg hvorfor elveeierne ikke er mer optimistiske når utgangspunktet er så dårlig. Svaret får man muligens av å se hvordan situasjonen er for øvrige norske vassdrag som opplever strengere regler og lavere lakseoppgang. I Orkla opplevde man at man hadde for lav gytebestand i 2012 (Anon., 2013b), og fisket i 2013 i etterkant av vår undersøkelse var heller ikke så bra som tidligere sesonger (Avisa Sør-Trøndelag, 2013). Endringene i eget og andre vassdrag bidrar nok til den lille anelse framtidspessimisme hos den jevne elveeier i Orkla som også har opplevd en liten nedgang i etterspørselen etter fiske de siste 3 år. Elveeierne i Verdalselva forventer ingen økning i egne eller andres laksefiskeinntekter, selv om de tror fiskebestanden vil ta seg opp. Dette kan skyldes at få elveeiere her har inntekter fra fisket, og de ikke tror laksefisket vil gi samme inntekter som i andre vassdrag. Elveeierens nøkterne og til dels pessimistiske syn på framtidig fiskebestand og inntekter fra laksefisket, gir en viss grunn til bekymring for utvikling av fisketurismen.

Inntektsstrategier

Som i en lignende studie fra 2008 (Stensland, 2013) var laksefiske prioritert lavt som inntektsstrategi, men høyere i Orkla der inntektene er større enn i Verdalselva. Ikke uventet var arbeid utenfor eiendommen høyest prioritert, noe også Stensland (2013) fant. Resultatene antyder, i samsvar med Stenslands (2013) funn, at elveeierne har flere inntekter, og at en optimal ressursinnsats for hver inntektsstrategi vil variere mellom eiendommer og elveeiere.

Stensland og Kristiansen (2013) fant ved bruk av samme datasett som denne rapporten, at individuelle forskjeller på hvorvidt elveeierne satset på laksefisketurisme som inntektsstrategi er først og fremst fysiske variabler som inntekter fra laksefisketurisme, og kvalitet på fiskeretten. Likeledes så de at interesse for fiskeforvaltning, framtidsutsiktene for

fiskebestanden og i hvilket vassdrag man hører hjemme spilte inn for om man hadde laksefisketurisme som en viktig inntektsstrategi.

Verdien av tapt fiske ved stengt elv

Om man forutsetter at de kompensasjonskrav elveeierne oppga gir uttrykk for deres reelle preferanser og velferdstap ved stenging av fisket; så ser man at den gjennomsnittlige minste godtatte årlige kompensasjonen (73.343 kr) elveeierne i de to vassdragene måtte ha for at elva skulle stå stengt i ti år, ligger betydelig over årlig netto gjennomsnittsinntekt fra fisket i 2012 (25 524 kr). Tar man imidlertid hensyn til at det var en del elveeiere i Orkla (12,4 %) og Verdalselva (18,6 %) som ikke ville akseptere kompensasjon eller ikke viste beløpet blir gjennomsnittverdien gjeldende for samtlige elveeiere i Orkla (81 254 kr * 87,6 %) 71 179 kr og for Verdalselva (48 578 kr* 81,4 %) 39 539 kr. Totalt for alle elveeiere som svarte (73.343 kr *86 %) 63 075 kr.

Det betyr at for elveeierne har laksefisket og fiskeretten en verdi langt utover inntektsstrømmen det genererer. Med en minste kompensasjonsverdi på henholdsvis 71 179 kr (Orkla) og 39 539 kr (Verdal) per år i 10 år, så får man en nåverdi⁹ per elveeier av tapt fiske over disse ti årene (gitt tilsvarende fiskefangster som 2000-2009) på 333 524 kr og 600 418 kr for henholdsvis Verdal og Orkla. Tar man utgangspunkt i at det er 368 elveeiere i Orkla og 135 i Verdal, blir samlet nåverdi av tapt fiske for *elveeierne* i Verdal og Orkla da henholdsvis 45 og 221 millioner kr. For å finne den samlede samfunnsøkonomiske kostnaden av tapt fiske ved å stenge disse to elvene i ti år må man først og fremst legge til tapt rekreasjonsverdi hos sportsfiskerne (i den grad det ikke erstattes av fiske i andre lakseelver og/eller annet fiske), men også andre aktørers eventuelle velferdstap ved stenging av elva (eks. andre næringsaktører, andre brukergrupper, potensielle brukere, og ikke-brukere av vassdraget)

I Orkla var det flere enn i Verdalselva som anga at de kom fram til minstebeløp basert på inntekter de hadde fra fisket. Det kan se ut som om det er vanskeligere å få satt et «korrekt» minstebeløp om man mangler inntekt fra fisket. Da er det også vanskeligere å verdsette ressursen. Mer omfattende analyser trengs for å se nærmere på dette.

Å ta vare på fiskemuligheter og bestanden, samt få dekket inntektstap var viktigste grunnen til at elveeierne kunne akseptere kompensasjon. Mens vi ser at grunner til ikke godta kompensasjon (relativt få elveeiere) var at privat eiendomsrett var svært viktig for dem, og at de viste for lite om fiskeforvaltningen og konsekvenser for bestanden. I Orkla, i motsetning til i Verdal, var det mange som uttrykte at elva tåler dagens beskatning og ikke ville godta kompensasjon av den grunn. Privat eiendomsrett står sterkt og disse elveeierne føler kanskje at en slik kompensasjon er et overgrep mot eiendomsretten. Sammenligningsvis stod det å «hevde rettigheter, bruksrett» fram som den viktigste målsettingen med fiskeretten blant sjølaksefiskerne i Trondheimsfjorden som ble tilbudt kompensasjon for ikke å fiske i en 5-årsperiode (2005-2009) (Fiske et al., 2012).

---

⁹ Nåverdiberegning med tidshorisont 10 år og med 4 % samfunnsøkonomisk diskonteringsrente jfr. Finansdepartementet (2005).

Konklusjon

Den store variasjonen i interesse for og involvering i fiskeforvaltning og laksefisket, målsettinger med fiskeretten, samt inntekter fra laksefisket og kvaliteten på fiskeretten blant elveeierne i Verdalselva og Orkla gjør samarbeid og samhandling mellom elveeierne til en utfordring i lakseforvaltningen og spesielt i utvikling av fisketurisme. Elveeiernes nøkterne og til dels pessimistiske syn på framtidig fiskebestand og inntekter fra laksefisket, gir en viss grunn til bekymring for utvikling av fisketurismen.

Elveeierne virker å ha tiltro til eksisterende fiskeregler satt av forvaltningen, mens potensielle mer restriktive regler har mindre oppslutning.

Synet på gjenutsetting er delt og sammensatt. På en side er det et flertall som mener at gjenutsetting styrker fiskebestandene, mens samtidig er relativt mange som mener at gjenutsetting er dyreplageri. Aksepten for gjenutsetting vil trolig øke framover.

Selv om ytre trusselfaktorer mot laksebestanden slik som lakselus og rømt oppdrrettslaks ble rangert på topp, er det viktig at elveeierne også gjør det som er mulig av elvetiltak for å styrke bestanden. Det gjelder habitattiltak og sikre nok gytefisk i elva. Det er også behov for mer og bedre kommunikasjon mellom forskere, forvaltning og elveeiere om effekten av ulike tiltak på fiskestammene.

Laksefiske var lavt prioritert som inntektsstrategi, mens arbeid utenfor eiendommen høyest prioritert. Elveeierne har flere inntekter, og en optimal ressursinnsats for hver inntektsstrategi vil variere mellom eiendommer og elveeiere. Individuelle forskjeller på hvorvidt elveeierne satset på laksefisketurisme som inntektsstrategi er først og fremst fysiske variabler som inntekter fra laksefisketurisme, og kvalitet på fiskeretten, likeledes spiller interesse for fiskeforvaltning og syn på framtidsutsiktene for fiskebestanden inn.

Laksefisket og fiskeretten har for elveeierne en verdi langt utover inntektsstrømmen det genererer. Den gjennomsnittlige minste årlige kompensasjonen (63 075 kr.) elveeierne i de to vassdragene måtte ha for at elva skulle stå stengt i ti år ligger langt over årlig netto gjennomsnittsinntekt fra fisket i 2012 (25 524 kr). Samlet nåverdi av tapt fiske i en 10-årsperiode for *elveeierne* i Verdal og Orkla blir da henholdsvis 45 og 221 millioner kr.

Referanseliste

- Aas, Ø. (2001). Laksefiske i elv - historikk og status In P. Fiske & Ø. Aas (Eds.), *Laksefiskeboka. Om sammenhenger mellom beskatning, fiske og verdiskaping ved elvefiske etter laks, sjøaure og sjørøye* (pp. 32-38). Trondheim: Norwegian Institute for Nature Research. NINA Temahefte 20.
- Aas, Ø., Thailing, C. E., & Ditton, R. B. (2002). Controversy over catch-and-release recreational fishing in Europe. In T. J. Pitcher & C. E. Hollingworth (Eds.), *Recreational Fisheries: Ecological, Economic and Social Evaluation* (pp. 96-106). Oxford: Blackwell Science.
- Adressa. (2010). 120 av 450 elver stenges for laksefiske. from <http://www.adressa.no/forbruker/jaktogfiske/article1488026.ece>
- Anon. (2010). *Status for norske laksebestander i 2010. Rapport fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning* (Vol. 2). Trondheim: Vitenskapelig råd for lakseforvaltning.
- Anon. (2013a). *Status for norske laksebestander i 2013. Rapport fra Vitenskapelig råd for lakseforskning nr 5*. Trondheim: Vitenskapelig råd for lakseforskning.
- Anon. (2013b). Vedleggsrapport med vurdering av måloppnåelse for de enkelte bestandene *Rapport fra Vitenskapelig råd for lakseforskning* (pp. 670). Trondheim: Vitenskapelig råd for lakseforskning.
- Avisa Sør-Trøndelag. (2013). Så mye laks er tatt i Orkla på 13 år. Retrieved 15.12.2013, from <http://www.avisast.no/nyheter/article8303671.ece>
- Bardhan, P., & Dayton-Johnson, J. (2000). *Heterogeneity and Commons Management*. Paper presented at the Constituting the Commons: Crafting Sustainable Commons in the New Millennium, the Eighth Biennial Conference of the International Association for the Study of Common Property, Bloomington, Indiana, USA. <http://hdl.handle.net/10535/1222>
- Bottom, D. L., Jones, K. K., Simenstad, C. A., & Smith, C. L. (2009). Reconnecting Social and Ecological Resilience in Salmon Ecosystems. *Ecology & Society*, 14(1).
- Dervo, B., Andersen, O., & Aas, Ø. (2006). Lokal forvaltning av villaksressursene - på stram line mellom bevaring, næringsutvikling og fritidsfiske. *NINA Rapport*(107), 45.
- Dillman, D., Smyth, J. D. & Christian, L. M. (2009). *Internet, mail and mixed-mode surveys: The tailored design method*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Finansdepartementet. (2005). Veileder i samfunnsøkonomiske analyser. Retrieved 1.7.2014, 2014, from http://www.regjeringen.no/upload/kilde/fin/reg/2005/0029/ddd/pdfv/266324-veileder_i_samfunnsok_analyse_trykket.pdf
- Fiske, P., Baardsen, S., Stensland, S., Hvidsten, N. A., & Aas, Ø. (2012). Sluttrapport og evaluering av oppleieordningen i Trondheimsfjorden. (Korrigert versjon av NINA Rapport 546) *NINA Rapport*(546), 1-70.
- Holling, C. S. (1973). Resilience and Stability of Ecological Systems. *Annual Review of Ecology and Systematics*, 4, 1-23.
- Korsvolla, K., Steinsholt, H., & Sevatdal, H. (2004). Eiendomsforhold i utmark og næringsutvikling (Vol. Rapport B1/2004): Institutt for landskapsplanlegging, Norges landbrukshøgskole.
- Landbruks- og matdepartementet. (2011). *Landbruks- og matpolitikken. Velkommen til bords. Meld. St. 9 (2011–2012). Melding til Stortinget*. Retrieved from <http://www.regjeringen.no/nb/dep/lmd/dok/regpubl/stmeld/2011-2012/meld-st-9-20112012.html?id=664980>.

- Norges Skogeierforbund. (2010). Estimat for omsetning av jakt og innlandsfiske i Norge. Rapport til Landbruks- og Matdepartementet. Oslo: Norges Skogeierforbund.
- Ostrom, E. (1990). *Governing the commons. The evolution of institutions for collective actions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schlager, E., & Blomquist, W. (1998). *Resolving Common Pool Resource Dilemmas and Heterogeneities Among Resource Users*. Paper presented at the Crossing Boundaries, the Seventh Biennial Conference of the International Association for the Study of Common Property, Vancouver, BC, Canada.
<http://dlc.dlib.indiana.edu/dlc/handle/10535/1009>
- Stensland, S. (2010). Fishing Rights and Supply of Salmon Angling Tourism in Mid-Norway. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 10(3), 207-230. doi: 10.1080/15022250.2010.495483
- Stensland, S. (2011). *Angling Tourism and Landowner Based Management of Atlantic Salmon Stocks in the Trondheim Fjord Region of Norway*. (PhD), Norwegian University of Life Sciences, Ås, Norway. Retrieved from
<http://statisk.umb.no/ina/forskning/drgrader/2011-Stensland.pdf>
- Stensland, S. (2012). Typology of landowners in Norwegian salmon angling: attitudes towards river owner organisations and management actions. *Fisheries Management and Ecology*, 19(4), 273-282. doi: 10.1111/j.1365-2400.2011.00829.x
- Stensland, S. (2013). Landowners' Perception of Risk Sources and Risk Management Strategies in Norwegian Salmon Angling Tourism. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 13(3), 208-227. doi: 10.1080/15022250.2013.830362
- Stensland, S., & Aas, Ø. (2014). The role of social norms and informal sanctions in catch-and-release angling. *Fisheries Management and Ecology*, n/a-n/a. doi: 10.1111/fme.12078
- Stensland, S., Aas, Ø., & Mehmetoglu, M. (2013). The influence of norms and consequences on voluntary catch & release angling behavior. *Human Dimensions of Wildlife*, 18, 1-13. doi: 10.1080/10871209.2013.811617
- Stensland, S., & Baardsen, S. (2012). The effects of property and landowner characteristics on profit efficiency in salmon angling tourism in Norway. *Journal of Sustainable Tourism*, 20(4), 627-644. doi: 10.1080/09669582.2011.629050
- Stensland, S., & Kristiansen, A. H. (2013). Elveieieres målsettinger, framtidssyn og inntektstrategier i en laksefisketurisme i endring *UTMARK - tidsskrift for utmarksforskning*(2).
- Tangeland, T., Andersen, O., Aas, Ø., & Fiske, P. (2010). Elvefiske etter anadrome laksefisk i Norge sesongen 2008. Fiskevaner, fangst, innsats og holdninger til fangstreguleringer, herunder fiskernes syn på reguleringene for sesongen 2008 *NINA Rapport*, 545. Lillehammer: Norsk institutt for naturforskning (NINA).
- Thorstad, E. B., Næsje, T. F., Mawle, G. W., & Policansky, D. (2008). The Atlantic salmon C&R story. In Ø. Aas (Ed.), *Global challenges in recreational fisheries* (pp. 219-222). Oxford: Blackwell Publishing.
- TNS Gallup. (2012). *Natur- og miljøbarometeret. Nordmenns holdninger og atferd i natur- og miljøvernsspørsmål*. Oslo, Norway: TNS Gallup.
- Todd, C. D., Friedland, K. D., MacLean, J. C., Hazon, N., & Jensen, A. J. (2011). Getting into Hot Water? Atlantic Salmon Responses to Climate Change in Freshwater and Marine Environments. In Ø. Aas, S. Einum, A. Klemetsen & J. Skurdal (Eds.), *Atlantic Salmon Ecology* (pp. 409-443). Oxford, UK: Wiley-Blackwell.
- Vaske, J. J. (2008). *Survey research and analysis: applications in parks, recreation and human dimensions*. State College, PA: Venture Publishing.

APPENDIX

1 Åpne svar

2 Resultat fra ikke-svarstudien

3 Kontaktbrev

4 Spørreskjema for Orkla og Verdalselva

Appendix 1. Åpne svar på spørsmål

Svar fra fritekstfelt og kommentarfelt

Svarene gjengis slik de er skrevet respondenten. Det betyr at skrivefeil, mv ikke er rettet.

Der hvor respondentene har gitt informasjon om kan identifisere respondenten, andre personer eller eiendommer, er informasjonen anonymisert. Personnavn og eiendomsnavn er byttet ut med «NN», mens tall er byttet ut med «X», «Y», mv.

Evt. tall i parentes i starten av en kommentar angir skår respondenten har angitt sammen med kommentaren.

Spm 9C. Hvordan eies fiskeretten som følger din/ husholdningens eiendom? Annet (f.eks. eies av kommune, firma) Skriv hva:

Orkla

- Vi har eiendomsrett, men medlem i elveierlag

Verdal

- Familie

Spm 10C. Hva er lengden på den fiskeretten din eiendom /sameiet eier? Evt. kommentarer:

Orkla

- Ene siden
- Formann nn. Jobbet sammen med nn om rydding i elva i mai mnd i 2012.
- I de siste 30 år hat det ikke vært fisket laks i elva på min eiendom. Bratt og vanskelig adkomst.
- To vald, ett på 100 og ett på 70
- Gnr. X bnr y

Verdal

- + en tredjedel av 1000m = 300 m
- Ikke sikker

- Det er på gården nn og småbruket nn østre. Laks/sjøørret kommer langt uti sesongen her oppe.

Spm 12E. Hva slags type utleie/salg av laksefiske foregår hovedsakelig på din eiendom/sameie? Annen ordning. Beskriv kort:

Orkla

- Orkla Jeger og fiske disp. Fiskeretten. % av inntekta deles
- NN fiskevald. 6 eiere.
- Fiskekortene selges kun på en liten strekning av valdet.
- En uke
- Ikke fiskekort
- Samarbeid med 5 andre gr. Eiere
- Leies ut for flere sesonger med avtale og videre utleige som beskrevet i pkt D
- Leies sammen med naboen
- Kjente fisker
- NN kan svare best. Siste sesong var det svensker som drev. I fjor var det så mye vannstand at de ville drive lenger opp på Grun. X.
- Rennebu jeger og fiskeforening
- Privat, personlig avtale, "halv fisk"
- Helst hele sesongen, men også ukesleie med tilbud om overnatting/m selvhushold
- Ukeutleie
- Gjennom orklaguiden
- Usikker, mulig underlagt større vald.
- Personlig avtale/"halv fisk"
- Utl. Gjennom Orklaguiden
- Leies ut til grunneierne på motsatt side.
- Leier ut sammen med naboer
- Tilfeldig gratis til bekjente.
- Utlån uten betaling - hittil
- Bare bekjente som fisket i 2012
- Utleie på ukesbasis, event dagsutleie. Ingen restriksjoner på antall personer
- Eksklusivt fiske for ei uke eller en langweekend
- Online booking
- Ukeutleie

Verdal

- Kortsalg via elveierlag
- Elveierlaget
- Jeger og fisk har hatt, men nå får den som vil fiske hvisde spør.
- Lånes ut til slekt/venner
- Elveierlaget leier ut
- Elveierlage
- Utleid til Verdal jæger og fisk

- Leies ut til VJFF
- Ingen

Spm 14l. Det å eie en laksefiskerett/vald i elva kan medføre ulike mål og utfordringer, og ofte kan det være flere hensyn å ta. Hvor høyt eller lavt prioriterer du følgende målsettinger angående forvaltning og utnytting av din egen fiskerett? Annet, skriv her:

Orkla

- Ikke fiskekort
- Under havnesjønnen 1974 ble saken om fiske utsatt på ubestemt tid.
- Alle lokale fiskere som spør meg, får fiske gratis oss meg.
- Bedre adkomst, valdet ligger SVÆRT kronglete til, særlig nedre del, - hvis dette kan utbedres, påvirker det de andre prioriteringene.
- Prisnivå: Holde prisene på fiskekort på et nivå slik at flest mulig har mulighet til å fiske.
- Dette gir ikke et riktig bilde da jeg prioriterer alle disse punktene nesten likt
- Valdet er nærmest ødelagt på grunn av liten vannføring etter kraftutbygging.
- Fornøyde kunder
- Tiltak for aa kompensere for skadevirkninger etter kraftutbygging i elva oppstroms Brattset kraftverk !!
- Utvikle eiendommen, få flere bein å stå på
- Bidra til turisme i lokalsamfunnet
- Prøve å få ungdommer til å komme til elva

Verdal

- Jeg fisker aldri, og vil bevare fisken i elven.
- Unngå utgifter, da det ikke er inntekter så langt oppe i elva som jeg er grunneier. Kan ikke selge en vare som ikke er der.
- Det er små fiskemuligheter der floa virker inn .
- Riktig laksestatestikk.

Spm 18. Om du ønsker å kommentere bestandssituasjonen, fiskereglene eller gjenutsetting av fisk i Orkla kan du skrive det her, benytte baksida eller ha et eget vedlegg.

Orkla

- Gjennutsetting av fisk stresser fiskene, betraktes av meg som dyreplageri.
- Eg har unnlatt å svare på nokre av spm. Fordi eg har for liten kunnskap om tema til å ha gjort meg opp noko mening. Her også litt anvivalent forhold til spm. 17... For meg er det biologisk mangfold-perspektiv. I den grad det kan kombinerast med at eg tener pengar på det er intekta ein bonus.
- Lite egen faginnsikt i dette. Langsiktig forvaltning må være overordnet med deg til enhver til fornuftige/nødvendige forvaltning. Grep som vil gi de beste fiskeplassene mulighet for levelig å hjeld en eventuell lokalkvote for elva på - gir i prinsippet eiere av de beste strekkene enerett på fisket i elva med tilfredstilende økonomi, noe som vil være rimelig.

- Angående kvoter: Er det mulig å innføre "vald-kvoter", så vi unngår "kø-fiske" der den som leier fiske tar med "hele slekta" så neste i gruppa tar over når en har fått dagskvote. - Jeg har personlig sett dette fenomenet på for eksempel NN i Meldal, på NN-sida.
- Gjenutseting av fisk er dyreplageri, det skulle vært straffbart. Først så kjenes (lekes) en med fisken til den er utmattet (desto tyngre fisken er desto større er påkjenningen), så skal det måles, veies, taes skjellprøver og fisken slippes med buken i været. Jeg nekter å tru at denne fisken klarer å gyte rogn eller melk til reproduksjon, formering. Men det blir sannsynligvis mat til oter og mink. Det håper jeg dere "forskere" forstår!?
- Total elvekvote er en interessant tanke. En evt. Total elvekvote må i så fall fastsettes svært forsiktig etter føre var-prinsippet, med en midtveis vurdering om en evt. Forsiktig økning. Kvoten må ha en sonevis fordeling (f.eks. De 4 sonene fangststatistikken i Orkla sorteres etter i dag: Sjøen-Svorkmo, Svorkmo-Bjørset, Bjørset-Grana, Grana-Stoin), men problemet oppstår med et høyt antall rettighetshavere innen hver sone. En omlegging med pålagt samarbeid om større fellesvald ville løst dette, og samtidig gitt bedre arrondering --> bedre produkter --> større kundetilfredshet.
- Savner reell dokumentasjon på hva gjenutsetting gjør med laksen
- Regelverket har ikke tatt nok hensyn til øvre deler av orkla.
- Må bli mye mer restriksjoner tidlig på sesongen nede i elva og senere oppe i elva for og sikre nok gytefisk
- Tviler på at de som kommer hit for å fiske gjør dette for å ha mat gjennom vinteren; de er nok her i første rekke for å dyrke sin hobby. Dette er mennesker som BØR forstå, og faktisk delvis forstår at predator drift av elva er lite forenelig med bærekraftige laksestammer. Fang og slipp er noe som bør være uproblematisk for folk med fiske som hobby. (men muligens uetisk i dyrevelferdens navn.?) Hyppigere kontroller av fiske, utstyr og loggbøker bør likevel gjennomføres. Det er nok en del som bør bli litt flinkere til å ta reglene på alvor.
- Kvoteregler: Det blir meningsløst med bare personlige kvoter, det kan fort føre til høyere antall fiskere og dermed like stort uttak, - man må vurdere vald-kvoter i tillegg. Jeg har registrert noe som ligner en "familiebedrift" på motsatt side når jeg har fiska på Rikstad søre. Når en voksenperson har tatt dagens fisk, har et annet familiemedlem overtatt, gjerne et barn som veiledes av den som nettopp tok fisk. Lovlig, javel, men likevel "på kanten"
- Er det ikkje litt bortkasta å frede holaksen i dei to månadene det blir fiska minst?
- Steng elva for alt fiske i min. 5 år, (kun forskningsfiske tillatt) å se om det hjelper. Miljøbelastninger ifb. Med oppdrett og annen industri er helt klart den største trusselen. Se tilbake på når oppdrett startet og sammenlign villaksbestandens nedgang i forhold til dette. Nå er notfisket også sterkt begrenset, men villaksen forsvinner likevel. Hva med mattilgangen i havet?
- Gjenutsetting forutsetter at fisken behandles skånsomt, både under kjøring og etter landing. Skadet fisk må ikke utsettes. Fluefiske vanligvis mer skånsomt enn sluk/mark.
- Det bør ikke være sterkere begrensninger ut over i sesongen. Rennebu bidrar med stor del av gytingen og blir hardere straffet ved begrensninger sent i sesongen da fisket alltid kommer senere i sesongen lengst opp i elva.
- Gjenutsetting av fisk som ikke er skadet men som overlever utsetting er ikke sløsing av mat, men dersom fisken er så skadet at den vil dø etter utsetting er dette sløsing. Gjenutsetting er dyreplageri dersom fisken har store smerter og har store skader som igjen fører til at den ikke overlever utsetting. Dersom utsetting av fisk fører til at fiskestammen blir stabil eller øke er dette svært viktig. Å sette ut fisk er bare hensigmessig dersom det fører til at fiskestammen holdes stabil eller øker.
- Veldig lite stamlaks å sjå i høst etter en meget dårlig sesong. Ved avkorting av sesong må det skje i både juni og august.

- Er i mot all gjenusetting av fisk
- Gjenutsetting er ikke bra. Da er det bedre å begrense kvotene. Å la fisken gå opp i elva og få krok i kjeften gang på gang er dyreplageri.
- Det kunne vært større restriksjoner på fiske i juni. Det er da de store fangstene tas i nederste del, og det hindrer flere laks til gyteplassene oppover i elva.
- Frede hele elva inkludert sjøen til 15juli, da trengs ikke mange restriksjoner og hele elva blir full av fiskere
- Elva ble mye dårligere etter utbygging, vår flommen rensker ikke opp elva som før. Stor algevekst etter utbygging.
- Bestandssituasjonen er ikke dramatisk
nattfredning har vært bra for en bedre fordeling av fiske oppover i elva.
- Jeg synes man bør gå over til 100% gjenutsetting. Jeg synes man bør forby fiske med søkke og fiske med mark.
- Kvoteregulering pr. Fisker har minimal virkning paa vald med stor etterspørsel. Ved stikkprover over innmeldt fangst i 2012 hadde 2 vald (Eriksen og Vormstad) ca. 20% andel av totalt innmeldt fangst. Fredning av hunnlaks i juli og august er tilnaermet utestenging av fiskere i ovre deler (Rennebu) av elva.
- Det bør vurderes innkortet fiskesesong. Senere start for å fordele fiskeuttaket på hele elva
- Det bør vurderes fredning av fiske noen timer hver dag, f eks fra kl 1200 til 1800! Det vil gi fisken ro noen timer hver dag og det er en regel som er lett å kontrollere i forhold til mange andre regler.
- Det viser seg at de senere årene er laksebestanden drastisk redusert i øvre Orkla. Føler derfor at det bør gjøres tiltak og reguleringer li de nederste delene av elva. Mens det tas godt med fisk i de nederste delene.
- Innkorte fiskesesongen 14 dager om våren i hele elva
- Enkelte valdeiere leier ut til svært mange fiskere. Mange rapporterer heller ikke fangst. I stedet for maks fangst pr fisker burde man heller vurdert maks fangst pr vald. Vi har et vald med stort potensiale og med svært godt fiske. Hva hjelper det når vi begrenser fangsten mens de på den andre siden har mange fiskere som tar laks på vår side av elva og på toppen av det hele ikke rapporterer fangsten.
- Jeg har et litt vanskelig forhold til "fang og slipp" jeg mener det er dyreplageri, men ser at det etterhvert blir nødvendig for å opprettholde laksestammen
- Det var mye mer yngel i elv før kraftutbygginga, nå ser man nesten ikke yngel om sommeren. Jeg synest forvaltninga skulle tørt å forby markfiske i juli og august når hunfisken er freda. Da ville mye fisk blitt spart og ikke så mange blitt "kjeltringer". Gjenutsetting av fisk er opp til hver enkelt, bare reglene blir overholdt.
- Om gjenutsetting skal fungere må fiskerne utdannes/opplyses godt om skånsom behandling av fisken.
- Bestandssituasjon er jo på lav nivå ser det ut til etter gytegroptelling, men ett møst er å få en teller så vi vet hva som hva som går på elva.fiske reglene er greie men de kunne ha vert litt stramerer (6 laks totalt). Gjenutsetting er noe vi prøver å oppfordre fiskerne til. Det blir mer og mer av det og vi ser ikke nå problem med det så lenge de bruker hue litt, og setter seg inn i hvordan de skal gjøre det.
- Ved innkorting av fiskesesongen bør det kuttet i starten for å få spredd fisken i hele elva. Stort fiskepress i nedre deler. Innføre fredning noen timer i døgnet.
- Få slutt på prøvefiske etter sesongslutt.
Dette er dyeplageri.
Fiske etter gytelaks som er svak fra før er helt uakseltabelt.

- Bedre å korte sesong i steden for å ha masse kompliserte regler som vanskelig kan kontrolleres.

Verdal

- Gjenutsetting i steinmurer{forstøtningsmurer må reguleres/bemerkes hardt da dette er noe som lett gir uønsket skade.
- Gjenutsetting av fisk er etter min mening dyreplageri. Steng vassdraget i 3 år og tell fisk og se om bestanden tar seg opp uten at det blir fisket.
- Det er tilgangen på gyteplasser for fisken som er problemet, ikke den lille mengden fisk som blir tatt opp av elva

Spm 19L. Hvor høyt eller lavt synes du følgende tiltak bør prioriteres for å styrke fiskebestandene i Orkla?) Evt. annet viktig tiltak, skriv her:

Orkla

- (7) Faglig forvaltning
- (7) SENERE OPPSTART AV FISKET
- Større ansvarliggjøring av rettighetshaverne. Det er et skrikende behov for en ordning basert på samme idé som Kvalitetssystem i landbruket (KSL).
- Tiltak som sikrer smolten å vandre levende ut i havet
- Utsette fiskestart i 14 dager
- Botnfrysing av elva enkelte vintre
- Fredning av elva i min. 5år. Kun forskningsfiske tillates.
- Laksen skal gå uhidret opp. Det skjer ikke i dag. Utløpet av tunellen ved Svorkmo forsinker laksens oppgang.
- Redusere sjølaksefisket er avgjørende og pri 1!
- Fredning av hele elva inkl sjø til 15juli
- Steng fisinga mellom kl 2-7 hver natt
- Redusere algeveksten i elva.
- Det er helt nødvendig med lokalt klekkeri!!!!
- Kvoteregulering pr. Vald/sesong. Sett laksen i sentrum i forvaltningen ikke den enkelte rettighetshavers økonomi.
- Frede elva noen timer hver dag, f eks fra kl 1200 til 1800
- Undersøke virkningen av botnis på grunn av kraftutbygging
- Straff for rømming fra merder+ mer oppsyn med merder(medisin,avfall)
- Sørge for at vinterstøingene går ut i fjorden og ikke havner på harpa på Bjørsetdammer, det samme med smolten
- I punkt 2 stårdet økt utsetting av lakseunger i elva. I orklasettes det ikke ut lakse øngel så vidt jeg er kjent.
- Stopp prøvefiske ved sesogslutt.

Verdal

- Sikre fyllplassen på Ekle slik at elva ikke graver den fram. Hindre forurensing/forgiftning av elva og fisken.
- Øke mulighetene for lettere oppgang i fossene. Grunnfossen og Granfossen

- (7) Få mer fisk i elva
- (7) Flere kontroller
- Overvåkning av hva som kommer inn til vassdraget med tellesystem i nedre deler av vassdraget. Dette bør staten dekke etter som de har forpliktet seg til å ta vare på den atlantiske villaksen for resten av verden.
- Klekkeri. Utsetting om våren etter isgang. Kan være rogn i isflaka.

Spm 28E. De siste 5 årene, hva slags betydning har følgende grunner hatt for de valgene dere har gjort for å sikre husholdningens inntektsnivå? Evt. annen viktig grunn, skriv hva:

Orkla

- Store inkt
- (7) tømmerdrift
- Liten andel avfellelseie.
- Vannskelig å svare på ,da jeg tok over eiendommen ifjor.
- Helse
- Kjøpt i 2007 fiskeretten tilbake (NN),har 10 års utleiekontrakt.
- Skjønte ikke spørsmålet
- Ønsker å tilby en totalpakke med overnatting.

Verdal

- Jeg driver ikke eiendommen. Den er bare feriested.
- Landbruket i norge går ad dundas, lønnsinntekt er paradiso. Vil aldri tilbake.
- Veldig uklart spørsmål! Det bør finnes en vet ikke knapp, så man kommer seg videre!
- AVHNGIG AV VANNSTAND
- Ingen etterspørsel

Spm 30E. I den kommende 10 årsperioden, angi hvor lavt eller høyt prioritert hvert av valgene nedenfor er for å sikre husholdningens inntekt? Evt. annet, hva:

Orkla

- (5) HÅNDVERK
- Trygd o. 70 år
- (6) 5 Hyttetomter
- Innehar ingen landbrukseiendom.
- Grunneigar er pensjonist frå 2012. Bruket er bortforpakta.
- Stoviltjakt,fjellørret/friluftsliv

Verdal

<ingen svar>

Spm 32E. Hvordan kom du frem til minstebeløp du oppga i kompensasjonen? Annen grunn. Spesifiser her:

Orkla

- Følelsesbasert, - det er et tap å ikke kunne velge å fiske/ikke fiske på retten.
- De som hevder rettferdighet på min eiendom har hatt denne inntekten

Verdal

<ingen svar>

Spm 33H. Hvis du var villig til å akseptere økonomisk kompensasjon for stopp i lakse- og sjørretfisket i ditt vassdrag og på ditt vald de kommende 10 sesonger, hva er den viktigste grunnen til at du godtar dette? Evt. annen grunn. Spesifiser her:

Orkla

- Vi i øvre orkla må ha kompensasjon for gyteelv
- Kompensasjon i forhold til investeringer gjort og planlagte investieringer.
- Godtar ikke

Verdal

- CASH!

Spm 34J. Hva er den viktigste grunnen til at du svarer «vil ikke akseptere en slik kompensasjon», eller «vet ikke»? Evt. annen grunn. Spesifiser her:

Orkdal

<ingen svar>

Verdal

<ingen svar>

Spm 35G. Hva er den viktigste grunnen til at du svarer «null kroner»? Evt. annen grunn. Spesifiser her:

Orkdal

- Ikke en selvfølge at det til enhver tid skal være skattbart fiske i elva. Økologien svinger, så om det blir 10 år uten fiske så sees på som en selvfølge. Noe annet er det hvis fisken kommer helt bort.
- Min alder 80 år

Verdal

<ingen svar>

Spm 44. Er det noe annet du vil fortelle oss om laksefiske og lakseforvaltning eller din interesse for dette kan du bruke plassen under eller legge ved et eget ark.

Orkla

- Bærekraftig laksefiske i en kommentar
- Et slikt fiske er i dag en umulighet etter mitt syn. Elveiere og kilenotfiskere sitter i dag "i samme båt" mot en oppdrettsnæring som får drive uten miljøstyring av norske myndigheter. Her er der pengene som rår uten at alvorlige sykdommer og rømminger blir tatt grundig tak i. Noen millioner i bøter og medisinerutgifter er for ingenting å regne i en milliardindustri. Norge har forpliktet seg internasjonalt for vill-laks, men overser sammenhenger. Fiskeforvaltning i elva drives både av grunneierne, foreninger og frivillige, en god jobb, men hva hjelper det mot en "vegg" av marker og lus og sykdommer langs kysten der laksen skal ut og inn. Det skal bare øker i antall. Fiskestopp i 10 år er greit for meg så lenge norske myndigheter betaler min dok.i Inntekt for 2012, og langsiktige kontrakt administr. Av ordningen ink. Men: dette er til ingen nytte for laksen så lenge oppdrettsnæringen bare øker i omfang og ikke flyttes på land med miljøkrav. Andre husdyr produksjoner har strenge krav hele tiden, også krav om nedlegging av hel næring (pels) selv om det ikke er fare for utrydding av en hel art.
- Skulle fiske i elva stoppes i 10 år er også stammen av sportsfiskere dødd ut. Tenk selv!
- Spm. 25 - leier ut til aktør som driver A, B og C.
- Alle fikk fiske gratis før 2012
- Jeg, NN, svaren på vegne av min far, da han ikke er i stand til dette selv lenger. Jeg har odel og kommer til å ta over denne i løpet av 2014.
- Vårt vald er ikke kommersielt utnyttet av to hovedgunner: 1) Det ligger ovenfor Brattset kraftverk, og har dermed alt for liten vannføring i noen somre. 2) Beliggenhet/adkomst: Særdeles utilgjengelig, på grensen til farlig for ikke lokalkjente. Svært strabasiøs/tung vei ned/opp.
- Jeg ønsker ikke å svare.
- Undertegnede er bedt om å fylle ut dette skjemaet på vegne av grunneier. Utfyllingen er derfor svart ut ifra den oppfatning undertegnede mener at grunneier har til disse spørsmålene. Undertegnede fisker der av og til. NN Mob XX
- Det er mye jeg kunne fortalt om de overgrep som er gjort på min eiendom fra 1969-1985 og no sist år 2006, bak min rygg, men det er en annen sak.
- Forvaltninga av sjøauren er totalt fraværende. I Surrka som var ei/den største gyteelva for sjøaure er det ikkje gjort noko tiltak etter kraftutbygginha. Elva ligg tørr og inga gyting skjer! Fellesforvaltninga er kun opptatt av de "store" elveeigarane som driver komersielt. Dei har inga omtanke om egarnytte.
- Jeg mener at kraftutbyggingen har stor innvirkning på kommende generasjoner laks! Vil gjerne at bruk av stamfisk og utsetting av yngel gjenopptas i de øverste delene av Orkla.
- Prøv å lage mindre byråkrati.
- Foreslår fredet "nattfiske" Dette vil være meget positivt for ørretbestanden.Samtidig vil vi få bukt med fiskere som tøyser kvotereglene.Det er vanskelig å føre kontroll med hva som blir tatt opp av elva om natten,samt kontroll av kort og desinfisering. Dette høres drastisk ut,men vi er i en situasjon som krever forandringer.Har flere forslag,men dette feltet er for lite....
- Stopp notfisket i sjøen.
- Det er tomt for smolt det må settes inn tiltak nå før det er for sent det er ikke bare lusa sin feil åpne auin no for pokker

- Prioriter lokale fiskere, og spesielt unger/ungdom, i stede for å prise fisket så ingen har råd til å fiske. Ingen rekruttering, hvem skal kultivere elva om 50 år da?
- Nei
- Vi er pensjonister
- En hovedgrunn for lite engasjement/liten utnyttelse av fiskerett har vært strekningens fall i kvalitet etter kraftverksutbyggingen, en annen er uklar framtid mht odell/overlating av bruk. Bruket er pr i dag nedlagt og ubebodd, begyggelse brukes som feriehus av diverse familiemedlemmer. Disse forholdene er for tiden inne i en avklaringsprosess.
- Synes det er merkelig at Fiskeridirektoratet tillater økning av oppdrettskvoter i områder som berører lakseelvane. Fiskeriministeren kan jeg ikke huske har uttalt seg offentlig om nedgangen i villaks/sjøørretforekomsten. Utøv mye større press på oppdrettsnæringen og direktoratet, eller er det allerede for sent???
- Har vært eier av ca. 730 m elv siden 1965, dette består av en eiendom. I 2012 tok jeg over heimgården fra mine foreldre, dette består av to eiendommer, med hhv. 95 og 765 m elv. Leide bort elva gratis i 2012, mulig det vil bli noe betaling i 2013. Har avtale om at jeg kan fiske selv når jeg ønsker. Tilflytter eiendommen i 2013.
- Som tidligere skrevet, har vi hatt bruket kun ett år, så dette er nytt og ukjent for meg ennå. Håper å tilegne meg mer kunnskap oversikt etter hvert.
- La oss starte eget klekkeri i elva. De er alt for lite yngling og liv i elva i forhold til "gamle dager". Hindre smolten å gå inn i tunnelen ved Bjørset er enormt viktig for oss ovenfor.....
- Til opplysning: Svarene er gitt av en pensjonist som eier eiendommen og har statspensjon.
- Fred hele elva inkl sjø til 15 juli. Fisken må rekke å gå opp i øvre orkla og gyteplassene i stedet for at all fisk blir tatt i nedre orkla tidlig i sesongen. En hunnfisk tatt 1 juni i nedre orkla, kunne vært i øvre orkla 15 juli. Slik det er nå får øvre orkla restene av utslippt fisk, samt at restriksjonene starter for fullt når sesongen starter for fullt her.
- Oppdrettsnæringa bestemmer.
- Har investert i hytte og leier ut fra i år. Vil bli nedtur dersom elva stenges eller kvotene settes for lavt. Korte sesongen med 14 dager i BEGGE ender kan være aktuelt.
- Det er store utfordringer i oppdrettsnæringen som en MÅ ta tak i. Det hver enkelt grunneier kan bidra med er minimalt i forhold til denne næringa! En må også sterkt vurdere natlfredning i elva!
- Før utbygging rensket elva opp hølen, etter utbygging legger elva igjen grus og stein i hølen slik at den blir grunnere for kvart år som går. Gi grunneiere støtte til å renske opp hølene maskinelt.
- Det er en alvorlig svikt i forvaltningen at man ikke har satset på eget lokalt klekkeri, stamfiske og utsetting i Orkla. Det er altfor dårlig å unnskyldte denne mangel med motstand fra fiskeriforvalteren hos fylkesmannen. Her har fellesforvaltningen sovet i timen og det trengs nå en kraftig kursendring. Denne svikten er det som truer laksebestanden i Orkla for fremtiden mest av den lokale forvaltningens manglende innsatser.
- Vil nok en gang poengtere at det tilsynelatende i hovedsak er økonomi som styrer forvaltningen. (noe også denne undersøkelsen baerer et vist preg av). Rettighetshavere i oevre deler av alva (oppstroms Brattset) sitter etter utbyggingen igjen med en nærmest totalt oedelagt elv og ingen eller liten mulighet til økonomisk utnyttelse av det som en gang var en ressurs !! PS! Beklager staving, men sitter paa Bali med tastatur uten æ - oe -aa
- Tror det største problemet er oppdrettsnæringa med stor produksjon av lakselus.
- Både min kone og jeg er pensjonister og eiendommen forpaktet av min sønn når det gjelder innmark.

- Jeg har overdratt gården til min sønn i 2012. Jeg har svart bare for min egen del.
- Steng kilnøtene og oppdrettsanlegga på land da er alle probemer løst. Da ordner alt seg selv.
- Hvis det blir fiskestopp over flere år, vil rekrutteringen til laksefisket forsvinne og laksefiskerene forsvinne. Den kundegruppen jeg har opparbeidet gjennom mange år vil også forsvinne og være vanskelig å få tilbake. Reklame og goodwill er noe som ikke kommer av seg selv.
På et av spørsmålene foran var det spurt om hvor mange ganger jeg har fisket de siste årene, svaret var INGEN GANGER, men det manglet dette svaralternativet.
- Jeg vil bare fortelle at jeg er uføretrygdet og at datteren forpakter garden, så det kan vere litt vanskelig å svare helt nøyaktig.
- Framtiden for gode laksebestander er basert på i hovedsak tre ting:
Negativ innvirkning fra oppdrettsnæring (i all hovedsak lakselus) minimaliseres
Garnfiske i sjøen opphører i sin helhet (Dette er en total feilbruk av ressurser, laksen er mye mer verdt i elva og kan beskattes rettet på kjønn, str etc)
Høstingsprinsippet i elv tones kraftig ned slik at Fang & Slipp blir normalen.

Verdal

- Overtok gård og elv i 2012, har ikke satt oss noe inn i lakseforvaltning
- For mye av det som fiskes i elva blir ikke rapportert. Spesielt gjelder dette vald som Jeger og fisk disponerer. Det må til en holdningsendring blant fiskerne.
- Jeg har ingen interesse for fiske.
- Nekter å betale for forvaltning, som kun kommer grunneiere i nedre del av elva til gode.
- På min eiendom er det ikke intresse for å leie fiskevald .
Hviss inntektene av elva går inn i en pott og deles på antall meter eierdel av elva, skal jeg delta med mere intresse.
Men som det er i dag med noen få med de beste valdene som melker inntektene ,kan jeg ikke se at vi nederst i elva med null inntekt skal supsidere de lengre opp med inntekter på elva.
- Bekymret for at elva har gravd seg ned minst 1 m de siste 2-3 åra. Tror dette har skjedd på mye av srekningen nedenfor østnesfossen
- Elva skulle vert regulert, for utsatt for flom, uttørking.Dette medfører unødig fiskedød v uttørring. Unødig utvasking av rogn, gytegrus, nedslamming,utgravingog annen skade ved flom. Her er det mange sider som skulle vert tatt opp. Elva har spesielt blitt dårligere etter at tømmerfløytinga tok slutt.
- Er det slik at naturlig foryngelse er bedre enn å sette ut yngel?
Må man nødvendigvis ha yngel fra Verdalselva?
Jeg har vært med på å sette ut lakseyngel fra Fosen. Den gang var det ikke spørsmål om opprinnelse og i etterkant var det mye fisk i elva i mange år?
- Jeg har ingen inntekt av fiskeretten så jeg synes kontigenten er stor nok som den er nå.
- Oter og Berver er fredet ved Verdalselva. Dette er ikke bra, da disse kan ta for seg av Laks og Ørett. Beklager at dette ble litt sent fordi vi måtte bruke litt ekstra tid på dette.
- 100% fredning i 1 år. Fåreta telling av laks da, og telle gytelaks/ørret og gytegroper på høsten.
- Dagens uansvarlig havfiskeforvaltning og opptrett kommer til å ødelegge elvefiske og havfiskenæringen.
- Jeg synes det vi gjør i Verdalsvassdraget er riktig, men vi ser at det tar tid å bygge opp et vassdrag som har ligget nede
Mener ellers at staten kunne gått inn med mere penger i slike oppbyggingsfaser og med dette rundt overvåkning av innsiget av laks

- Alle grunneiere burde være medl. I elveierlaget.
Svært vanskelig å selge fiske når reglene ikke er klare før mars!!
Fiskerne søker da andre elver.
DN har for stor makt, mer lokal forvaltning
Vi kan tåle inntektstap, men ikke at laksen blir borte fra elva. Alle må ta ansvar !

Appendix 2. Ikke-svarundersøkelsen

Resultatene fra hovedundersøkelsen og ikke-svar-undersøkelsen ble sammenlignet per elv og totalt. Der det var signifikante forskjeller mellom de to undersøkelsene er dette angitt i tabellene.

Tabell 49: Svarfordeling mellom vassdragene. *Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.*

	Hovedundersøkelse		Ikke-svarundersøkelse	
	Antall	%	Antall	%
Orklavassdraget	226	75	30	64
Verdalsvassdraget	77	25	17	36
Sum	303	100	47	100

Tabell 50: Spm 1. Hvor interessert er du i lakseforvaltningen i ditt vassdrag? . *Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.*

	Hovedundersøkelse			Ikke-svar-undersøkelse		
	Orkla	Verdal	Totalt	Orkla	Verdal	Totalt
Ikke interessert (1)	3	4	3	3	6	4
Lite interessert (2)	21	35	25	23	41	30
Ganske interessert (3)	48	43	47	60	41	53
Svært interessert (4)	27	18	25	13	12	13
Sum	100	100	100	100	100	100
Gj.snitt	3,00	2,75	2,94	2,83	2,59	2,75
St.av.	0,78	0,80	0,79	0,70	0,80	0,74
N	226	77	303	30	17	47

Tabell 51: Spm 7. Omtrent hvor mange ganger fisket du i elv etter laks eller sjørret i 2012-sesongen? (1 dag =1 gang). . *Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.*

Antall ganger (dager)	Hovedundersøkelse			Ikke-svar-undersøkelse		
	Orkla	Verdal	Totalt	Orkla	Verdal	Totalt
0	69	65	68	90	71	83
1	5	8	6	0	0	0
2	3	6	4	3	6	4
3	2	3	2	3	6	4
4	0	4	1	0	0	0
5	4	5	5	3	0	2
6	0	0	0	0	0	0
8	1	0	1	0	0	0
10	3	4	3	0	12	4
12	0	0	0	0	0	0
15	1	1	1	0	0	0
20	3	3	3	0	6	2
25	2	0	1	0	0	0

Antall ganger (dager)	Hovedundersøkelse			Ikke-svar-undersøkelse		
	Orkla	Verdal	Totalt	Orkla	Verdal	Totalt
30	2	1	2	0	0	0
40	1	0	1	0	0	0
50	0	0	0	0	0	0
60	1	0	1	0	0	0
Sum	100	100	100	100	100	100
Gj.snitt	4,2	2,2	3,7	0,3**	2,6	1,2**
St.av.	10,54	5,19	9,49	1,09	5,56	3,57
N	224	77	301	30	17	47

Åpent spørsmål hvor respondent skulle fylle inn antall.

** $p < 0,01$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom hovedundersøkelsen og ikke-svar-undersøkelse for Orkla og totalt.

Tabell 52: Spm 10A. Hva er lengden på den fiskeretten din eiendom /sameiet eier? Lengde ene siden. Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

Lengde ene siden (meter)	Hovedundersøkelse			Ikke-svar-undersøkelse		
	Orkla	Verdal	Totalt	Orkla	Verdal	Totalt
1-99	6	7	6	14	18	15
100-199	18	14	17	28	18	24
200-499	25	35	28	28	24	26
500-999	27	25	26	7	29	15
1000-1999	15	14	15	21	12	17
2000+	10	6	9	3	0	2
Sum	100	100	100	100	100	100
Gj.snitt (meter)	734	588	697	482*	414	457**
St.av.	754	540	708	519	340	458
N	215	72	287	29	17	46

Merknad: Åpent spørsmål der respondenten ble bedt om å fylle inn antall meter. Svarene er gruppert for oversiktens skyld. Gjennomsnitt og standardavvik er beregnet fra verdiene respondentene oppga, ikke midtverdi i intervall.

Merknad: * $p < 0,05$ og ** $p < 0,01$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom de to undersøkelsene for hhv Orkla og totalt.

Tabell 53: Spm 11. Hvordan vil du generelt vurdere fangstmulighetene på din egen /sameiets eiendom i forhold til andre eiendommer i vassdraget? . Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Svært dårlige			Middels			Svært gode		Sum	Gj. snitt	St. av.	N
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)					
H Orkla	7	6	12	40	21	9	7	100	4,2	1,45	224	
H Verdalen	13	8	13	40	6	13	6	100	3,8	1,67	77	
H Totalt	8	6	12	40	17	10	7	100	4,1	1,51	301	
I Orkla	3	27	23	13	27	0	7	100	3,6(*)	1,54	30	
I Verdalen	12	12	29	6	24	6	12	100	3,8	1,88	17	
I Totalt	6	21	26	11	26	2	9	100	3,7	1,66	47	

H = Hovedundersøkelse, I = Ikke-svar-undersøkelse.

(*) $p < 0,1$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom de to undersøkelsene for Orkla.

Tabell 54: Spm 21. Hvor enig eller uenig er du til følgende påstander om hvordan fellesforvaltninga i vassdraget arbeider? «Fellesforvaltninga ivaretar grunneiernes interesser i fiskeforvaltninga». . Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Svært uenig			Svært enig			Sum	Gj. snitt	St. av.	N	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)					(7)
H Orkla	2	4	8	22	20	20	23	100	5,1	1,54	220
H Verdalen	0	7	16	33	17	11	16	100	4,6	1,47	75
H Totalt	2	4	10	25	20	18	21	100	4,9	1,53	295
I Orkla	4	14	14	25	21	11	11	100	4,2*	1,64	28
I Verdalen	6	13	13	19	13	25	13	100	4,4	1,86	16
I Totalt	5	14	14	23	18	16	11	100	4,3*	1,71	44

H = Hovedundersøkelse, I = Ikke-svar-undersøkelse.

(*) $p < 0,05$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom de to undersøkelsene for Orkla og totalt.

Tabell 55: Spm 23B. Omtrent hvor stor var din eiendoms nettoinntekter knyttet til laksefiske for enkeltsesongen 2012? . Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Hovedundersøkelse			Ikke-svar-undersøkelse		
	Orkla	Verdal	Totalt	Orkla	Verdal	Totalt
Negativ inntekt	1	1	1	0	0	0
Ingen inntekt	21	51	28	47	59	51
1-9999	10	19	12	17	35	23
10000-24999	16	3	13	13	0	9
25000-49999	12	4	10	7	6	6
50000-99999	8	0	6	3	0	2
100000-199999	4	0	3	3	0	2
200000-499999	3	0	2	0	0	0
500000+	0	0	0	0	0	0
Vet ikke	25	22	24	10	0	6
Sum	100	100	100	100	100	100
Gj.snitt (kroner)	33175	3378	25524	11926**	2426	8256**
St.av.	53863	9111	48417	26569	7239	21639
N	220	73	293	30	17	47

Åpent spørsmål der respondenten ble bedt om å fylle inn beløp. Svarene er gruppert for oversiktens skyld. Gjennomsnitt og standardavvik er beregnet fra verdiene respondentene oppga, ikke midtverdi i intervall. ** p<0,01. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom de to undersøkelsene for Orkla og totalt.

Tabell 56: Spm 23D. Omtrent hvor stor var din eiendoms nettoinntekter knyttet til laksefiske i gjennomsnitt per år for perioden 2007-2009? . Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Hovedundersøkelse			Ikke-svar-undersøkelse		
	Orkla	Verdal	Totalt	Orkla	Verdal	Totalt
Negativ inntekt	1	0	1	0	0	0
Ingen inntekt	19	42	25	40	53	45
1-9999	12	12	12	20	24	21
10000-24999	14	9	13	13	6	11
25000-49999	9	0	6	7	6	6
50000-99999	6	0	5	10	0	6
100000-199999	5	3	4	0	0	0
200000-499999	1	0	1	0	0	0
500000+	0	0	0	0	0	0
Vet ikke	33	34	33	10	12	11
Sum	100	100	100	100	100	100
Gj.snitt (kroner)	27322	8294	22565	13167*	3933	9869**
St.av.	42811	28929	40578	23523	8218	19849
N	223	76	299	27	17	42

Åpent spørsmål der respondenten ble bedt om å fylle inn beløp. Svarene er gruppert for oversiktens skyld. Gjennomsnitt og standardavvik er beregnet fra verdiene respondentene oppga, ikke midtverdi i intervall. * p<0,05 og ** p<0,01. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom de to undersøkelsene for Orkla og totalt.

Tabell 57: Spm 25. For 2012, tilbød du fiskerne noen av følgende tilleggsprodukter på din eiendom/vald? Kryss av ett alternativ for hver linje. . Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

		Elv	Nei (0)	Ja (1)	Sum	Gj.snitt	N
Overnatting (eks, oppstilling for campingvogn/bobil, camping, hytter, leilighet, annet husvære)	Hoved	Orkla	64	36	100	0,4	221
		Verdal	83	17	100	0,2	76
		Totalt	69	31	100	0,3	297
	Ikke-svar	Orkla	77	23	100	0,2	30
		Verdal	94	6	100	0,1	17
		Totalt	83	17	100	0,2	47
Servering	Hoved	Orkla	97	3	100	0,0	222
		Verdal	96	4	100	0,0	76
		Totalt	97	3	100	0,0	298
	Ikke-svar	Orkla	97	3	100	0,0	30
		Verdal	100	0	100	0,0	17
		Totalt	98	2	100	0,0	47
Fiskeguiding	Hoved	Orkla	87	13	100	0,1	222
		Verdal	95	5	100	0,1	76
		Totalt	89	11	100	0,1	298
	Ikke-svar	Orkla	97	3	100	0,0	30
		Verdal	100	0	100	0,0	17
		Totalt	98	2	100	0,0	47

Hoved = Hovedundersøkelse, Ikke-svar = Ikke-svar-undersøkelse.

Tabell 58: Spm 36. Hvilket år er du født? (Omregnet til alder). . Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Hovedundersøkelse			Ikke-svar-undersøkelse		
	Orkla	Verdal	Totalt	Orkla	Verdal	Totalt
19 og yngre	0,5	0,0	0,3	0	0	0
20-29	0,5	1,3	0,7	0	0	0
30-39	11	10	11	7	12	9
40-49	23	38	27	20	24	21
50-59	28	22	27	23	29	26
60-69	26	18	24	37	18	30
70-79	8	9	8	13	6	11
80-89	3	1	3	0	12	4
90 og eldre	0,5	0,0	0,3	0	0	0
Sum	100	100	100	100	100	100
Gj.snitt	55	52	54	57,1	56,6	56,9
St.av.	12,7	12,5	12,7	11,8	15,3	13,0
N	222	77	298	30	17	47

Åpent spørsmål (fødselsår), omregnet til alder og plassert i intervaller.

Tabell 59: Spm 37. Er du mann eller kvinne? . Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og antall svar (n) vist.

	Hovedundersøkelse			Ikke-svar-undersøkelse		
	Orkla	Verdal	Totalt	Orkla	Verdal	Totalt
Kvinne	14	13	14	3	18	9
Mann	86	87	86	97	82	91
Sum	100	100	100	100	100	100
Gj.snitt (Mann=1)	0,86	0,87	0,86	0,97(*)	0,82	0,92
N	225	77	302	30	17	47

(*) $p < 0,1$. T-test med antatt ulik varians viste signifikant forskjell for gjennomsnittet mellom de to undersøkelsene for Orkla.

Tabell 60: Spm 39. Bor du på bruket/eiendommen der du har fiskerett? . Svarfordeling i %, og antall svar (n) vist.

	Hovedundersøkelse			Ikke-svar-undersøkelse		
	Orkla	Verdal	Totalt	Orkla	Verdal	Totalt
Nei	20	13	18	13	0	9
Ja	80	87	82	87	100	91
Sum	100	100	100	100	100	100
Gj.snitt (Ja=1)	0,80	0,87	0,82	0,87	1,00	0,92
N	226	77	303	30	17	47

Tabell 61: Spm 42. Hva er lengste skolegang for deg? . Svarfordeling i %, gjennomsnitt (gj.snitt) og standardavvik (st.av.), og antall svar (n) vist.

	Hovedundersøkelse			Ikke-svar-undersøkelse		
	Verdal	Totalt	Verdal	Orkla	Verdal	Totalt
Grunnskole (1)	12	16	13	20	18	19
Videregående skole (inkl landbruksskole) (2)	55	55	55	50	41	47
1-3 år på høgskole/ universitet (3)	17	16	17	20	18	19
Mer enn 3 år på høgskole/ universitet (4)	17	14	16	10	24	15
Sum	100	100	100	100	100	100
Gj.snitt	2,4	2,3	2,4	2,2	2,5	2,3
St.av.	0,90	0,90	0,90	0,89	1,07	0,95
N	224	77	301	30	17	47

Appendix 3. Kontakter mot elveeierne, epost og sms

Kontakt per post er tilnærmet lik disse, men elvespesifikk.

1) Forhåndsepost

Tittel: Orkla og Verdalselva som studievassdrag: Undersøkelse om bærekraftig laksefiske

Kjære elveeier

Om få dager mottar du et spørreskjema per epost. Der ber vi deg og samtlige elveeiere i Orkla og Verdalselva om hjelp i et nytt forskningsprosjekt¹⁰ som skal se på konsekvensene av stengte lakseelver, redusert fiskesesong og fangstbegrensinger i Norge. Med de innstramminger som Verdalselva har opplevd, og med Orklas ry som sportsfiskeelv og innstramming i kvotene her, er disse to vassdragene svært viktige å studere.

Et riktig bilde av elveeiergruppa som helhet, får vi bare om også elveeiere med liten interesse for laks eller med vald der det fiskes lite eller ingenting deltar. Ditt svar er viktig!

Vi ber om din hjelp til å få vite om det har skjedd en endring i elveeieres inntekter og engasjement for elva, syn på lakseforvaltning, og også hva slags verdier utover rene penger lokalsamfunn, sportsfiskere og elveeiere kan miste ved en svekking av fiskebestanden.

Resultatene fra undersøkelsen vil brukes av elveeiere og det offentlige til å få en bedre forvaltning av fiskebestandene i Verdalselva og Orkla så vel som i andre norske elver.

Vi kontakter deg nå fordi mange elveeiere liker å få vite om en slik undersøkelse på forhånd. Det er bare med hjelp fra velvillige og hjelpsomme elveeiere som deg at vi kan få gjennomført den planlagte forskningen.

Takk for at du bruker tid på dette!

Med vennlig hilsen

Stian Stensland og Knut Fossgard, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Ås
John Olav Olderen, Verdalselva fellesforvaltning
Arne Nielsen, Orkla fellesforvaltning

PS! Som takk for hjelpen får alle deltakere tilsendt et sammendrag av resultatene fra undersøkelsen. De første resultatene vil komme nå til sommeren.

NB! Om du ikke er elveeier lenger, ta kontakt med Knut.fossgard@umb.no eller tlf. 6496 5735 (a) / 918 41799).

---

¹⁰ Forskningsprosjektet "Bærekraftig laksefiske i en verden i endring" ledes av Universitetet for miljø- og biovitenskap på Ås, i samarbeid med Norsk institutt for naturforskning (NINA). Elvene rundt Trondheimsfjorden (ErT), Fellesforvaltninga i hhv Verdal og Orkla, Norske Lakseelver og Norges Bondelag bidrar også i prosjektet. Finansiering kommer fra Norges Forskningsråd, jordbruksavtalemidler, og Direktoratet for naturforvaltning. Undersøkelsen er også en oppfølging av forskning fra 2008 i Orkla og Verdalselva, noe som gjør resultatene spesielt verdifulle.

2) Epost. Hovedutsendelse

Tittel: **Orkla og Verdalselva: Undersøkelse om bærekraftig laksefiske**

Kjære elveier

Vi tar kontakt med deg fordi vi i et nytt forskningsprosjekt¹¹ ønsker å høre om ditt forhold til vassdraget, og det å eie en fiskerett, samt syn på fiskebestanden. Videre håper vi at du blant annet forteller oss om:

- Ditt syn på de nye fiskeregler for 2013, og hvilke tiltak som bør gjøres for fiskebestandene?
- Er det greit for deg om elva stenges for en periode om du får økonomisk kompensasjon?
- Gjør fellesforvaltninga en god eller dårlig jobb? Bør forvaltningsavgifta elveeierne betaler økes?

Et riktig bilde av elveiergruppa som helhet, får vi bare om også elveiere med liten interesse for laks eller med vald der det fiskes lite eller ingenting deltar i undersøkelsen. Ditt svar er viktig!

Forskninga ser på konsekvensene av stengte elver, redusert fiskesesong og fangstbegrensinger for fiskere, elveiere og lokalsamfunn. Med de innstramminger som Verdalselva har opplevd, og med Orklas ry som sportsfiskeelv og innstramming i kvotene her, er disse to vassdragene svært viktige å studere.

Undersøkelsen følger opp tilsvarende forskning fra 2008, og er derfor spesielt verdifull. Resultatene vil brukes av elveiere og det offentlige til å få en bedre forvaltning av fiskebestandene i Orkla, Verdalselva og andre elver.

Alle elveiere i Orkla - og Verdalsvassdraget får undersøkelsen. Svar fra enkeltpersoner er konfidensielle og gjenkjennes ikke i rapporter eller publikasjoner. Kun forskere får tilgang til hva den enkelte har svart. UMB står for innsamling, behandling og lagring av data.

Det er til stor hjelp om du kan sette av de omlag 30 minuttene det tar å gjennomføre undersøkelsen. Alle som svarer får tilsendt et sammendrag av resultatene.

UNDERSØKELSEN STARTER DU VED Å KLIKKE PÅ LINKEN HER:

Spørsmål eller kommentarer kan noteres til slutt i skjema eller rettes til Knut Fossgard tlf. 6496 5735 (a), epost: knut.fossgard@umb.no. Gi også beskjed til Knut om du ikke er elveier lenger.

På forhånd takk for ditt bidrag til en bedre lakseforvaltning!

Med vennlig hilsen

---

¹¹Spørreundersøkelsen er en del av forskningsprosjektet "Bærekraftig laksefiske i en verden i endring". Prosjektet ledes av Universitetet for miljø- og biovitenskap på Ås, i samarbeid med Norsk institutt for naturforskning (NINA). Elvene rundt Trondheimsfjorden (ErT), Fellesforvaltninga i hhv Verdal og Orkla, Norske Lakseelver og Norges Bondelag bidrar også i prosjektet. Finansiering kommer fra Norges Forskningsråd, jordbruksavtalemidler, og Direktoratet for naturforvaltning. Datamaterialet fra spørreundersøkelsen anonymiseres ved prosjektslutt, 31.12.2015.

Stian Stensland og Knut Fossgard, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Ås

John Olav Olderen, Verdalselva fellesforvaltning, Arne Nielsen, Orkla fellesforvaltning

3) Epostpurring.

Tittel: Savner ditt svar: Orkla og Verdalselva. Undersøkelse om bærekraftig laksefiske

Alle elveeiere i Orkla og Verdalselva har mottatt en spørreundersøkelse¹² om synet på de nye fiskereglene for 2013, tiltak for fiskebestandene i Orkla, om forvaltningsavgifta bør økes, og hva slags verdier man mister utover rene penger ved en svekking av fiskebestanden. Etter det vi kan se har vi ikke fått svar fra deg så langt.

OM DU ALLEREDE HAR STARTET PÅ UNDERSØKELSEN, MEN IKKE FULLFØRT DEN, SÅ KAN DU LIKEVEL BARE KLIKKE PÅ STARTLINKEN HER OG FORTSETTE DER DU SIST SLAPP.

Vi tar kontakt med deg igjen fordi ditt svar er viktig for vårt forskningsarbeid. Hvert svar, enten det kommer fra en eiendom med liten eller stor rettighet, er verdifullt for oss. Det er bare ved å få svar fra nesten samtlige rettighetshavere i Orkla og Verdalselva at vi kan være sikre på at resultatene gir en riktig beskrivelse av hva ulike typer rettighetshavere faktisk mener og gjør om forholdene i vassdraget og til fiskeretten.

Enkelte personer har tatt kontakt med oss og fortalt at de ikke skulle ha mottatt spørreundersøkelsen fordi de har solgt eiendommen, ikke har fiskerett eller har overlatt drifta til neste generasjon. Om noen av disse punktene gjelder for deg, vennligst ta kontakt med oss. Oppgi navnet på ny eier.

Vi håper du vil svare og starter utfyllinga av undersøkelsen snart.

På forhånd takk for ditt bidrag til en bedre lakseforvaltning!

Med vennlig hilsen

Stian Stensland og Knut Fossgard, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Ås

John Olav Olderen, Verdalselva fellesforvaltning

Arne Nielsen, Orkla fellesforvaltning

4) Epostpurring nr. 2.

Tittel: Vi ønsker ditt svar: Orkla og Verdalselva. Undersøkelse om bærekraftig laksefiske

---

¹² Spørreundersøkelsen er en del av forskningsprosjektet "Bærekraftig laksefiske i en verden i endring". Prosjektet ledes av Universitetet for miljø- og biovitenskap på Ås, i samarbeid med Norsk institutt for naturforskning (NINA). Elvene rundt Trondheimsfjorden (ErT), Fellesforvaltninga i hhv Verdal og Orkla, Norske Lakseelver og Norges Bondelag bidrar også i prosjektet. Finansiering kommer fra Norges Forskningsråd, jordbruksavtalemidler, og Direktoratet for naturforvaltning. Datamaterialet fra spørreundersøkelsen anonymiseres ved prosjektslutt, 31.12.2015.

Alle elveeiere i Orkla og Verdalselva har mottatt en spørreundersøkelse¹³ om synet på de nye fiskereglene for 2013, tiltak for fiskebestandene i Orkla, om forvaltningsavgifta bør økes, og hva slags verdier man mister utover rene penger ved en svekking av fiskebestanden. Etter det vi kan se har vi ikke fått svar fra deg så langt.

En kommentar til undersøkelsesopplegget. Universitetet står for innsamling, behandling og lagring av data. Dine svar er konfidensielle og vil ikke kunne gjenkjennes i rapporter og publikasjoner. Elveeierlagene vil ikke få tilgang til hva den enkelte har svart.

OM DU ALLEREDE HAR STARTET PÅ UNDERSØKELSEN, MEN IKKE FULLFØRT DEN, SÅ KAN DU LIKEVEL BARE KLIKKE PÅ STARTLINKEN HER OG FORTSETTE DER DU SIST SLAPP.

Så langt er det ulike oppfatninger om forvaltningsavgifta, engasjement og interesse for elva, fang-og-slipp, fiskeregler og fiskebestandene i vassdraget. Vi tror resultatene vil være til stor nytte for villaks og sjøørret, forskning, myndigheter, rettighetshavere og lokalsamfunn.

Vi tar kontakt med deg igjen fordi ditt svar er viktig for vårt forskningsarbeid. Hvert svar, enten det kommer fra en eiendom med liten eller stor rettighet, er verdifullt for oss. Det er bare ved å få svar fra nesten samtlige rettighetshavere i Orkla og Verdalselva at vi kan være sikre på at resultatene gir en riktig beskrivelse av hva ulike typer rettighetshavere faktisk mener og gjør om forholdene i vassdraget og til fiskeretten.

Enkelte personer har tatt kontakt med oss og fortalt at de ikke skulle ha mottatt spørreundersøkelsen fordi de har solgt eiendommen, ikke har fiskerett eller har overlatt drifta til neste generasjon. Om noen av disse punktene gjelder for deg, vennligst ta kontakt med oss. Oppgi navnet på ny eier.

Vi håper du vil svare og starter utfyllinga av undersøkelsen snart.

På forhånd takk for ditt bidrag til en bedre lakseforvaltning!

NB! Ønsker du ikke å delta i undersøkelsen, la oss få vite det ved at du sender oss en epost.

Med vennlig hilsen

Stian Stensland og Knut Fossgard, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Ås

---

¹³ Spørreundersøkelsen er en del av forskningsprosjektet "Bærekraftig laksefiske i en verden i endring". Prosjektet ledes av Universitetet for miljø- og biovitenskap på Ås, i samarbeid med Norsk institutt for naturforskning (NINA). Elvene rundt Trondheimsfjorden (ErT), Fellesforvaltninga i hhv Verdal og Orkla, Norske Lakseelver og Norges Bondelag bidrar også i prosjektet. Finansiering kommer fra Norges Forskningsråd, jordbruksavtalemidler, og Direktoratet for naturforvaltning. Datamaterialet fra spørreundersøkelsen anonymiseres ved prosjektslutt, 31.12.2015.

5) 3 stk. SMS-purringer (Sendt 2 dager etter henholdsvis hovedutsending, og de 2 purringene. Tilnærmet lik ordlyd til de som fikk papirskjema).

Nr. 1.

For to dager siden fikk du en spørreundersøkelse om elveiere, fiskeretten din og lakseforvaltning. Om du allerede har svart så takker vi så mye! Undersøkelsen er sendt eposten din, så sjekk den. Ditt svar er viktig! Takk for hjelpa! MVH Knut Fossgard, Universitetet i Ås

Nr. 2.

For to dager siden fikk du en påminnelse om spørreundersøkelse om elveiere, fiskeretten din og lakseforvaltning. Undersøkelsen er sendt eposten din. Fyll ut skjema så snart du kan. Ditt svar er viktig for norsk lakseforvaltning! Takk for hjelpa! MVH Knut Fossgard, Universitetet i Ås

Nr. 3.

For to dager siden fikk du en påminnelse om elveierundersøkelsen sendt eposten din. Fyll ut skjema så snart du kan. Ditt svar er viktig for norsk lakseforvaltning! Takk for hjelpa! Gi oss beskjed om du ikke ønsker å delta. MVH Knut Fossgard, Universitetet i Ås

6) Telefonpurring. Siste kontakt

Hei, det er Amund Kristiansen fra universitetet på Ås som ringer.

Er det ..... jeg snakker med? / er .... tilstede?

Jeg ringer fordi vi arbeider med et forskningsprosjekt i Verdalselva og Orkla, om hvordan endringer i laksefisket og fiskeregler de siste årene påvirker elveierne.

Det er en del elveiere vi ikke har mottatt svar ifra, så nå til slutt tar vi en ringerunde for å forsikre oss om at skjemaet har kommet frem og til rett person. Har du mottatt spørreundersøkelsen i posten/ på e-post?

Alle elveierne er viktige for forskninga, og vi understreker at du har en god mulighet til å belyse dine synspunkter på utviklingen og forvaltningen ved å besvare undersøkelsen. Vi ønsker ditt bidrag.

Håper du har mulighet til å besvare spørreskjema og være med å hjelpe oss til å få et godt bilde av hva elveierne selv mener om utsiktene og utviklinga i elva.

Takk for hjelpen, så håper vi på svar ifra deg!

Hadet bra.

Koder for svar fra elveeierne(skrives inn i kontaktskjema)*MS: Ikke svar (legge igjen en kortversjon på telefonsvarer?)**IS: Ingen mobilsvarer**OP: opptatt*

0	Ikke mottatt spørreskjema (korrigere e-post adresse)
1	Mottatt
2	Usikker på om mottatt (korrigere e-post...)
3	Mottatt og besvart.
4	Har ikke noen fiskerett i elva/ feil person (er den overtatt av andre, e-post til ny eier)
5	Skal snart å fylle ut
6	Usikker på å fylle ut
7	Må sende nytt skjema (korrigert e-post?)
A	For gammel
B	Helt uinteressert
C	Synes det er unødvendig, fisker ikke på eiendommen/ dårlig elvestrekning
D	Forskninga ønsker bare turistfiske og strenge fiskeregler
E	Forvaltninga tar ikke hensyn til denne delen av elva...
F	Har andre ting å bruke tida på

Appendix 4. Spørreskjema for hhv Orkla og Verdalselva

BÆREKRAFTIG LAKSEFISKE
EN SPØRREUNDERSØKELSE TIL ELVEEIERE I
ORKLA- OG VERDALSVASSDRAGET

«ORKLAVERSJONEN»

ORKLA
Fellesforvaltning

Returadresse: BÆREKRAFTIG LAKSEFISKE
UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP
INSTITUTT FOR NATURFORVALTNING
POSTBOKS 5003
1432 ÅS

OM UTFYLLING AV SKJEMAET

Skjemaet fylles ut av den personen som står som eier av eiendommen. Svar på alle spørsmålene om ikke annet framgår. Dine svar er viktige, så ta den tiden du trenger. Svar så nøye som mulig og etter beste evne.

Har du ytterligere kommentarer til oss, Elvene rundt Trondheimsfjorden, eller Orkla fellesforvaltninga kan du skrive det på sistesida. Har du spørsmål til skjemaet, eller står fast på noe så ta kontakt.

På forhånd takk for ditt bidrag!

Med hilsen Stian Stensland og Knut Fossgard (tlf. 6496 5735/ 918 41799)

START HER:

I Elveierbasert lakseforvaltning

1. Hvor interessert er du i lakseforvaltningen i ditt vassdrag? Sett kryss i en av boksene under

- A Svært interessert
B Ganske interessert
C Lite interessert
D Ikke interessert

2. Hvor interessert er du i å delta i fellesforvaltninga/elveierlaget med styre- eller tillitsverv?

- A Svært interessert
B Ganske interessert
C Lite interessert
D Ikke interessert

3. Har du hatt styre- eller tillitsverv i fellesforvaltninga/elveierlaget?

- A Ja
B Nei

4. Hvor interessert er du i å delta aktivt i fiskekultiveringsarbeidet i ditt vassdrag?
Eksempel: Fysiske tiltak i sidebekker/hovedvassdrag, oppsyn, gytefiskregistrering osv.

- A Svært interessert
B Ganske interessert
C Lite interessert
D Ikke interessert

5. Har du deltatt på noen av følgende eller lignende aktiviteter i ditt vassdrag de siste 3 år: Oppsyn, klekkeridrift, yngel/smoltutsetninger, stamfiske, fysiske tiltak i sidebekker/hovedvassdrag, yngel-/gytefiskregistrering?

- Ja Nei

6. Har du deltatt i medlemsmøter, årsmøter eller andre informasjonsmøter om lakseforvaltningen i vassdraget de siste 3 årene?

- Ja Nei

7. Omtrent hvor mange ganger fisket du i elv etter laks eller sjøørret i 2012-sesongen?
(1 dag = 1 gang)

Skriv antallet her; ca _____ ganger i 2012.

II Om fiskeretten og utnyttelsen av fisket

8. Hvor i elva eier du fiskerett? Eier du fiskerett i flere deler av vassdraget så setter du flere kryss

- A Orkla i Orkdal kommune
 B Orkla i Meldal kommune, MEN nedenfor Bjørsethdammen
 C Orkla i Meldal kommune, MEN ovenfor Bjørsethdammen
 D Orkla i Rennebu kommune

9. Hvordan eies fiskeretten som følger din/ husholdningens eiendom?

Et sameie eller felleseie er der flere eiendommer eier en fiskerett i lag. Sett kryss og fyll inn

- A Jeg/min eiendom eier fiskeretten alene
 B Fiskeretten eies av tilsammen (→ fyll inn antall): _____ grunneiere/gårder i et sameie/felleseie, der jeg har en andel
 C Annet (f.eks. eies av kommune, firma) → Skriv hva: _____

10. Hva er lengden på den fiskeretten din eiendom /sameiet eier?

Eies det fiskerett på begge sider av elva, oppgi lengde for begge sider. Sett 0 på den andre siden, om det eies bare på en side. Fyll inn

- A Lengde på fiskerett på den ene siden av elva ca. _____ m
 B Lengde på fiskerett på den andre siden av elva ca. _____ m
 C Evt. kommentarer: _____

11. Hvordan vil du generelt vurdere fangstmulighetene på din egen /sameiets eiendom i forhold til andre eiendommer i vassdraget? Ring rundt det svaralternativet på 1-7-skalaen som passer best.

Svært dårlige				Middels				Svært gode
1	2	3	4	5	6	7		

12. Hva slags type utleie/salg av laksefiske foregår hovedsakelig på din eiendom/sameie?

Kryss av nedenfor for alternativet(-ene) som best beskriver hvordan fisket på din eiendom/sameie benyttes.

- A Ikke utleie /ikke salg av fiske
 B Selges fiskekort
 C Leies ut samlet for lengre tid (minst én sesong)
 D Selges eksklusivt eller tilrettelagt fiske der det inngår tilleggsprodukter som overnatting (og/eller eventuelt servering, guiding etc.)
 E Annen ordning. → Beskriv kort: _____

13. Leide du vald fra andre elveeiere noen av årene nevnt under?

- A 2007-2009 Ja Nei

III Mål med fiskeretten

14. Det å eie en laksefiskerett/vald i elva kan medføre ulike mål og utfordringer, og ofte kan det være flere hensyn å ta. Hvor høyt eller lavt prioriterer du følgende målsettinger angående forvaltning og utnytting av din egen fiskerett? Sett ring rundt ett svaralternativ for hver linje A-I

Målsettinger:	Svært lavt prioritert					Svært høyt prioritert		
A Størst mulig inntekt.....	1	2	3	4	5	6	7	
B Sikker og stabil inntekt.....	1	2	3	4	5	6	7	
C Påvirke forvaltningen av elva.....	1	2	3	4	5	6	7	
D Ta vare på fiskeressursen	1	2	3	4	5	6	7	
E Ha godt fiske på eiendommen.....	1	2	3	4	5	6	7	
F Tilby lokale fiskere laksefiske.....	1	2	3	4	5	6	7	
G Rekreasjon og fiskemuligheter for meg selv, egen familie og venner.....	1	2	3	4	5	6	7	
H Sosial kontakt med fiskere.....	1	2	3	4	5	6	7	
I Annet; skriv her:_____	1	2	3	4	5	6	7	

IV Status for lakse- og sjørretbestanden og bruk av fiskeregler

- Fra og med 2009 ble fiskereglene i Orkla innskjerpet for å sikre fiskebestanden. Sjørretten ble fredet og det ble innført sesongkvote per fisker på laks.
- Tellingene av fisk og gytegroper i elva for årene 2009-2011 viser at Orkla oppnådde det antall gytelaks som behøves for full produksjon i vassdraget.
- Tellingene høsten 2012 viste imidlertid 70 % nedgang i antall gytegroper fra 2011. Orkla fellesforvaltning justerer derfor fiskereglene fra 2012 til 2013.
- Fiskeregler for 2013: sesongkvote per fisker fortsatt 8 laks. Storlakskvota (over 80 cm (= ca 5 kg)) minskes fra 4 til 2 fisk. Hunnlaks fredes i juli og august (innskjerping fra 2012). Straff ved påvist kvotebrudd/-juks gir bot og utestenging fra fiske i Orkla, Gaula, Stjørdalselva og Verdalselva i 2 år. Oppsynet forsterkes. Fisketid fortsatt 3 mnd. (1.6-31.8).

15. For henholdsvis 2009-2011, og for 2012, mener du det faktiske antallet fisk i elva på høsten («gytefisk») er mindre, lik, eller større enn det tellingene viser? Sett ring rundt ett svaralternativ på skalaen 1-7, evt. kryss «vet ikke».

	1=Mye mindre enn tellingene	2	3	4= Som tellingene	5	6	7= Mye større enn tellingene	Vet ikke
A Faktisk antall gytefisk i 2009-2011	1	2	3	4	5	6	7	☐
B Faktisk antall gytefisk i 2012:	1	2	3	4	5	6	7	☐

16. For at fisket etter laks og sjørret skal kunne gjennomføres på en bærekraftig måte, tilpasset både bestandssituasjonen og andre hensyn, brukes det forskjellige typer

fiskeregler. Hvor enig eller uenig er du i bruk av følgende fiskeregler i Orkla? OBS: A-D er i tråd med fiskereglene for 2013, mens de andre reglene ikke brukes i Orkla. Ring rundt ett svaralternativ for hver linje på skalaen, 1= svært uenig og 7=svært enig.

	Svært uenig							Svært enig
<u>Fiskeregler:</u>								
A Sesongkvote på 8 laks per mann...	1	2	3	4	5	6	7	
B Sesongkvote på 2 storlaks per mann	1	2	3	4	5	6	7	
C Fredning av sjørørreten i elva.....	1	2	3	4	5	6	7	
D Bot og 2-årsutestengelse for den som bryter/jukser med kvota.....	1	2	3	4	5	6	7	
E Gjenutsettingspåbud for all storlaks (over 80 cm (= ca5 kg)).....	1	2	3	4	5	6	7	
F Innkorte fiskesesongen i elva	1	2	3	4	5	6	7	
G Innføre total elvekvote (maksuttak for elva per sesong, deretter fiskestopp)...	1	2	3	4	5	6	7	

17. Hvor enig eller uenig er du i påstandene om gjenutsetting («fang-og-slipp») av fisk i Orkla? Sett ring rundt ett svaralternativ for hver linje.

	Svært uenig							Svært enig
<u>Påstander:</u>								
A Gjenutsetting av fisk man kunne beholdt er sløsing med mat.....	1	2	3	4	5	6	7	
B Gjenutsetting av fisk er dyreplageri.....	1	2	3	4	5	6	7	
C Å sette ut igjen fisk bidrar til å sikre fiskestammene i vassdraget.....	1	2	3	4	5	6	7	

18. Om du ønsker å kommentere bestandssituasjonen, fiskereglene eller gjenutsetting av fisk i Orkla kan du skrive det her, benytte baksida eller ha et eget vedlegg.

V Fisketiltak og bestandsutvikling

19. Hvor høyt eller lavt synes du følgende tiltak bør prioriteres for å styrke fiskebestandene i Orkla? Ring rundt et svaralternativ for hver linje under. (Evt. kryss vet ikke).

	<u>Svært lav</u> <u>prioritet</u>					<u>Svært høy</u> <u>prioritet</u>		<u>Vet</u> <u>ikke</u>
<u>Tiltak:</u>								
A Starte en ny 5-årig oppleieordning av sjølaksefisket i Trondheimsfjorden.....	1	2	3	4	5	6	7	☐
B Økt utsetting av laksunger i elva.....	1	2	3	4	5	6	7	☐
C Redusere uttaket av fisk i elva.....	1	2	3	4	5	6	7	☐
D Gjenutsetting av fisk (fang-og-slipp)...	1	2	3	4	5	6	7	☐

E	Korte ned fisketida for sjølaksefisket...	1	2	3	4	5	6	7	☐
F	Fysiske tiltak i sidebekkene for å forbedre leveområdene for sjøørreten..	1	2	3	4	5	6	7	☐
G	Fysiske tiltak i hovedvassdraget(/-ene) for å forbedre leveområdene for fisken	1	2	3	4	5	6	7	☐
H	Mer oppsyn og kontroll av elvefiskere	1	2	3	4	5	6	7	☐
I	Minke problemene med lakselus og rømminger fra oppdrettsnæringa.....	1	2	3	4	5	6	7	☐
J	Minke påvirkninga fra kraftutbygginga	1	2	3	4	5	6	7	☐
K	Minke avrenninga fra gruvene..... Evt. annet viktig tiltak, skriv her:	1	2	3	4	5	6	7	☐
L	_____	1	2	3	4	5	6	7	

20. Hvordan tror du situasjonen er for lakse- og sjøørretbestanden i vassdraget ditt 10 år fram i tid? Ring rundt ett svaralternativ for A og B under. (Evt. kryss vet ikke).

	<u>Mye</u> <u>dårligere</u>		<u>Som i dag</u>			<u>Mye</u> <u>bedre</u>		<u>Vet</u> <u>ikke</u>
A For laksen	1	2	3	4	5	6	7	☐
B For sjøørreten	1	2	3	4	5	6	7	☐

VI Elveieernes og fiskernes involvering i elva og fiskebestanden

21. Hvor enig eller uenig er du til følgende påstander om hvordan fellesforvaltninga i Orkla arbeider? Ring rundt et svaralternativ for hver linje under. (

<u>Påstand</u>	<u>Svært uenig</u>							<u>Svært enig</u>
A Fellesforvaltninga bør samarbeide tett med jeger- og fiskerforeningene om fiskekultiveringsarbeidet i elva	1	2	3	4	5	6	7	
B Fellesforvaltninga ivaretar elveieernes interesser i fiskeforvaltninga...	1	2	3	4	5	6	7	
C Fellesforvaltninga setter fiskeregler som ivaretar laksestammen i vassdraget	1	2	3	4	5	6	7	
D Fellesforvaltninga gir for lite informasjon om fiskeforvaltninga i elva	1	2	3	4	5	6	7	

22. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om fiskeressursen, og fiskeres / elveieeres forhold til fisken og elva? Ring rundt et svaralternativ for hver linje i A-F.

<u>Påstand</u>	<u>Svært uenig</u>						<u>Svært enig</u>
A Det er lite jeg kan gjøre for å styrke fiskebestandene i vassdraget.....	1	2	3	4	5	6	7
B Alle lokale fiskere bør bidra med noe av sin tid for arbeid med elva og fisken	1	2	3	4	5	6	7
C Alle elveiere bør bidra med noe av sin tid for arbeid med elva og fisken.....	1	2	3	4	5	6	7

D	Forvaltningsavgifta hver enkelt elveeier betaler bør økes slik at mer ressurser kan brukes til fiskeforvaltning	1	2	3	4	5	6	7
E	Tiltak i elva (fiskeregler, forbedre levekårene for fisk) har liten virkning, fordi de ikke fanger opp hvor komplekst samspillet mellom naturmiljø og fisk er.....	1	2	3	4	5	6	7
F	Fiskerne overholder kvotene i elva.....	1	2	3	4	5	6	7

VII Inntekter fra laksefisket og annen næring.

Vi minner om at dine svar er viktig for oss og at vi trenger økonomiske tall for å beregne effektene av endringene i laksefisket. Hva du svarer blir anonymisert.

23. En eiendom/person kan ha inntekter og kostnader knyttet til laksefiske på flere måter. Eksempel på inntekter er utleie/salg av fiske, overnatting, servering, fiskeutstyr, kiosk og guiding knyttet til fiskere. Likeledes er det kostnader knyttet til de nevnte aktivitetene. Eksempel avskrivninger, utgifter etc. Omtrent hvor stor var din eiendoms bruttoinntekter (=omsetning) og nettoinntekter knyttet til laksefiske i gjennomsnitt per år for perioden 2007-2009, og for enkeltsesongen 2012? Leier du vald fra andre så tar du også med den brutto- og nettoinntekt dette gir deg. -Nettoinntekter = Bruttoinntekt (omsetning) – kostnader. I et sameie/felleseie eller fellesvald er det oftest slik at det beløpet hver enkelt får utbetalt fra utleie av fiske tilsvare nettoinntekten. Mangler du eksakte tall, så gjør et best mulig anslag. Manglet du inntekt, sett 0.

A Min eiendoms omsetning/bruttoinntekt fra laksefiske i 2012: ca _____ kr Vet ikke

B Min eiendoms nettoinntekt fra laksefiske i 2012: ca _____ kr Vet ikke

C Min eiendoms gjennomsnittlige omsetning/bruttoinntekt fra laksefiske per år 2007-2009:

Ca _____ kr Vet ikke

D Min eiendoms gjennomsnittlige nettoinntekt fra laksefiske per år 2007-2009:

Ca _____ kr Vet ikke

E Ønsker absolutt ikke å oppgi slike tall

24. Omtrent hvor mye betalte du i forvaltningsavgift til fellesforvaltninga i 2012? Om du er del av et sameie er det mulig at dette trekkes direkte slik at du ikke vet din andel av forvaltningsavgifta. Kryss i så tilfellet av for «vet ikke».

A For 2012, betalte min eiendom i forvaltningsavgift, ca kr _____ 4

B Vet ikke

C Ønsker absolutt ikke å oppgi slike tall

25. For 2012, tilbød du fiskerne noen av følgende tilleggsprodukter på din eiendom/vald? Kryss av ett alternativ for hver linje.

A Overnatting (eks, oppstilling for campingvogn/bobil, camping, hytter, leilighet, annet husvære)..... Ja Nei

B Servering..... Ja Nei

C Fiskeguiding..... Ja Nei

26. Sammenlignet med perioden før 2010, har dere de 3 siste sesongene (2010-2012) opplevd noen endringer i etterspørsel (pågang eller antall fiskere) på ditt fiske/deres fiskerett? Sett ring rundt ett av alternativene. Evt. kryss «vet ikke».

	<u>Mye mindre</u>			<u>Som før</u>			<u>Mye større</u>	<u>Vet ikke</u>
Etterspørselen etter mitt fiske er nå:	1	2	3	4	5	6	7	☐

27. Sammenlignet med tidligere, har dere de siste 5 årene gjort noen endringer i valgene nedenfor, for å sikre husholdningens inntektsnivå? Sett ring rundt ett svaralternativ for hver linje A-D. Kryss av «uaktuelt» om dere ikke har hatt noen inntekter fra nevnte valg de siste 5-10 år.

<u>Valg:</u>	<u>Mye mindre</u>			<u>Som før</u>			<u>Mye større</u>	<u>Uaktuelt</u>
A Satsning på laksefiske.....	1	2	3	4	5	6	7	☐
B Tradisjonell landbruksdrift.....	1	2	3	4	5	6	7	☐
C Annen næring på eiendommen....	1	2	3	4	5	6	7	☐
D Inntekt utenfor eiendommen.....	1	2	3	4	5	6	7	☐

28. De siste 5 årene, hva slags betydning har følgende grunner hatt for de valgene dere har gjort for å sikre husholdningens inntektsnivå? Sett ring rundt ett svaralternativ for hver linje A-D.

<u>Grunner:</u>	Ingen betydning						Svært stor betydning	
A Endringer i etterspørsel for laksefisket..	1	2	3	4	5	6	7	
B Minkende inntekter fra landbruket.....	1	2	3	4	5	6	7	
C Inntektsmuligheter fra annen næring på eiendommen.....	1	2	3	4	5	6	7	
D Større inntektsmuligheter utenfor eiendommen.....	1	2	3	4	5	6	7	
E Evt. annen viktig grunn, skriv hva: _____	1	2	3	4	5	6	7	

29. Framtidsutsikter. Hvordan tror du nettoinntekta fra laksefisketurismen (målt i dagens kroneverdi) vil utvikle seg den kommende 10-års perioden; for deg selv/egen eiendom, samt i din elv som helhet? Ring rundt svaralternativ for A og B.

	Prosent nedgang			Som nå		Prosent oppgang	
A Meg/egen eiendom	-51-100%	-26-50%	-6-25%	++5%	6-25%	26-50%	>50%
B Min elv.....	-51-100%	-26-50%	-6-25%	++5%	6-25%	26-50%	>50%

30. I den kommende 10 årsperioden, angi hvor lavt eller høyt prioritert hvert av valgene nedenfor er for å sikre husholdningens inntekt? Sett ring for hvert av svaralternativene

<u>Valg:</u>	Svært lavt prioritert					Svært høyt prioritert	
A Satsning på laksefiske.....	1	2	3	4	5	6	7
B Tradisjonell landbruksdrift.....	1	2	3	4	5	6	7

C	Annen næring på eiendommen	1	2	3	4	5	6	7
D	Inntekt utenfor eiendommen.....	1	2	3	4	5	6	7
E	Evt. annet, hva_____	1	2	3	4	5	6	7

VIII Kompensasjon for stopp i laksefisket

31. Myndighetene er opptatt av å verne villaks- og sjøørretbestandene. Tenk deg at det fantes en statlig erstatningsordning for fredning av lakseelver - på samme måte som for frivillig skogvern i Norge. Da vil du og andre elveeiere bli tilbudt en årlig kompensasjon hvert år i 10 år fremover om du verner villaks- og sjøørretbestanden på ditt vald/strekning. Tenk deg at alt lakse- og sjøørret fiske stoppes i de kommende 10 sesongene (2013-2022), og alle elveeiere godtar å få kompensasjon:

Hva er det minste årlige beløpet, om noe, du ville akseptert for IKKE å kunne leie ut fiskeretten og heller ikke kunne benytte den selv i perioden 2013-2022? Når du svarer, tenk hva dette er verdt for deg, og forutsett at fisket på ditt vald i 2013 og årene fremover vil være det samme som i perioden 2000-2009. Kryss av ett svar i A-Ø, og følg så pila.

A	☐	0 kr.(trenger ingen erstatning).	→	GÅ TIL SPØRSMÅL 35
B	☐	Minst 1.000 kr. per år	L	☐
C	☐	Minst 3.000 kr. per år	N	☐
D	☐	Minst 5.000 kr. per år	M	☐
E	☐	Minst 10.000 kr. per år	O	☐
F	☐	Minst 20.000 kr. per år	Q	☐
G	☐	Minst 30.000 kr. per år	R	☐
F	☐	Minst 40.000 kr. per år	S	☐
H	☐	Minst 50.000 kr. per år	T	☐
I	☐	Minst 60.000 kr. per år	U	☐
J	☐	Minst 70.000 kr. per år	X	☐
K	☐	Minst 80.000 kr. per år	Y	☐
Z	☐	Mer enn 1.000.000 kr. per år, oppgi beløp: _____	→	GÅ TIL SPØRSMÅL 32
Æ	☐	Vet ikke	→	GÅ TIL SPØRSMÅL 34
Ø	☐	Ville ikke akseptert en slik kompensasjon	→	GÅ TIL SPØRSMÅL 34

32. Hvordan kom du frem til minstebeløp du oppga i kompensasjonen? Velg hovedgrunn.

Sett kun ett kryss.

- A I hovedsak basert på oppgitt nettoinntekt fra lakse- og sjøørretfisket
- B I hovedsak basert på oppgitt bruttoinntekt fra lakse- og sjøørretfisket
- C Egne anslag basert på mange faktorer
- D Ren gjetning
- E Annen grunn. Spesifiser her: _____

33. Hvis du var villig til å akseptere økonomisk kompensasjon for stopp i lakse- og sjøørretfisket i ditt vassdrag og på ditt vald de kommende 10 sesonger, hva er den viktigste grunnen til at du godtar dette? Kryss av viktigste, eventuelt to viktigste, grunnen(e).

- A Så lenge jeg får kompensasjon for tapte inntektsmuligheter er fiskestopp greit
- B Vi elveeiere har et spesielt ansvar for å ta vare på villaksen og sjøørreten i elva
- C Stopp i fisket vil gjøre at fiskebestanden bygger seg opp igjen
- D Jeg er opptatt av at fiskebestandene bevares uavhengig av om jeg får nytte av dem
- E Jeg har glede av at man også i framtiden skal kunne fiske i elva
- F Hvis villaksen og sjøørreten forsvinner kan det forstyrre samspillet i naturen
- G Norge er forpliktet ved internasjonale avtaler i å ta vare på villaksen
- H Evt. annen grunn. Spesifiser her: _____

➔ GÅ SÅ TIL SPØRSMÅL 36

34. Hva er den viktigste grunnen til at du svarer «vil ikke akseptere en slik kompensasjon», eller «vet ikke»? Kryss av viktigste, eventuelt to viktigste, grunner.

- A Fiskebestanden i vassdraget tåler dagens beskatning
- B Privat eiendomsrett er svært viktig for meg
- C Dette er et forvalteransvar vi elveeiere må ta uavhengig av kompensasjon
- D Det er ikke i elva hovedproblemet for fisken ligger
- E Stopp i fisket har negative økonomiske konsekvenser for bygda
- F Et fortsatt fiske er den beste måten å verne fiskebestandene på
- G Med stopp i fisket dør engasjementet for elva og fisken ut
- H 10 års fiskestopp er for lenge, men jeg kunne gått med på 5 år.
- I Jeg vet for lite om fiskeforvaltning og hvilke konsekvenser en fiskestopp vil få
- J Evt. annen grunn. Spesifiser her: _____

➔ GÅ SÅ TIL SPØRSMÅL 36

35. Hva er den viktigste grunnen til at du svarer «null kroner»? Kryss av viktigste, eventuelt to viktigste, grunner.

- A Min inntekt fra fisket er så liten at jeg ikke trenger noen erstatning
- B Jeg synes ikke jeg har rett til erstatning
- C Vern av laks/sjøørret kommer husholdningen til gode i form av økte inntekter når vernet oppheves etter 10 år
- D Tror ikke et slikt vern i 10 år kommer til å bli innført
- E Vern av laks/sjøørret er verdt så mye for meg at jeg ikke vil kreve kompensasjon
- F Bryr meg ikke om lakseforvaltning og laksefiske
- G Evt. annen grunn. Spesifiser her: _____

IX. Avslutningsvis vil vi spørre noen spørsmål om eieren (den som har mottatt spørreskjemaet) og husholdningen. Det kan kanskje føles noe rart at vi spør om utdanning og personlig inntekt i en undersøkelse om lakseforvaltning, men dette er vanlige spørsmål i slike undersøkelser.

36. Hvilket år er du født?

Ditt fødselsår (fire siffer): _____

37. Er du mann eller kvinne?

- A Mann
- B Kvinne

38. Sivil status. Er du?

- A Enslig /Enke/Enkemann/Skilt
B Gift/ samboer

39. Bor du på bruket/eiendommen der du har fiskerett?

- A Ja
B Nei

40. Omtrent hvor stor var husholdningens (din og evt. samboer/ektefelles) netto næringsinntekt fra eiendommen i 2012? Vennligst sett ett kryss

- A 0 kr
B Mindre enn 50.000 kr
C 50.000 - 100.000 kr
D 100.001 - 200.000 kr
E 200.001 - 300.000 kr
F 300.001 - 400.000 kr
G 400.001-500.000 kr
H 500.001-600.000 kr
I Mer enn 600.000 kr
J Ønsker ikke oppgi dette

41. Omtrent hvor stor var husholdningens samlede bruttoinntekt (inkl. lønns – og kapitalinntekter) i 2012? Vennligst sett ett kryss

- A Mindre enn 200.000 kr
B 200.001 - 300.000 kr
C 300.001 - 400.000 kr
D 400.001 - 500.000 kr
E 500.001 - 600.000 kr
F 700.001 - 800.000 kr
G 800.001 - 900.000 kr
H 900.001-1.000.000 kr
I 1.000.001-1.100.000 kr
J 1.100.001-1.200.000 kr
K Mer enn 1.200.000 kr
L Ønsker ikke oppgi dette

42. Hva er den lengst skolegang for deg? Sett ett kryss

	Grunnskole	Videregående skole (inkl landbruksskole)	1-3 år på høyskole/ universitet	Mer enn 3 år på høyskole/ universitet
Utdanning	☐	☐	☐	☐

43. Har du og evt. samboer/ektefelle arbeid utenfor eiendommen/bruket i dag?

Sett kryss. Fyll inn stillingsandel hvis ja.

- A Meg selv Nei Ja $\Rightarrow$ _____%
B Samboer/ektefelle Nei Ja $\Rightarrow$ _____%
Stillingsandel utenom

44. Er det noe annet du vil fortelle oss om laksefiske og lakseforvaltning eller din interesse for dette kan du bruke plassen under eller legge ved et eget ark.

Tusen takk for at du hjelper oss med forskninga!!

BÆREKRAFTIG LAKSEFISKE
EN SPØRREUNDERSØKELSE TIL ELVEEIERE I
VERDALSVASSDRAGET OG ORKLA

«VERDALSVERSJONEN»

Returadresse: BÆREKRAFTIG LAKSEFISKE
UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP
INSTITUTT FOR NATURFORVALTNING
POSTBOKS 5003
1432 ÅS

«IDNR»

OM UTFYLLING AV SKJEMAET

Skjemaet fylles ut av den personen som står som eier av eiendommen. Svar på alle spørsmålene om ikke annet framgår. Dine svar er viktige, så ta den tiden du trenger. Svar så nøye som mulig og etter beste evne.

Har du ytterligere kommentarer til oss, Elvene rundt Trondheimsfjorden, Verdalselva fellesforvaltninga, kan du skrive på sistesida. Har du spørsmål til skjemaet, eller står fast på noe så ta kontakt.

På forhånd takk for ditt bidrag!

Med hilsen Stian Stensland og Knut Fossgard (tlf. 6496 5735/ 918 41799)

Universitetet for miljø- og biovitenskap.

E-post: Stian.stensland@umb.no; knut.fossgard@umb.no

START HER:

I Elveeierbasert lakseforvaltning

1. Hvor interessert er du i lakseforvaltningen i ditt vassdrag? Sett kryss i en av boksene under

- A Svært interessert
- B Ganske interessert
- C Lite interessert
- D Ikke interessert

2. Hvor interessert er du i å delta i fellesforvaltninga/elveeierlaget med styre- eller tillitsverv?

- A Svært interessert
- B Ganske interessert
- C Lite interessert
- D Ikke interessert

3. Har du hatt styre- eller tillitsverv i fellesforvaltninga/elveeierlaget?

- A Ja
- B Nei

4. Hvor interessert er du i å delta aktivt i fiskekultiveringsarbeidet i ditt vassdrag?
Eksempel: Fysiske tiltak i sidebekker/hovedvassdrag, oppsyn, gytefiskregistrering osv.

- A Svært interessert
- B Ganske interessert
- C Lite interessert
- D Ikke interessert

«IDNR»

5. Har du deltatt på noen av følgende eller lignende aktiviteter i ditt vassdrag de siste 3 år: Oppsyn, klekkeridrift, yngel/smoltutsettinger, stamfiske, fysiske tiltak i sidebekker/hovedvassdrag, yngel-/gytefiskregistrering?

Ja Nei

6. Har du deltatt i medlemsmøter, årsmøter eller andre informasjonsmøter om lakseforvaltningen i vassdraget de siste 3 årene?

Ja Nei

7. Hvor mange ganger fisket du i elv etter laks og sjørret i 2012-sesongen?
(1 dag = 1 gang)

Skriv antallet her; ca _____ ganger i 2012.

II Om fiskeretten og utnyttelsen av fisket

8. Hvor i Verdalselva eier du fiskerett? Eier du fiskerett i flere deler av vassdraget så setter du flere kryss

- A Utløpet av Verdalselva til og med Landfald
- B Fra Landfald til og med Østnesfossen
- C Ovenfor Østnesfossen til og med Grunnfossen. Inkludert Inna.
- D Helgåa ovenfor Grunnfossen til og med Granfossen
- E Helgåa ovenfor Granfossen

9. Hvordan eies fiskeretten som følger din/ husholdningens eiendom?

Et sameie eller felleseie er der flere eiendommer eier en fiskerett i lag. Sett kryss og fyll inn

- A Jeg/min eiendom eier fiskeretten alene
- B Fiskeretten eies av tilsammen (➔ fyll inn antall): _____ grunneiere/gårder i et sameie/felleseie, der jeg har en andel
- C Annet (f.eks. eies av kommune, firma) ➔ Skriv hva: _____

10. Hva er lengden på den fiskeretten din eiendom /sameiet eier?

Eies det fiskerett på begge sider av elva, oppgi lengde for begge sider. Sett 0 på den andre siden, om det eies bare på en side. Fyll inn

A Lengde på fiskerett på den ene siden av elva ca. _____ m

B Lengde på fiskerett på den andre siden av elva ca. _____ m

C Evt. kommentarer: _____

11. Hvordan vil du generelt vurdere fangstmulighetene på din egen /sameiets eiendom i forhold til andre eiendommer i vassdraget? Ring rundt det svaralternativet på 1-7-skalaen som passer best.

Svært dårlige 1 2 3 Middels 4 5 6 Svært gode 7

12. Hva slags type utleie/salg av laksefiske foregår hovedsakelig på din eiendom/sameie?

Kryss av nedenfor for alternativet(-ene) som best beskriver hvordan fisket på din eiendom/sameie benyttes.

- A Ikke utleie /ikke salg av fiske
B Selges fiskekort
C Leies ut samlet for lengre tid (minst én sesong)
D Selges eksklusivt eller tilrettelagt fiske der det inngår tilleggsprodukter som overnatting (og/eller eventuelt servering, guiding etc.)
E Annen ordning. → Beskriv kort: _____

13. Leide du vald fra andre elveiere noen av årene under?

- A 2007-2009 Ja Nei
B 2012 Ja Nei

III Mål med fiskeretten

14. Det å eie en laksefiskerett/vald i elva kan medføre ulike mål og utfordringer, og ofte kan det være flere hensyn å ta. Hvor høyt eller lavt prioriterer du følgende målsettinger angående forvaltning og utnytting av din egen fiskerett? Sett ring rundt ett svaralternativ for hver linje A-I

Målsettinger:	Svært lavt prioritert					Svært høyt prioritert		
A Størst mulig inntekt.....	1	2	3	4	5	6	7	
B Sikker og stabil inntekt.....	1	2	3	4	5	6	7	
C Påvirke forvaltningen av elva.....	1	2	3	4	5	6	7	
D Ta vare på fiskeressursen	1	2	3	4	5	6	7	
E Ha godt fiske på eiendommen.....	1	2	3	4	5	6	7	
F Tilby lokale fiskere laksefiske.....	1	2	3	4	5	6	7	
G Rekreasjon og fiskemuligheter for meg selv, egen familie og venner.....	1	2	3	4	5	6	7	
H Sosial kontakt med fiskere.....	1	2	3	4	5	6	7	
I Annet; skriv her: _____	1	2	3	4	5	6	7	

IV Status for lakse- og sjøørretbestanden og bruk av fiskeregler

- I 2009 hadde man 2,5 måneds fisketid og en årskvote per fisker på 10 laks/sjøørret i Verdalselva. Telling av fisk og gytegrøper i elva viser at det de siste årene har vært for lite gytefisk til at vassdraget kan produsere den mengden fisk som er mulig. Derfor strammet Direktoratet for naturforvaltning (DN) inn fiskereglene.
- For 2010-2012 var det 1 måneds fiske, fredning av sjøørret og årskvote per fisker på 2-3 lakser (2 over 3 kg) for å sikre at flere fisk overlevde til høstens gyting. Innstrammingene har gitt mer gytefisk i elva.

- For 2013 har DN derfor tillat fiskeregler med sesonglengde 10.6 - 31.7. Det settes en total elvekvote for vassdraget på 300 avlivede laks (i 2012 ble 206 laks avlivet, 87 gjenutsatt) og når den nå stenges elva for sesongen. Innenfor totalkvoten kan hver fisker ta opp 2 laks. All hunnlaks fredes fra 1.juli. Sjørreten er fortsatt fredet. Straff ved påvist kvotebrudd/-juks gir bot og utestenging fra fiske i Verdalselva, Orkla, Gaula og Stjørdalselva i 2 år. Oppsynet trappes opp.

15. For henholdsvis 2009-2011, og for 2012, mener du det faktiske antallet fisk i elva på høsten («gytefisk») er mindre, lik, eller større enn tellingene viser? Sett ring rundt ett svaralternativ på skalaen 1-7. Evt. kryss «vet ikke»

	1=Mye mindre enn tellingene	2	3	4= Som tellingene	5	6	7= Mye større enn tellingene	Vet ikke
A Faktisk antall gytefisk i 2009-2011:	1	2	3	4	5	6	7	☐
B Faktisk antall gytefisk i 2012:	1	2	3	4	5	6	7	☐

16. For at fisket etter laks og sjørret skal kunne gjennomføres på en bærekraftig måte, tilpasset både bestandssituasjonen og andre hensyn, brukes det forskjellige typer fiskeregler. Hvor enig eller uenig er du i bruk av følgende fiskeregler i Verdalselva? OBS: A-D er i tråd med fiskereglene for 2013, mens de andre reglene ikke brukes i elva i dag. Ring rundt ett svaralternativ for hver linje på skalaen, 1= svært uenig, 7=svært enig.

<u>Fiskeregler:</u>	Svært uenig							Svært enig
A Sesongkvote på 2 laks per mann.....	1	2	3	4	5	6	7	
B Total elvekvote på 300 laks (maksuttak for sesongen, deretter fiskestopp).....	1	2	3	4	5	6	7	
C Fredning av sjørreten i elva.....	1	2	3	4	5	6	7	
D Bot og 2-års utestengelse for den som bryter/jukser med kvota.....	1	2	3	4	5	6	7	
E Gjenutsettingspåbud for all storlaks (over 80 cm (= ca 5 kg)).....	1	2	3	4	5	6	7	
F Kortere sesong i elva enn 10.6 - 31.7	1	2	3	4	5	6	7	
G Stoppe alt fiske i elva i 3 år.....	1	2	3	4	5	6	7	

17. Hvor enig eller uenig er du i påstandene om gjenutsetting («fang-og-slipp») av fisk i Verdalselva? Sett ring rundt ett svaralternativ for hver linje.

<u>Påstander:</u>	Svært uenig							Svært enig
A Gjenutsetting av fisk man kunne beholdt er sløsing med mat.....	1	2	3	4	5	6	7	
B Gjenutsetting av fisk er dyreplageri.....	1	2	3	4	5	6	7	
C Å sette ut igjen fisk bidrar til å sikre fiskestammene i vassdraget.....	1	2	3	4	5	6	7	

18. Om du ønsker å kommentere bestandssituasjonen, fiskeregler eller gjenutsetting av fisk i Verdalselva kan du gjøre det her eller helt til slutt i skjema.

V Fisketiltak og bestandsutvikling

19. Hvor høyt eller lavt synes du følgende tiltak bør prioriteres for å styrke fiskebestandene i Verdalselva? Ring rundt et svaralternativ for hver linje under. (Evt. kryss vet ikke).

<u>Tiltak:</u>	<u>Svært lav</u> <u>prioritet</u>							<u>Svært høy</u> <u>prioritet</u>	<u>Vet</u> <u>ikke</u>
A Starte en ny 5-årig oppleieordning av sjølaksefisket i Trondheimsfjorden.....	1	2	3	4	5	6	7	☐	
B Økt utsetting av laksunger i elva.....	1	2	3	4	5	6	7	☐	
C Redusere uttaket av fisk i elva.....	1	2	3	4	5	6	7	☐	
D Gjenutsetting av fisk (fang-og-slipp)	1	2	3	4	5	6	7	☐	
E Korte ned fisketida for sjølaksefisket.	1	2	3	4	5	6	7	☐	
F Fysiske tiltak i sidebekkene for å forbedre leveområdene for sjøørreten	1	2	3	4	5	6	7	☐	
G Fysiske tiltak i hovedvassdraget(/-ene) for å forbedre leveområdene for fisken	1	2	3	4	5	6	7	☐	
H Mer oppsyn og kontroll av elvefiskere	1	2	3	4	5	6	7	☐	
I Minke problemene med lakselus og rømminger fra oppdrettsnæringa.....	1	2	3	4	5	6	7	☐	
J Evt. annet viktig tiltak. Skriv her:-	1	2	3	4	5	6	7		

20. Hvordan tror du situasjonen er for lakse- og sjøørretbestanden i vassdraget ditt 10 år fram i tid? Ring rundt et svaralternativ på skalaen 1-7. (Evt. kryss vet ikke).

	<u>Mye</u> <u>dårligere</u>		<u>Som i dag</u>				<u>Mye</u> <u>bedre</u>	<u>Vet</u> <u>ikke</u>
For laksen	1	2	3	4	5	6	7	☐
For sjøørreten	1	2	3	4	5	6	7	☐

VI Elveeierne og fiskernes involvering i elva og fiskebestanden

21. Hvor enig eller uenig er du til følgende påstander om hvordan fellesforvaltninga i Verdalselva arbeider? Ring rundt et svaralternativ for hver linje under. (

<u>Påstand</u>	<u>Svært</u> <u>uenig</u>							<u>Svært</u> <u>enig</u>
A Fellesforvaltninga bør samarbeide tett med jeger- og fiskerforeninga om fiskekultiveringsarbeidet i elva	1	2	3	4	5	6	7	
B Fellesforvaltninga ivaretar elveeierne interesser i fiskeforvaltninga.....	1	2	3	4	5	6	7	
C Fellesforvaltninga setter fiskeregler som ivaretar laksestammen i vassdraget	1	2	3	4	5	6	7	
D Fellesforvaltninga gir for lite informasjon om fiskeforvaltninga i elva	1	2	3	4	5	6	7	

22. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om fiskeressursen, og fiskeres / elveeieres forhold til fisken og elva? Ring rundt et svaralternativ for hver linje i A-F.

<u>Påstand</u>	<u>Svært uenig</u>							<u>Svært enig</u>
A Det er lite jeg kan gjøre for å styrke fiskebestandene i vassdraget.....	1	2	3	4	5	6	7	
B Alle lokale fiskere bør bidra med noe av sin tid for arbeid med elva og fisken	1	2	3	4	5	6	7	
C Alle elveeiere bør bidra med noe av sin tid for arbeid med elva og fisken.....	1	2	3	4	5	6	7	
D Forvaltningsavgifta hver enkelt elveeier betaler bør økes slik at mer ressurser kan brukes til fiskeforvaltning	1	2	3	4	5	6	7	
E Tiltak i elva (fiskeregler, forbedre levekårene for fisk) har liten virkning, fordi de ikke fanger opp hvor komplekst samspillet mellom naturmiljø og fisk er.....	1	2	3	4	5	6	7	
F Fiskerne overholder kvotene i elva.....	1	2	3	4	5	6	7	

VII Inntekter fra laksefisket og annen næring.

Vi minner om at dine svar er viktig for oss og at vi trenger økonomiske tall for å beregne effektene av endringene i laksefisket. Hva du svarer blir anonymisert.

23. En eiendom/person kan ha inntekter og kostnader knyttet til laksefiske på flere måter. Eksempel på inntekter er utleie/salg av fiske, overnatting, servering, fiskeutstyr, kiosk og guiding knyttet til fiskere. Likeledes er det kostnader knyttet til de nevnte aktivitetene. Eksempel avskrivninger, utgifter etc. Omtrent hvor stor var din eiendoms bruttoinntekter (=omsetning) og nettoinntekter knyttet til laksefiske i gjennomsnitt per år for perioden 2007-2009, og for enkeltsesongen 2012. Leier du vald fra andre så tar du også med den brutto- og nettoinntekt dette gir deg. - Nettoinntekter = Bruttoinntekt (omsetning) – kostnader. I et sameie/felleseie eller fellesvald er det oftest slik at det beløpet hver enkelt får utbetalt fra utleie av fiske tilsvare nettoinntekten. Mangler du eksakte tall, så gjør et best mulig anslag. Manglet du inntekt, sett 0.

A Min eiendoms omsetning/bruttoinntekt fra laksefiske i 2012: ca _____ kr Vet ikke
 B Min eiendoms nettoinntekt fra laksefiske i 2012: ca _____ kr Vet ikke

C Min eiendoms gjennomsnittlige omsetning/bruttoinntekt fra laksefiske per år 2007-2009:
 Ca _____ kr Vet ikke

D Min eiendoms gjennomsnittlige nettoinntekt fra laksefiske per år 2007-2009:
 Ca _____ kr Vet ikke

E Ønsker absolutt ikke å oppgi slike tall

24. Omtrent hvor mye betalte du i forvaltningsavgift til Fellesforvaltninga i 2012?

- A For 2012, betalte min eiendom følgende i forvaltningsavgift, ca kr _____
- B Vet ikke
- C Ønsker absolutt ikke å oppgi slike tall

25. For 2012, tilbød du fiskerne noen av følgende tilleggsprodukter knyttet til din eiendom/vald? Kryss av ett alternativ for hver linje.

- A Overnatting (eks, oppstilling for campingvogn/bobil, camping, hytter, leilighet, annet husvære)..... Ja Nei
- B Servering..... Ja Nei
- C Fiskeguiding..... Ja Nei

26. Sammenlignet med perioden før 2010, har dere de 3 siste sesongene (2010-2012) opplevd noen endringer i etterspørsel (pågang eller antall fiskere) på ditt fiske/deres fiskerett? Sett ring rundt ett av alternativene. Evt. kryss «vet ikke».

	<u>Mye mindre</u>			<u>Som før</u>			<u>Mye større</u>	<u>Vet ikke</u>
	1	2	3	4	5	6	7	☐
Etterspørselen etter mitt fiske er nå:								

27. Sammenlignet med tidligere, har dere de siste 5 årene gjort noen endringer i valgene nedenfor, for å sikre husholdningens inntektsnivå? Sett ring rundt ett svaralternativ for hver linje A-D. Kryss av «uaktuelt» om dere ikke har hatt noen inntekter fra nevnte valg de siste 5-10 år.

<u>Valg:</u>	<u>Mye mindre</u>			<u>Som før</u>			<u>Mye større</u>	<u>Uaktuelt</u>
	1	2	3	4	5	6	7	☐
A Satsning på laksefiske.....	1	2	3	4	5	6	7	☐
B Tradisjonell landbruksdrift.....	1	2	3	4	5	6	7	☐
C Annen næring på eiendommen....	1	2	3	4	5	6	7	☐
D Inntekt utenfor eiendommen.....	1	2	3	4	5	6	7	☐

28. De siste 5 årene, hva slags betydning har følgende grunner hatt for de valgene dere har gjort for å sikre husholdningens inntektsnivå? Sett ring rundt ett svaralternativ for hver linje A-D.

<u>Grunner:</u>	<u>Ingen betydning</u>						<u>Svært stor betydning</u>	
	1	2	3	4	5	6	7	
A Endringer i etterspørsel for laksefisket..	1	2	3	4	5	6	7	
B Minkende inntekter fra landbruket.....	1	2	3	4	5	6	7	
C Inntektsmuligheter fra annen næring på eiendommen.....	1	2	3	4	5	6	7	
D Større inntektsmuligheter utenfor eiendommen.....	1	2	3	4	5	6	7	
E Evt. annen viktig grunn, skriv hva: _____	1	2	3	4	5	6	7	

29. Framtidsutsikter. Hvordan tror du nettoinntekta fra laksefisketurismen (målt i dagens kroneverdi) vil utvikle seg den kommende 10-års perioden; for deg selv/egen eiendom, samt i din elv som helhet? Ring rundt svaralternativ for A og B.

	Prosent nedgang			Som nå		Prosent oppgang	
A Meg/egen eiendom	-51-100%	-26-50%	-6-25%	++5%	6-25%	26-50%	>50%
B Min elv.....	-51-100%	-26-50%	-6-25%	++5%	6-25%	26-50%	>50%

30. I den kommende 10 årsperioden, angi hvor lavt eller høyt prioritert hvert av valgene nedenfor er for å sikre husholdningens inntekt? Sett ring rundt ett svaralternativ for hver linje A-D.

Valg:	Svært lavt prioritert					Svært høyt prioritert		
A Satsning på laksefiske.....	1	2	3	4	5	6	7	
B Tradisjonell landbruksdrift.....	1	2	3	4	5	6	7	
C Annen næring på eiendommen	1	2	3	4	5	6	7	
D Inntekt utenfor eiendommen.....	1	2	3	4	5	6	7	
E Evt. annet, hva.....	1	2	3	4	5	6	7	

VIII Kompensasjon for stopp i laksefisket

31. Myndighetene er opptatt av å verne villaks- og sjørretbestandene. Tenk deg at det fantes en statlig erstatningsordning for fredning av lakseelver - på samme måte som for frivillig skogvern i Norge. Da vil du og andre elveeiere bli tilbudt en årlig kompensasjon hvert år i 10 år fremover om du verner villaks- og sjørretbestanden på ditt vald/strekning. Tenk deg at alt lakse- og sjørret fiske stoppes i de kommende 10 sesongene (2013-2022), og alle elveeiere godtar å få kompensasjon:

Hva er det minste årlige beløpet, om noe, du ville akseptert for IKKE å kunne leie ut fiskeretten og heller ikke kunne benytte den selv i perioden 2013-2022? Når du svarer, tenk hva dette er verdt for deg, og forutsett at fisket på ditt vald i 2013 og årene fremover vil være det samme som i perioden 2000-2009. Kryss av ett svar i A-Ø, og følg så pila.

A	☐	0 kr.(trenger ingen erstatning).	→	GÅ TIL SPØRSMÅL 35
B	☐	Minst 1.000 kr. per år	L	☐
C	☐	Minst 3.000 kr. per år	N	☐
D	☐	Minst 5.000 kr. per år	M	☐
E	☐	Minst 10.000 kr. per år	O	☐
F	☐	Minst 20.000 kr. per år	Q	☐
G	☐	Minst 30.000 kr. per år	R	☐
F	☐	Minst 40.000 kr. per år	S	☐
H	☐	Minst 50.000 kr. per år	T	☐
I	☐	Minst 60.000 kr. per år	U	☐
J	☐	Minst 70.000 kr. per år	X	☐
K	☐	Minst 80.000 kr. per år	Y	☐
Z	☐	Mer enn 1.000.000 kr. per år, oppgi beløp: _____	→	GÅ SÅ TIL SPØRSMÅL 32
Æ	☐	Vet ikke	→	GÅ TIL SPØRSMÅL 34
Ø	☐	Ville ikke akseptert en slik kompensasjon	→	GÅ TIL SPØRSMÅL 34

32. Hvordan kom du frem til minstebeløp du oppga i kompensasjonen? Velg hovedgrunn.
Sett kun ett kryss.

- A I hovedsak basert på oppgitt nettoinntekt fra lakse- og sjøørretfisket
- B I hovedsak basert på oppgitt bruttoinntekt fra lakse- og sjøørretfisket
- C Egne anslag basert på mange faktorer
- D Ren gjetning
- E Annen grunn. Spesifiser her: _____

33. Hvis du var villig til å akseptere økonomisk kompensasjon for stopp i lakse- og sjøørretfisket i ditt vassdrag og på ditt vald de kommende 10 sesonger, hva er den viktigste grunnen til at du godtar dette? Kryss av viktigste, eventuelt to viktigste, grunnen(e).

- A Så lenge jeg får kompensasjon for tapte inntektsmuligheter er fiskestopp greit
- B Vi elveiere har et spesielt ansvar for å ta vare på villaksen og sjøørreten i elva
- C Stopp i fisket vil gjøre at fiskebestanden bygger seg opp igjen
- D Jeg er opptatt av at fiskebestandene bevares uavhengig av om jeg får nytte av dem
- E Jeg har glede av at man også i framtiden skal kunne fiske i elva
- F Hvis villaksen og sjøørreten forsvinner kan det forstyrre samspillet i naturen
- G Norge er forpliktet ved internasjonale avtaler i å ta vare på villaksen
- H Evt. annen grunn. Spesifiser her: _____

➔ GÅ SÅ TIL SPØRSMÅL 36

34. Hva er den viktigste grunnen til at du svarer «vil ikke akseptere en slik kompensasjon», eller «vet ikke»? Kryss av viktigste, eventuelt to viktigste, grunner.

- A Fiskebestanden i vassdraget tåler dagens beskatning
- B Privat eiendomsrett er svært viktig for meg
- C Dette er et forvalteransvar vi elveiere må ta uavhengig av kompensasjon
- D Det er ikke i elva hovedproblemet for fisken ligger
- E Stopp i fisket har negative økonomiske konsekvenser for bygda
- F Et fortsatt fiske er den beste måten å verne fiskebestandene på
- G Med stopp i fisket dør engasjementet for elva og fisken ut
- H 10 års fiskestopp er for lenge, men jeg kunne gått med på 5 år.
- I Jeg vet for lite om fiskeforvaltning og hvilke konsekvenser en fiskestopp vil få
- J Evt. annen grunn. Spesifiser her: _____

➔ GÅ SÅ TIL SPØRSMÅL 36

35. Hva er den viktigste grunnen til at du svarer «null kroner»? Kryss av viktigste, eventuelt to viktigste, grunner.

- A Min inntekt fra fisket er så liten at jeg ikke trenger noen erstatning
- B Jeg synes ikke jeg har rett til erstatning
- C Vern av laks/sjøørret kommer husholdningen til gode i form av økte inntekter når vernet oppheves etter 10 år
- D Tror ikke et slikt vern i 10 år kommer til å bli innført
- E Vern av laks/sjøørret er verdt så mye for meg at jeg ikke vil kreve kompensasjon
- F Bryr meg ikke om lakseforvaltning og laksefiske
- G Evt. annen grunn. Spesifiser her: _____

IX. Avslutningsvis vil vi spørre noen spørsmål om eieren (den som har mottatt spørreskjemaet) og husholdningen.

Det kan kanskje føles noe rart at vi spør om utdanning og personlig inntekt i en undersøkelse om lakseforvaltning, men dette er vanlige spørsmål i slike undersøkelser

36. Hvilket år er du født?

Ditt fødselsår (fire siffer): _____

37. Er du mann eller kvinne?

- A Mann
B Kvinne

38. Sivil status. Er du?

- A Enslig /Enke/Enkemann/Skilt
B Gift/ samboer

39. Bor du på bruket/eiendommen der du har fiskerett?

- A Ja
B Nei

40. Omtrent hvor stor var husholdningens (din og evt. samboer/ektefelles) netto næringsinntekt fra eiendommen i 2012? Vennligst sett ett kryss

A	☐ 0 kr	F	☐ 300.001 - 400.000 kr
B	☐ Mindre enn 50.000 kr	G	☐ 400.001-500.000 kr
C	☐ 50.000 - 100.000 kr	H	☐ 500.001-600.000 kr
D	☐ 100.001 - 200.000 kr	I	☐ Mer enn 600.000 kr
E	☐ 200.001 - 300.000 kr	J	☐ Ønsker ikke oppgi dette

41. Omtrent hvor stor var husholdningens samlede bruttoinntekt (inkl. lønns – og kapitalinntekter) i 2012? Vennligst sett ett kryss

A	☐ Mindre enn 200.000 kr	G	☐ 800.001 - 900.000 kr
B	☐ 200.001 - 300.000 kr	H	☐ 900.001-1.000.000 kr
C	☐ 300.001 - 400.000 kr	I	☐ 1.000.001-1.100.000 kr
D	☐ 400.001 - 500.000 kr	J	☐ 1.100.001-1.200.000 kr
E	☐ 500.001 - 600.000 kr	K	☐ Mer enn 1.200.000 kr
F	☐ 700.001 - 800.000 kr	L	☐ Ønsker ikke oppgi dette

42. Hva er lengste skolegang for deg? Sett ett kryss.

	Grunnskole	Videregående skole (inkl landbruksskole)	1-3 år på høgskole/ universitet	Mer enn 3 år på høgskole/ universitet
Utdanning	☐	☐	☐	☐

43. Har du og evt. samboer/ektefelle arbeid utenfor eiendommen/bruket i dag?

Sett kryss. Fyll inn stillingsandel hvis ja.

				Stillingsandel utenom
A	Meg selv	☐ Nei	☐ Ja	_____ %
B	Samboer/ektefelle	☐ Nei	☐ Ja	_____ %

44. Er det noe annet du vil fortelle oss om laksefiske og lakseforvaltning eller din interesse for dette kan du bruke plassen under eller legge ved et eget ark.

Tusen takk for at du hjelper oss med forskninga!!

«IDNR»